

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ

លេខ ១០៩៩ សហវ.សវ.ណវ.

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី ១៥ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៣

ប្រកាស

ស្តីពី

ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ

ទេសរដ្ឋមន្ត្រី

រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

- បានឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ នស/រកត/១១៩៨/៧២ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៨ ស្តីពីការកែតម្រូវរាជរដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី ២០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០១៩៦/១៨ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៦ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការបង្កើតក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ០២/នស ចុះថ្ងៃទី២៨ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៣ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុសំរាប់ឆ្នាំ១៩៩៤ និង ព្រះរាជក្រមលេខ ០៨/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការកែតម្រូវនៃច្បាប់ហិរញ្ញវត្ថុសំរាប់ឆ្នាំ ១៩៩៤
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ ១១/នស/៩៤ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៩៤ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុសំរាប់ការគ្រប់គ្រងឆ្នាំ១៩៩៥ និងព្រះរាជក្រមលេខ ៨ស/រកម/០៩៩៥/០១ ចុះថ្ងៃទី០១ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៩៥ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីការកែតម្រូវនៃច្បាប់ហិរញ្ញវត្ថុសំរាប់ការគ្រប់គ្រងឆ្នាំ១៩៩៥
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០២៩៧/០៣ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ១៩៩៧ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធ
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/១២០០/១២ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០០ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីហិរញ្ញវត្ថុសំរាប់ការគ្រប់គ្រងឆ្នាំ ២០០១
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៣០៣/០០៩ ចុះថ្ងៃទី២៤ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៣ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃច្បាប់ស្តីពីនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
- បានឃើញព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៣០៣/០១០ ចុះថ្ងៃទី៣១ ខែមិនា ឆ្នាំ២០០៣ ដែលប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធ
- បានឃើញប្រកាសលេខ ០៥៥ ប្រក.សហវ.ណដ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមិនា ឆ្នាំ១៩៩៥ ស្តីពីការលើកកម្ពស់សំរាប់អនុវត្តការប្រមូលពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ
- បានឃើញប្រកាសលេខ ៥៣៩ ប្រក.សហវ.ណដ ចុះថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៤ ស្តីពីពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ
- យោងតាមការចាំបាច់នៃការងារគ្រប់គ្រងប្រមូលពន្ធរបស់នាយកដ្ឋានពន្ធដារ

សំរេច:

ជំពូកទី១

បទប្បញ្ញត្តិទូទៅ

ផ្នែកទី ១.១ : បុរេជំនាញនៃពន្ធ

១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២ នៃច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធ (ចសព) ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ (ពបច) គឺជាបំណុលរបស់បុគ្គលនិវាសនជនចំពោះប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជានិងប្រាក់ចំណូលប្រភពបរទេស និងជាបំណុលរបស់បុគ្គលអនិវាសនជន ចំពោះប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជា ។

ផ្នែកទី ១.២ : និវាសនជន និងអនិវាសនជន

១- ចំពោះរូបវន្តបុគ្គល ពាក្យអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជន សំដៅដល់រូបវន្តបុគ្គលដែលមាននិវាសនដ្ឋាន កន្លែងស្នាក់នៅជាគោលដើម ឬដែលមានវត្តមាននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាលើសពី១៨២ថ្ងៃ នៅក្នុងរយៈពេល១២ខែណាមួយដែលបានបញ្ចប់ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធចរន្ត ។ សំរាប់លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យនៃនិវាសនដ្ឋាននៅកម្ពុជា រូបវន្តបុគ្គលណាដែលមានលក្ខណៈស្របតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យចាប់ពីមួយឡើងទៅ ក្នុងចំណោមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទាំងបីដូចខាងក្រោម ត្រូវបានចាត់ទុកជានិវាសនជននៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា :

- ក- លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទី១ត្រូវបានកំណត់ទៅលើនិវាសនដ្ឋានរបស់រូបវន្តបុគ្គល ។ រូបវន្តបុគ្គលមាននិវាសនដ្ឋាននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រសិនបើរូបវន្តបុគ្គលនោះ មានជាកម្មសិទ្ធិ ឬជួល ឬកិតិសន្យា ផ្ទះ អគារ បន្ទប់ជួល អន្តេវាសិកដ្ឋាន ។ល។ ដែលអាចប្រើប្រាស់បាន ហើយដែលរូបវន្តបុគ្គលនោះតែងតែស្នាក់នៅប្រកាន់កាប់ ។
- ខ- លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទី២ត្រូវបានកំណត់ទៅតាមកន្លែងស្នាក់នៅជាគោលដើមនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា របស់រូបវន្តបុគ្គលដែលជាការកំណត់តាមរូបភាពជាក់ស្តែងនៃការស្នាក់នៅ ដោយផ្អែកទៅលើកត្តានានាដូចជា មជ្ឈមណ្ឌលសេដ្ឋកិច្ចរបស់រូបវន្តបុគ្គល រយៈពេលស្នាក់នៅ ចរិតនៃការស្នាក់នៅ ទីកន្លែងដែលគ្រួសាររបស់រូបវន្តបុគ្គលនោះស្នាក់នៅ គណនីធនាគាររបស់រូបវន្តបុគ្គល ទីកន្លែងដែលរូបវន្តបុគ្គលធ្វើសកម្មភាពសង្គមជាសំខាន់ ។
- គ- លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យទី៣គឺវត្តមានរបស់រូបវន្តបុគ្គលនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាលើសពី១៨២ថ្ងៃ ក្នុងមួយលើក ឬច្រើនលើកក្នុងរយៈពេល ១២ ខែណាមួយដែលបានបញ្ចប់ក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធចរន្ត ។ ក្នុងការកំណត់ចំនួនថ្ងៃស្នាក់នៅ នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា វត្តមានក្នុងចំណោមណាមួយនៃថ្ងៃត្រូវរាប់ថាជា មួយថ្ងៃពេញ ។

២- រូបវន្តបុគ្គលត្រូវបានចាត់ទុកថាអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជន ប្រសិនបើបុគ្គលនោះមិនមែនជាអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជនប៉ុន្តែទទួលបាននូវប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជា ។

៣- ចំពោះនីតិបុគ្គល ពាក្យអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជន សំដៅដល់អង្គការ (នីតិបុគ្គល) ដែលត្រូវបានបង្កើត ឬត្រូវបានគ្រប់គ្រង ឬដែលមានទីកន្លែងប្រកបអាជីវកម្មជាគោលដើមនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

៤- អង្គការណាមួយដែលមិនមែនជាអង្គការនិវាសនជន ដែលកាន់កាប់គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវបានចាត់ទុកថាអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជន ។

៥- គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍ដែលចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ៤ សំដៅដល់ទីកន្លែងធ្វើអាជីវកម្មជាប់លាប់ ឬភ្នាក់ងារនិវាសនជននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលតាមរយៈនេះ បុគ្គលនិវាសនជនប្រកបអាជីវកម្មទាំងអស់ ឬមួយចំណែក

របស់ខ្លួននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍រួមបញ្ចូលផងដែរនូវសមាគម ឬរូបភាពទំនាក់ទំនងផ្សេងៗ ឬមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដែលតាមរយៈនេះ បុគ្គលអនិវាសនជនធ្វើសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍ត្រូវបានចាត់ទុកថាជានីតិបុគ្គលនិវាសនជនចំពោះតែប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជាប៉ុណ្ណោះ ។

ក- គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍មានជាអាទិ៍ :

- ទឹកដីសំរាប់ធ្វើការងារគ្រប់គ្រង
- សាខារបស់សហគ្រាសបរទេស ភ្នាក់ងារ
- ការិយាល័យរបស់សហគ្រាសបរទេស
- ឃ្លាំង
- រោងចក្រ
- រោងជាង
- កន្លែងយកបរិ អណ្តូងប្រេងកាត ឬឧស្ម័នធម្មជាតិ កន្លែងយកថ្ម ឬធនធានធម្មជាតិផ្សេងទៀត
- កសិដ្ឋាន ឬកន្លែងដាំដុះ

ខ- គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍មានរួមបញ្ចូលផងដែរនូវ :

- ការដ្ឋាន កន្លែងសាងសង់ គំរោងការសាងសង់ ឬគំរោងការផ្គត់ផ្គង់ និងសកម្មភាពតាមដានពិនិត្យដែលជាប់ទាក់ទិននឹងទឹកដី ឬគំរោងការទាំងនោះ ក្នុងករណីដែលទឹកដីសាងសង់ឬគំរោងការ ឬសកម្មភាពទាំងនោះមានរយៈពេលលើសពីប្រាំមួយខែ ។
- ការផ្តល់សេវាដែលក្នុងនោះមានទាំងសេវាទីប្រឹក្សាផង ធ្វើឡើងដោយនិយោជិត ឬបុគ្គលិកផ្សេងទៀតរបស់សហគ្រាសបរទេស ក្នុងករណីដែលសកម្មភាពទាំងនោះបានប្រព្រឹត្តទៅនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាអស់រយៈពេលសរុបលើសពីប្រាំមួយខែនៅក្នុងរយៈពេល១២ខែណាមួយ។

គ- បន្ថែមលើសេចក្តីចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ បុគ្គលណាមួយត្រូវបានចាត់ទុកជាគ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្នុងករណីដែលបុគ្គលនោះបំពេញលក្ខខ័ណ្ឌចាប់ពីមួយឡើងទៅក្នុងចំណោមលក្ខខ័ណ្ឌទាំងបីដូចតទៅ :

- មាន និងប្រើជាប្រចាំនូវសិទ្ធិអំណាចក្នុងការចុះកិច្ចសន្យានៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្នុងនាមសហគ្រាសបរទេសណាមួយ
- កាន់កាប់ជាប្រចាំនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជានូវស្តុកទំនិញ ហើយបុគ្គលនោះតែងធ្វើការបញ្ជូន ឬផ្គត់ផ្គង់ទំនិញចេញពីស្តុកនោះ នៅក្នុងនាមសហគ្រាសបរទេសណាមួយ
- ធ្វើការប្រមូលបុព្វលាភ ឬធ្វើការធានារ៉ាប់រង លើកលែងតែការធានារ៉ាប់រងបន្តនូវហានិភ័យនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ក្នុងនាមសហគ្រាសបរទេសណាមួយ ។

ឃ- ក្នុងការអនុវត្តន៍ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធត្រូវវិនិច្ឆ័យទៅតាមករណីដោយឡែកនីមួយៗ ទៅតាមការណ៍ជាក់ស្តែងនៃករណីនីមួយៗថាតើមាន ឬគ្មានគ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍ លើកលែងតែការអនុវត្តន៍នូវប្រការទាំងឡាយនៃកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិ ។

ផ្នែកទី ១.៣ : ប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជា

- ១- ស្របតាមមាត្រា ៣៣៥ និងមាត្រា ៣៤៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ដោយមិនមានការកំរិតត្រឹមតែប្រាក់ចំណូលដូចខាងក្រោមនេះ ប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជាមាន ៖
 - ក- ការប្រាក់ដែលបង់ដោយសហគ្រាសអនិវាសនជន ឬក្រុមអាជីវកម្មអនិវាសនជន ឬស្ថាប័នរបស់រដ្ឋាភិបាលនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 - ខ- ភាគលាភដែលបានបែងចែកដោយសហគ្រាសអនិវាសនជន
 - គ- ប្រាក់ចំណូលពីសេវាកម្មដែលបានបំពេញនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 - ឃ- ប្រាក់ចំណូលពីការគ្រប់គ្រង និងសេវាបច្ចេកទេស ដែលបានទូទាត់ដោយបុគ្គលអនិវាសនជន
 - ង- ប្រាក់ចំណូលដែលបានមកពី ចលនទ្រព្យ ឬអចលនទ្រព្យ ក្នុងករណីដែលទ្រព្យនោះស្ថិតនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 - ច- ប្រាក់សួយសារដែលបានមកពីការប្រើប្រាស់ ឬសិទ្ធិប្រើប្រាស់ទ្រព្យសកម្មអរូបីដែលបានទូទាត់ដោយបុគ្គលអនិវាសនជនឬបុគ្គលអនិវាសនជន តាមរយៈគ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍ដែលតាំងនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 - ឆ- ផលចំណេញពីការលក់អចលនទ្រព្យ ដែលស្ថិតនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬផលចំណេញពីការផ្ទេរផលប្រយោជន៍ណាមួយនៃអចលនទ្រព្យដែលស្ថិតនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 - ជ- បុព្វលាភធានារ៉ាប់រង ឬធានារ៉ាប់រងបន្តចំពោះហានិភ័យនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 - ឈ- ផលចំណេញពីការលក់ចលនទ្រព្យ ដែលជាចំណែកនៃទ្រព្យអាជីវកម្មរបស់គ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍របស់អ្នកជាប់ពន្ធអនិវាសនជននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
 - ញ- ប្រាក់ចំណូលពីសកម្មភាពអាជីវកម្មរបស់បុគ្គលអនិវាសនជន តាមរយៈគ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

បន្ថែមលើប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជាដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៣៥ និងមាត្រា ៣៤៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព អ្នកជាប់ពន្ធអនិវាសនជននៅកម្ពុជា និងអ្នកជាប់ពន្ធអនិវាសនជន អាចមានប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជាផ្សេងទៀតពីការប្រកបអាជីវកម្មនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៧ នៃមាត្រា ៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ៣៣៧ "អាជីវកម្ម" សំដៅដល់សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់បុគ្គលដែលមានគោលដៅទាញយកប្រាក់ចំណូលអំពីការផលិត និងការលក់ទំនិញ (ការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញ) ការផ្គត់ផ្គង់សេវា ភតិសន្យា ការជួល ឬការលក់ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬសកម្មភាពផ្សេងទៀត ។ ម្យ៉ាងទៀត កថាខ័ណ្ឌ ៧ នៃមាត្រា ៨៨ នៃចសព បានកំណត់ "សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច" ថាជាសកម្មភាពរបស់បុគ្គលដែលធ្វើ ជានិច្ចកាលជាប់បន្ត ឬមួយដងមួយគ្រា ដើម្បីរក ឬមិនរកចំណេញក្នុងការផ្គត់ផ្គង់ ឬមានបំណងផ្គត់ផ្គង់ទំនិញឬសេវាឱ្យដល់បុគ្គលដទៃ ក្នុងគោលដៅដើម្បីបានអត្ថប្រយោជន៍អ្វីមួយ ។

ផ្នែកទី ១.៤ : ប្រាក់ចំណូលប្រភពបរទេស

- ១- ស្របតាមមាត្រា ៣៤៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ប្រាក់ចំណូលណាមួយដែលមិនត្រូវបានកំណត់ថាជាប្រាក់ចំណូលប្រភពកម្ពុជា ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ១.៣ នៃប្រកាសនេះ និងមាត្រា ៣៣៥ និងមាត្រា ៣៤៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព និងមាត្រា ៣៥ នៃចសព ត្រូវបានចាត់ទុកជាប្រាក់ចំណូលប្រភពបរទេស ។

ផ្នែកទី ១.៥ : សិទ្ធិអំណាចរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធក្នុងការកំណត់ប្រភពប្រាក់ចំណូល

១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៥ នៃចសព ក្នុងករណីដែលគ្មានព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីកំណត់ប្រភពចំណូល ឬបើសិនជាវិធាននានាដែលមានរួចមកហើយ ពុំអាចចុះបញ្ជីឱ្យបានច្បាស់លាស់នូវប្រាក់ចំណូលពីប្រភពណាមួយបានទេនោះ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធជាអ្នកកំណត់ប្រភពនៃប្រាក់ចំណូលនោះ ។

ផ្នែកទី ១.៦ : ប្រាក់ចំណូលមិនដាច់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ

១- ប្រាក់ចំណូលដែលជាប់ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សឬជាប់ពន្ធលើអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែម ដូចមានចែងក្នុងប្រកាសលេខ ៣៩៦ ប្រក.សហវ.៣៥ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ មិនត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញទេ ។

២- ចំពោះប្រាក់ចំណូលដែលជាថ្លៃឈ្នួលផ្ទះ និងដី ត្រូវអនុវត្តតាមគោលការណ៍ដូចតទៅ :

ក- ប្រាក់ចំណូលបានមកពីការជួលផ្ទះនិងដីរបស់បុគ្គល ដែលមិនស្ថិតក្នុងក្របខ័ណ្ឌត្រូវយកពន្ធតាមរបបពិត មិនត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញទេ ។

ខ- ដោយឡែកចំពោះប្រាក់ចំណូលបានមកពីការជួលផ្ទះនិងដី ដែលបានកត់ត្រាក្នុងទ្រព្យសកម្មនៃការងារ កុល្យការរបស់បុគ្គលជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ប្រាក់ចំណូលនេះត្រូវដាក់រួមគ្នាជាមួយផលផ្សេងទៀតរបស់បុគ្គល ដើម្បីបង្កើតជាលទ្ធផលសំរាប់កំណត់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ។

៣- មិនត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញទេនូវ ប្រាក់ចំណូល ឬប្រាក់ចំណេញ ដែលបានមកពីការលក់ផលិតផលកសិកម្ម ដែលបុគ្គលមិនមែនជាអ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបពិតផលិតបានដោយខ្លួនឯង ទោះបីផលិតផលនោះមិនទាន់កែច្នៃ ឬកែច្នៃហើយក៏ដោយទៅតាមទំលាប់នៃការងារកសិកម្ម ។ ប្រតិបត្តិការតាមមធ្យោបាយឧស្សាហកម្ម រួមទាំងការកែច្នៃ ការរក្សាគុណភាព ការវេចខ្ចប់សំរាប់លក់ ពុំត្រូវបានចាត់ទុកជាទំលាប់នៃការងារកសិកម្មឡើយ ។ ទោះក្នុងករណីណាក៏ដោយ ប្រសិនបើសាមីបុគ្គលជាអ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ឬប្រសិនបើសកម្មភាពកសិកម្មរបស់បុគ្គលមានផលបរច្រើនលើសពីកំរិតអប្បបរមាត្រូវជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ដែលតម្រូវឱ្យបុគ្គលមានកាតព្វកិច្ចត្រូវចុះបញ្ជីជាអ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ប្រាក់ចំណូលពីសកម្មភាពកសិកម្មរបស់បុគ្គលនេះ ត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមគោលការណ៍ទូទៅ ។

៤- មិនត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញទេ នូវប្រាក់ចំណូលរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល ឬប្រាក់ចំណូលរបស់ស្ថាប័នរាជរដ្ឋាភិបាល លើកលែងតែស្ថាប័នណាដែលធ្វើអាជីវកម្មរកចំណេញ ដូចជាសហគ្រាសសាធារណៈជាដើម ។

៥- មិនត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញទេ នូវប្រាក់ចំណូលរបស់អង្គការដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ និងវាក្យខ័ណ្ឌ គ នៃមាត្រា ៩ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ។

៦- ចំពោះអង្គការដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៥ នៃផ្នែកនេះ ដើម្បីបានទទួលការលើកលែងពន្ធ សាមីអង្គការត្រូវដាក់ពាក្យសុំទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និងត្រូវផ្តល់ឯកសារស្តីពី :

ក- គោលដៅ និងកម្មវត្ថុរបស់សាមីអង្គការ ។

ខ- ឈ្មោះ និងអាសយដ្ឋានរបស់បុគ្គលនិវាសននានា ដែលជាសមាជិកក្រុមប្រឹក្សាភិបាលរបស់សាមីអង្គការ (ប្រសិនបើមាន) ។

គ- ឈ្មោះនិងអាសយដ្ឋានរបស់នាយកប្រឈុននាយក ដែលទទួលខុសត្រូវលើប្រតិបត្តិការរបស់សាមីអង្គការនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រសិនបើសាមីអង្គការមានចំណងទាក់ទងជាមួយអង្គការនៅខាងក្រៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

- ឃ- ប្រភព និងការប្រើប្រាស់មូលនិធិទាំងអស់ដែលបានផ្តល់ឱ្យសំរាប់ប្រតិបត្តិការរបស់សាមីអង្គការនៅក្នុង ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។
- ង- ទ្រព្យសកម្មនានាដែលសាមីអង្គការ ឬអង្គការមេកាន់កាប់នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។
- ច- តារាងគណនីរបស់សាមីអង្គការ ។ តារាងនេះត្រូវដាច់ដោយឡែកពីតារាងគណនីរបស់អង្គការជាប់ ទាក់ទិនដែលស្ថិតនៅខាងក្រៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។
- ៧- ការលើកលែងដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៥ នៃផ្នែកនេះ មិនត្រូវអនុវត្តទេចំពោះប្រាក់ចំណូលពីទ្រព្យសម្បត្តិ ឬពីអាជីវកម្ម ដែលពុំមានទាក់ទិនជាប់ខាងដល់គោលដៅ ឬមុខងារដែលជាមូលដ្ឋាននៃការលើកលែងពន្ធចំពោះ អង្គការមិនស្វែងរកចំណេញ ។
- ៨- ក្នុងករណីមានការប្រែប្រួលនៅក្នុងលក្ខខណ្ឌនានា ដែលមានចុះបញ្ជាក់នៅក្នុងពាក្យសុំលក្ខណៈសម្បត្តិលើកលែងពន្ធ សាមីអង្គការត្រូវជូនដំណឹងទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុក្នុងរយៈពេល១៥ ថ្ងៃ ក្រោយកាលបរិច្ឆេទ នៃការប្រែប្រួលនេះ ។
- ៩- លក្ខណៈសម្បត្តិលើកលែងពន្ធដែលបានផ្តល់ឱ្យតាមការយល់ព្រមរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ និង បន្តមានតំលៃអនុវត្ត ដរាបណាសាមីអង្គការបំពេញបាន និងបន្តបំពេញបាននូវលក្ខខណ្ឌនានាដែលមានបញ្ជាក់ នៅក្នុងពាក្យសុំដែលនាំឱ្យមានការចេញសេចក្តីសម្រេចយល់ព្រមនេះ ។
- ១០- ប្រាក់ចំណូលពីអាជីវកម្មមិនទាក់ទិនដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៧ នៃផ្នែកនេះ ត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ និងពន្ធអប្បបរមា ។ វិធានសំរាប់កំណត់ប្រាក់ចំណេញនៃអាជីវកម្មមិនទាក់ទិន នឹងមានចែងនៅក្នុងប្រកាស មួយដោយឡែក ។

ជំពូកទី ២

វិធានទូទៅស្តីពីប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ

ផ្នែកទី ២.១ : រយៈពេលកំណត់ពន្ធ

- ១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៥ នៃចសព :
 - ក- ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ (ពបច) អនុវត្តចំពោះរបបពិត ត្រូវគណនាចេញពីលទ្ធផលនៃតារាងតុល្យការ សំរេចបានក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធកន្លងទៅ ។
 - ខ- ប្រសិនបើមានតុល្យការណាមួយបានបញ្ឈប់ក្នុងអំឡុងនៃឆ្នាំណាមួយទេនោះ ពន្ធដែលត្រូវបង់ ត្រូវ គិតយកលើប្រាក់ចំណេញក្នុងរយៈពេលដែលកន្លងទៅ ចាប់តាំងពីថ្ងៃផុតរយៈពេលជាប់ពន្ធដែលកន្លង ហួសទៅនោះ ។ ចំពោះសហគ្រាសថ្មី ត្រូវគិតចាប់តាំងពីថ្ងៃដែលផ្តើមធ្វើប្រតិបត្តិការមកទល់នឹងថ្ងៃទី ៣១ ធ្នូ នៃឆ្នាំដែលត្រូវគិតពន្ធ ។
 - គ- កាលបើមានតារាងតុល្យការជាច្រើនក្នុងអំឡុងនៃឆ្នាំមួយដែល លទ្ធផលនៃតារាងតុល្យការ ទាំងឡាយ ត្រូវបូករួមគ្នាធ្វើជាមូលដ្ឋាននៃពន្ធដែលត្រូវបង់ ។
- ឃ- គោលការណ៍ដោយឡែកនានាសំរាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញអនុវត្តចំពោះរបបម៉ោក មានបញ្ជាក់នៅ ក្នុងជំពូកទី ១៤ នៃប្រកាសនេះ ។
- ២- ចំពោះសហគ្រាសដែលផ្អាកសកម្មភាព ត្រូវកំណត់ពន្ធភ្លាមលើប្រាក់ចំណេញដែលសំរេចបានពីថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឬពីថ្ងៃបិទការិយបរិច្ឆេទក្រោយបង្អស់ដែលបានកំណត់ពន្ធ រហូតដល់ថ្ងៃផ្អាកសកម្មភាពជាស្ថាពរ ក្នុងនេះ :

- ក- ចំពោះសហគ្រាសឯកបុគ្គល ត្រូវគិតកម្មលទ្ធផលផងដែរក្នុងប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធនូវតំលៃលើសនៃទ្រព្យសកម្មដែលអាចកើតមាន ។ ទ្រព្យសកម្មមិនបានលក់នាថ្ងៃផ្អាកសកម្មភាព (អចលនកម្ម ស្តុកទំនិញ វត្ថុធាតុដើម ការងារកំពុងដំណើរការ...) ត្រូវចាត់ទុកថាជាការយកវិញរបស់ម្ចាស់សហគ្រាស (ផ្ទេរពីបេតិកភ័ណ្ឌអាជីវកម្មទៅបេតិកភ័ណ្ឌឯកជន) ។ ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនេះត្រូវវាយតំលៃតាមតំលៃទីផ្សារ ដើម្បីគិតតម្លៃតំលៃលើសដែលត្រូវបញ្ចូលទៅក្នុងលទ្ធផលជាប់ពន្ធ ។
- ខ- ចំពោះសហគ្រាសនីតិបុគ្គល បែបបទអនុវត្តមានបញ្ជាក់នៅក្នុងជំពូក ១០ នៃប្រកាសនេះ ។

ផ្នែកទី ២.២ : និយមន័យប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ

- ១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៧ នៃចសព ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ គឺជាប្រាក់ចំណេញសុទ្ធបានមកពីលទ្ធផលទាំងអស់នៃប្រតិបត្តិការគ្រប់ប្រភេទដែលសហគ្រាសសំរេចបាន រួមបញ្ចូលទាំងតំលៃលើសបានមកពីការលក់ចំណែកនានានៃទ្រព្យសកម្មក្នុងពេលកំពុងប្រកបអាជីវកម្មនៅពេលបញ្ចប់អាជីវកម្ម ព្រមទាំងប្រាក់ចំណូលអំពីកិច្ចប្រតិបត្តិការហិរញ្ញវត្ថុ ឬវិនិយោគ ការប្រាក់ ថ្លៃឈ្នួល និងសូយសារផង ។ តាមនិយមន័យនេះ ការធ្វើអាជីវកម្មអ្វីមួយដែលខុសច្បាប់ គ្មានឥទ្ធិពលអ្វីទៅលើភាពត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញនោះទេ ។
- ២- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៨ នៃចសព ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធកើតចេញពីចំនួនលើសនៃផលដុល រណ្តូលដុលដែលសំរេចបានអាស្រ័យដោយមានការចំណាយ ដើម្បីនាំមកវិញនិងរក្សាទុកនូវចំណេញ ។ ដូច្នោះប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធកើតចេញពីការកាត់កងគ្នារវាងចំណូលដុល និងបន្ទុកទាំងអស់ដែលមានប្រភពពីប្រតិបត្តិការគ្រប់ប្រភេទរបស់សហគ្រាសក្នុងរយៈកាលកំពុងដំណើរការនៅពេលបញ្ចប់អាជីវកម្ម ។ តាមនិយមន័យនេះ ប្រាក់ចំណេញនេះគឺជាសមតុល្យនៃគណនីលទ្ធផល ។ ប្រតិបត្តិការដែលសហគ្រាសសំរេចបាន អាចទាក់ទងដោយផ្ទាល់នឹងកម្មវត្ថុរបស់សហគ្រាស ឬអាចមិនទាក់ទងដោយផ្ទាល់នឹងសកម្មភាពរបស់សហគ្រាស ។ ប្រតិបត្តិការនេះអាចប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលក្ខណៈជាគោលដៅមួយក្នុងលក្ខណៈបន្ទាប់បន្សំ ។ ប្រតិបត្តិការទាំងនេះ មានជាអាទិ៍ :
 - ក- ការលក់ ការផ្គត់ផ្គង់សេវា ការងារផ្សេងៗ ឬប្រតិបត្តិការដទៃទៀត (ជំនួញជើងសារ ការងារយកកំរៃជើងសារ សម្បទានសិទ្ធិនៃកម្មសិទ្ធិស្សាហកម្ម...)
 - ខ- ការបញ្ចេញចំណែកណាមួយនៃទ្រព្យសកម្ម ។ ក្នុងន័យនេះការបញ្ចេញ គឺគ្រប់ប្រតិបត្តិការ ឬគ្រប់ប្រតិបត្តិការណ៍ដែលនាំដល់ការបញ្ចេញចំណែកណាមួយនៃទ្រព្យសកម្មរបស់សហគ្រាស (ការលក់ ការដកហូតទ្រព្យសម្បត្តិតាមផ្លូវច្បាប់ ឧបហារិត ការដោះដូរ ការបែងចែកអំណោយ ការដកចេញនូវទ្រព្យសកម្ម...) ។
- ៣- ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ គឺជាចំនួនលំអៀងរវាងតំលៃនៃទ្រព្យសកម្មសុទ្ធនាពេលបិទនិងនាពេលបើកនៃរយៈកាលកំណត់ពន្ធ ។
 - ក- ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ គឺជាចំនួនលំអៀងរវាងតំលៃនៃទ្រព្យសកម្មសុទ្ធនាពេលបិទនិងនាពេលបើកនៃរយៈកាលមួយ ដែលលទ្ធផលក្នុងរយៈកាលនោះត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាមូលដ្ឋានសំរាប់គិតពន្ធ ដោយប្រើដកចេញនូវឧបហារិតបន្ថែម និងបូកចូលនូវរាល់ការដកយកមកប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន ឬការកាត់យកមុនដែលម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គលបានធ្វើនៅក្នុងគ្រា ។ និយមន័យនេះបានបង្ហាញឱ្យឃើញថា នៅក្នុងប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធក៏មានផងដែរ នូវប្រាក់ចំណេញទាំងឡាយដែលបានកើតឡើងក្នុងកាលៈទេសៈដែលសហគ្រាសមិនបានធ្វើប្រតិបត្តិការណាមួយ ដូចជាករណីតម្លៃលើសដែលសំរេចបានក្នុងពេលដក

ហូតទ្រព្យសម្បត្តិតាមផ្លូវច្បាប់ក្នុងពេលវិបត្តិ ឬក្នុងពេលមានព្រឹត្តិការណ៍ដែលនាំដល់ការទទួលបានប្រាក់ សំណងធានារ៉ាប់រង ។

ខ- ទ្រព្យសកម្មសុទ្ធ គឺជាតំលៃពិតប្រាកដនៃទ្រព្យសកម្មសរុប ដកផលបូកនៃខ្ទង់នានាខាងអកម្ម ដែល ផ្សំដោយឥណទេយ្យភតិយជន រំលស់ និងសិរិធានធនដែលបានបង្កើតឡើងដោយស្របច្បាប់ ។

ខ១- ទ្រព្យសកម្មសុទ្ធ រួមមានខ្ទង់សំខាន់ៗដូចតទៅ :

- អចលកម្ម
- កំលៃអចលកម្មផ្សេងទៀត (ឥណទេយ្យរយៈពេលវែង និងរយៈពេលមធ្យម, ភាគកម្ម អចលក, មូលប័ត្រ...)
- ស្តុក (ទំនិញ វត្ថុធាតុដើម និងសំភារៈផ្គត់ផ្គង់ផ្សេងៗ សំបករចខ្ទប់ ផលិតផល ការងារកំពុងដំណើរការ...)
- ប័ណ្ណបណ្តាក់ទុនផ្សេងៗ ប្រាក់នៅធនាគារ ប្រាក់ក្នុងបេឡា... ។

សោហ៊ុយស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ និងសោហ៊ុយអចលកម្មផ្សេងទៀត : សោហ៊ុយទាំងនេះ មិនបង្កើតបានជាតំលៃពិតប្រាកដនៃទ្រព្យសកម្មទេ ។

ខ២- ឥណទេយ្យនៃភតិយជន : នេះគឺជាបំណុលប្រាក់ដប្រជា និងជាស្ថាពរទាំងគោលការណ៍ និងទាំងទឹកប្រាក់របស់វាដែលបានចុះកិច្ចសន្យាសំរាប់តម្រូវការអាជីវកម្ម និងដែលផ្សារភ្ជាប់ទៅ និងការគ្រប់គ្រងធម្មការរបស់សហគ្រាស ។

ខ៣- រំលស់ និងសិរិធានធន : ខ្ទង់ទាំងនេះត្រូវតែបានបង្កើតឡើងដោយស្របច្បាប់ ។

គ- ឧបហារិក : ឧបហារិកទោះជាប្រាក់ ឬជារត្តក្តី មិនមែនជាប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធទេ ។ ឧបហារិក បន្ថែមដោយម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គលនៅក្នុងករណីដែលមានសក្តិកម្មត្រឹមត្រូវនោះ ត្រូវផាត់ចេញពី ចំនួនលំអៀងរវាងកំលៃទ្រព្យសកម្មពិតនាពេលបិទ និងនាពេលបើកនៃរយៈពេលកំណត់ពន្ធ ។

ឃ- ការដកយកប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន(ឬការកាត់យកមុន) របស់ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល មានជាអាទិ៍:

ឃ១- ការដកយកនូវវត្ថុធាតុដើម ផលិតផលសំរេច ទំនិញ សេវា... សំរាប់តម្រូវការជាឯកជន របស់ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គលនិងគ្រួសាររបស់គេ (ឧទាហរណ៍ : របស់ហូប សំលៀកបំពាក់ បរិក្ខារគេហកិច្ច ចំណីអាហារសំរាប់អ្នកបម្រើការនៅគោជនីយដ្ឋាន សំភារៈ និងសេវាផ្សេងៗ សំរាប់សហគ្រិនសំណង់...)

ឃ២- ការប្រើប្រាស់សំរាប់តម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល នូវទ្រព្យសកម្មរបស់ សហគ្រាស (ផ្ទះ រថយន្ត...)

ឃ៣- ការយកធ្វើជាបន្ទុករបស់សហគ្រាស នូវសោហ៊ុយសំរាប់តម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួន របស់ម្ចាស់សហគ្រាស ឯកបុគ្គល និងគ្រួសាររបស់គេ (ឈ្នួលផ្ទះ សោហ៊ុយធ្វើដំណើរ សោហ៊ុយលើអ្នកបម្រើ...)

ឃ៤- ការដកយកប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួននូវសាច់ប្រាក់ មានជាអាទិ៍ :

- លាភការផ្តល់ជូនម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល ឬសហព័ទ្ធរបស់គេ
- រាល់ទឹកប្រាក់ដែលបានដកយកទៅប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួនពីក្នុងសហគ្រាស (ប្រាក់ដក ពីបេឡា ឬ ធនាគារ ប្រាក់កាត់យកផ្ទាល់ពីការទូទាត់របស់អតិថិជន...)

ង- ការលក់ឱ្យម្ចាស់ភាគទុននូវទំនិញឬសេវាតាមថ្លៃទាបជាងថ្លៃធម្មតាដែលអនុវត្តចំពោះភតិយជន : នេះគឺជា សទ្ធាទានមួយមិនធម្មតាដែលត្រូវជាប់ពន្ធ ។

- ៨- និយមន័យនៃប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធនេះ អាចញ៉ាំងជាអាទិ៍ឱ្យមានការកំណត់ពន្ធលើ :
 - ការលុបចោលបំណុលខាងអកម្ម
 - ការកាត់បន្ថយបំណុល ដែលម្ចាស់បំណុលបានផ្តល់ឱ្យសហគ្រាស
 - គណនីទាំងឡាយនៃទ្រព្យអកម្ម ដែលជាក់ស្តែងគ្មានការពិត (គ្រប់បំណុលគ្មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ ដែលនាំដល់ការកើនឡើងនូវទ្រព្យសកម្មពិត ត្រូវតែគិតបញ្ចូលមកវិញក្នុងប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ)
 - ការបង្កើតឡើងវិញខាងទ្រព្យសកម្មនូវខ្ទង់ដែលភ្លេច (ដោយហេតុថាមានការកើនឡើងនៃទ្រព្យសកម្មសុទ្ធ)
- ៩- និយមន័យនៃប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ ដែលផ្អែកលើការប្រែប្រួលនៃទ្រព្យសកម្មសុទ្ធបានអនុញ្ញាតឱ្យមាន ការកែតម្រូវលើរាល់ការខុសឆ្គង ដែលមាននៅក្នុងតារាងតុល្យការនៅពេលបញ្ចប់ការិយបរិច្ឆេទណាមួយ ហើយប្រសិនបើការកែតម្រូវនេះនាំឱ្យ ឬមានការកើនឡើងនៃគណនីទ្រព្យសកម្ម (អចលនកម្ម ស្តុក សាច់ប្រាក់ គណនីអតិថិជន ឬគណនីឥណទានយកផ្សេងៗ..) ឬមានការថយចុះនៃគណនីទ្រព្យអកម្ម ដៃ ឡាយ ឬមានការថយចុះនៃគណនីរំលស់ឬសិទ្ធិធានា ការកើនឡើងនៃទ្រព្យសកម្មសុទ្ធដែលកើតចេញ ពីការកែតម្រូវនេះតម្រូវឱ្យមានការកំណត់ឡើងវិញនូវប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធនៃការិយបរិច្ឆេទនោះ ។ អ្នកជាប់ពន្ធមានសិទ្ធិតែម្នាក់ តារាងតុល្យការនាពេលបើកនៃការិយបរិច្ឆេទ ដែលនៅក្នុងរយៈកាលនៃ អាជ្ញាយុកាល លើកលែងតែតារាងតុល្យការនាពេលបើកនៃការិយបរិច្ឆេទទីមួយ នៃរយៈកាលនៃ អាជ្ញាយុកាល (ដែលត្រូវស្ថិតនៅខាងក្រោយរយៈកាលនៃអាជ្ញាយុកាល) ដែលមិនត្រូវបិទពាល់ទេ ។

ផ្នែកទី ២.៣ : និយមន័យនៃទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្ម

- ១- ដោយហេតុថា តំលៃនៃទ្រព្យសកម្មសុទ្ធនាពេលបិទនិងពេលបើកការិយបរិច្ឆេទ ត្រូវបានប្រើប្រាស់ធ្វើជាមូលដ្ឋាន សំរាប់កំណត់ពន្ធនោះ ដូច្នេះត្រូវមានការកំណត់ប្រភេទនៃទ្រព្យសកម្មដែលជាចំណែកនៃបេតិកភ័ណ្ឌរបស់ សហគ្រាស (ឬទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្ម) ។ និយមន័យនៃទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្មរបស់សហគ្រាស មានការខុសគ្នា អាស្រ័យដោយសហគ្រាសនោះជាសហគ្រាសឯកបុគ្គលឬជាសហគ្រាសនីតិបុគ្គល ។
- ២- ទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្មរបស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល ត្រូវគោរពតាមគោលការណ៍ដូចតទៅ :
 - ក- សំរាប់គោលដៅខាងសារពើពន្ធ ម្ចាស់សហគ្រាសត្រូវញែកឱ្យដាច់ពីគ្នានៅក្នុងបេតិកភ័ណ្ឌរបស់ខ្លួនរវាង ចំណែកទាំងឡាយដែលបង្កើតទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្មនៃសហគ្រាសឯកបុគ្គល ជាមួយនឹងអ្វីដែលបង្កើតជា បេតិកភ័ណ្ឌឯកជនរបស់ម្ចាស់សហគ្រាស ។ ការកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការបង្កើតជាលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ ខុសគ្នា រវាងទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្ម និងបេតិកភ័ណ្ឌឯកជន ។
 - ខ- ប្រព័ន្ធសារពើពន្ធកម្ពុជា គឺជាប្រព័ន្ធ "ពន្ធវិភាគតាមប្រភេទចំណូល" ដែលឈរលើការកំណត់ពន្ធ ចំពោះប្រភេទចំណូលនីមួយៗដាច់ពីគ្នា ហើយដែលក្នុងនេះសំរាប់ប្រភេទចំណូលនីមួយៗ ត្រូវគោរពទៅ តាមបែបបទកំណត់មូលដ្ឋានគិតពន្ធ និងទៅតាមការគិតពន្ធដោយឡែកៗ ។
 - គ- ការគោរពតាមវិធានទាំងឡាយអំពីមូលដ្ឋានកំណត់ពន្ធ និងការគិតពន្ធនៃបណ្តាពន្ធវិភាគតាមប្រភេទ ចំណូល បាននាំដល់ការបង្កើតចេញនូវគោលការណ៍ដែលថា ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គលពុំមានសិទ្ធិអាច កត់ត្រាកំណត់ ឬមិនកត់ត្រាកំណត់នូវចំណែកណាមួយនៃទ្រព្យសកម្មឬទ្រព្យអកម្មនោះទេ ។
 - ឃ- សំរាប់គោលដៅខាងសារពើពន្ធ ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គលត្រូវកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការនៃសហគ្រាសខ្លួន នូវ ចំណែកទាំងអស់នៃទ្រព្យសកម្មនិងទ្រព្យអកម្មដែលជាប់ទាក់ទងនឹងប្រតិបត្តិការអាជីវកម្ម ។ តាមនេះ ម្ចាស់សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាដាច់ខាតក្នុងតារាងតុល្យការនៃសហគ្រាសខ្លួននូវ :

- រាល់អចលកម្មប្រើប្រាស់សំរាប់ការធ្វើសកម្មភាពអាជីវកម្ម (ជាអាទិ៍មាន លំនៅដ្ឋាន មូលនិធិ ពាណិជ្ជកម្ម សំភារៈដឹកជញ្ជូន...)។ អចលកម្មទាំងឡាយដែលប្រើប្រាស់ចំរុះ (សំរាប់អាជីវកម្ម និងតម្រូវការជាឯកជន) ក៏ត្រូវតែកត់ត្រាផងដែរក្នុងទ្រព្យសកម្មនៃតារាងតុល្យការ
- រាល់ទ្រព្យសកម្មចរន្តដែលទាក់ទងដល់ការធ្វើសកម្មភាពអាជីវកម្ម (ស្តុកទំនិញ ផលិតផល វត្ថុធាតុដើម ឥណទេយ្យ ប្រាក់ក្នុងដៃ...)
- រាល់តំលៃនៃទ្រព្យអកម្មទាក់ទងដល់ការធ្វើសកម្មភាពអាជីវកម្ម (កម្ចីសំរាប់ធ្វើហិរញ្ញប្បទាន ដល់ការទិញអចលកម្ម បំណុលរយៈពេលខ្លី មធ្យម និងវែង ...) ។

ង- ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការសហគ្រាសខ្លួនទេនូវ ទ្រព្យសកម្ម ឬទ្រព្យអកម្មដែលមិនទាក់ទងដល់ការធ្វើសកម្មភាពអាជីវកម្ម ។ តាមន័យនេះ ម្ចាស់សហគ្រាស មិនអាចកត់ត្រាក្នុងទ្រព្យសកម្មនៃតារាងតុល្យការសហគ្រាសខ្លួនទេ នូវអចលនទ្រព្យប្រចាំណែកណាមួយ នៃអចលនទ្រព្យដែលមិនបំរើសកម្មភាពអាជីវកម្ម (ឧទាហរណ៍ ផ្ទះសំរាប់ស្នាក់នៅ) ។ ដូចគ្នាដែរ ការឱ្យខ្ចី ឬការខ្ចីបុល ដែលមិនទាក់ទងដល់សកម្មភាពអាជីវកម្ម មិនអាចកត់ត្រាក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យ សហគ្រាសបានទេ ។ ដូច្នេះតារាងតុល្យការនៃសហគ្រាសឯកបុគ្គល ត្រូវតែគូសបញ្ជាក់ឱ្យឃើញនូវ រាល់ទ្រព្យសកម្ម និងទ្រព្យអកម្ម ដែលមានលក្ខណៈបំរើអាជីវកម្មតាមចរិតតាមការដាក់ប្រើប្រាស់ឬតាម គោលដៅ ប៉ុន្តែត្រូវបង្ហាញតែតំលៃទាំងនេះតែប៉ុណ្ណោះ ។

ច- វិបាកសារពើពន្ធដែលផុសចេញពីការញែកដាច់ពីគ្នារវាងទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្ម និងបេតិកភ័ណ្ឌឯកជន មានលក្ខណៈសំខាន់ណាស់ ពីព្រោះ :

- បន្ទុកដែលយកមកគិតសំរាប់ការកំណត់លទ្ធផលជាប់ពន្ធ គឺជាបន្ទុកទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹង ចំណែកនៃទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្ម ។ តាមន័យនេះ បន្ទុកទាំងឡាយដែលទាក់ទងដល់ទ្រព្យសកម្ម មិនបានកត់ត្រាខាងសកម្មនៃតារាងតុល្យការ មិនត្រូវកាត់ចេញទេ ។ បន្ទុកទាំងឡាយនៃកម្មសិទ្ធិ (សោហ៊ុយលទ្ធកម្ម រំលស់ ធានារ៉ាប់រង ជួសជុលធំ...) ដែលទាក់ទងដល់ទ្រព្យសកម្មដែល មិនបានកត់ត្រាខាងទ្រព្យសកម្មនៃតារាងតុល្យការក៏មិនត្រូវកាត់ចេញដែរ ទោះបីទ្រព្យសកម្មទាំង នេះបានចូលរួមក្នុងអាជីវកម្មក៏ដោយ ។
- ការផ្ទេរទ្រព្យសកម្មពីទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្មទៅបេតិកភ័ណ្ឌឯកជន (ដកចេញពីទ្រព្យសកម្ម អាជីវកម្ម) គឺជាការលក់ដែលបណ្តាលឱ្យមានតំលៃលើសត្រូវជាប់ពន្ធ ឬតំលៃខ្លះត្រូវកាត់ចេញ ។
- ប្រតិបត្តិការបញ្ជ្រាស គឺជាការផ្ទេរទ្រព្យសកម្មពីបេតិកភ័ណ្ឌឯកជនទៅទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្ម គឺជា ឧបហារិត ។ ឧបហារិតនេះ ត្រូវធ្វើគណនេយ្យកម្មតាមតំលៃពិតប្រាកដនាថ្ងៃដែលមានការផ្ទេរ នេះ ។

៣- ទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្មរបស់សហគ្រាសនីតិបុគ្គល ត្រូវតែរឹតតែម៉តតោលការណ៍ដូចតទៅ :

- ក- ទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្ម គឺជាបេតិកភ័ណ្ឌរបស់សហគ្រាស ។ ជាគតិយុត្តិ ទ្រព្យសកម្មអាជីវកម្មរបស់ សហគ្រាសនីតិបុគ្គល ត្រូវដាច់ដោយឡែកពីបេតិកភ័ណ្ឌរបស់អ្នកចូលហ៊ុនឬម្ចាស់ហ៊ុន ។
- ខ- សំរាប់ក្រុមហ៊ុនដែលបង្កើតឡើងដោយគ្មានមូលដ្ឋានច្បាប់ ទ្រព្យសកម្មនានាដែលអ្នកចូលហ៊ុនបានយល់ ព្រមដាក់ជាកម្មសិទ្ធិរួម ត្រូវតែកត់ត្រាខាងទ្រព្យសកម្មនៃតារាងតុល្យការ ។

ផ្នែកទី ២.៤ : វិធានគណនេយ្យ

១- ចំពោះអ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ដែលប្រើវិធីគណនេយ្យតាមប្រព័ន្ធគណនេយ្យជាធរមាននៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប្រាក់ចំណូលត្រូវគិតបញ្ចូលនៅក្នុងឆ្នាំដែលចំណូលនោះបានកើតឡើង ទោះបីប្រាក់ចំណូលនោះបានទូទាត់ ឬមិនទាន់ទូទាត់ក្តី ។ ការកាត់កងចំណាយណាមួយអាចធ្វើទៅបាន លុះណាតែហេតុការណ៍បញ្ជាក់នូវបន្ទុករបស់អ្នកជាប់ពន្ធបានកើតឡើង លទ្ធផលនៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលជាប់ទាក់ទងដល់ខ្លះចំណាយនោះបានកើតឡើង និងចំនួនទឹកប្រាក់ដែលជាបន្ទុករបស់អ្នកជាប់ពន្ធអាចបង្ហាញច្បាស់លាស់ ។

២- ចំពោះកិច្ចការជំនួញដែលគិតតម្លៃជាប្រយោជន៍រូបិយវត្ថុបរទេស ត្រូវអនុវត្តតាមគោលការណ៍ដូចតទៅ :

- ក- សហគ្រាសត្រូវអនុវត្តតាមវិធានទូទៅដែលបានកំណត់ថា ចំពោះរាល់កិច្ចការជំនួញដែលបានធ្វើឡើងជាប្រយោជន៍រូបិយវត្ថុបរទេស ត្រូវកត់ត្រាចូលក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យជាប្រាក់រៀលកម្ពុជា ដោយប្រើអត្រាប្តូរប្រាក់នាថ្ងៃធ្វើកិច្ចការជំនួញ (ថ្ងៃធ្វើវិក្កយបត្រ ឬថ្ងៃទូទាត់ប្រាក់បុរេប្រទាន ឬប្រាក់រំដោះ) ។
- ខ- ក្នុងករណីមានប្រព័ន្ធធានាការប្តូរប្រាក់ ឥណទេយ្យ និងបំណុល ត្រូវប្តូរប្រាក់រៀលលើមូលដ្ឋាននៃអត្រាប្តូរប្រាក់នាពេលកំណត់ដែលបានចែងក្នុងកិច្ចសន្យា ។
- គ- កាលណាឥណទេយ្យនិងបំណុលបានកើតឡើងនឹងត្រូវបានទូទាត់នៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទតែមួយនោះ ចំនួនលំអៀងដែលបានពិនិត្យឃើញរវាងតំលៃនាពេលកើតឡើងនិងកត់ចូលបញ្ជី និងតំលៃនាពេលទូទាត់សងគិតបង្កើតបានជាខាតឬចំណេញពីការប្តូរប្រាក់ ដែលត្រូវកត់ត្រាក្នុងបន្ទុកហិរញ្ញវត្ថុឬផលហិរញ្ញវត្ថុនៃការិយបរិច្ឆេទ ។
- ឃ- នាពេលបញ្ចប់ការិយបរិច្ឆេទ ឥណទេយ្យនិងបំណុលជាប្រយោជន៍រូបិយវត្ថុបរទេស ត្រូវវាយតម្លៃតាមអត្រាប្តូរប្រាក់នាថ្ងៃបិទការិយបរិច្ឆេទ ។ ប្រាក់លំអៀងបានមកពីការវាយតម្លៃនេះត្រូវកត់ត្រាជា ខាតឬចំណេញពីការប្តូរប្រាក់ ។
- ង- នៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទបន្ទាប់ នៅពេលទូទាត់ឥណទេយ្យ ឬបំណុលពាក់ព័ន្ធខាត ឬចំណេញពីការប្តូរប្រាក់ ត្រូវកត់ត្រាឡើងតាមប្រាក់លំអៀងរវាងតំលៃរបស់វានៅពេលទូទាត់ និងតំលៃរបស់វានាពេលបិទនៃការិយបរិច្ឆេទមុន ។
- ច- ចំពោះសាច់ប្រាក់ជាប្រយោជន៍រូបិយវត្ថុបរទេសដែលសហគ្រាសមាននៅចុងការិយបរិច្ឆេទ សហគ្រាសត្រូវអនុវត្តតាមវិធីដូចគ្នានឹងវិធានដែលបានចែងសំរាប់ឥណទេយ្យ និងបំណុលនៃវាក្យខ័ណ្ឌ ឃ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ។

ផ្នែកទី ២.៥ : ការកែតម្រូវក្រៅគណនេយ្យ

១- តាមវិធីគណនេយ្យ ប្រាក់ចំណេញពិត គឺជាសមតុល្យនៃគណនី "លទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទ" ។ ប៉ុន្តែដោយហេតុមានបទប្បញ្ញត្តិសារពើពន្ធដោយឡែកនោះ លទ្ធផលពិតគណនេយ្យត្រូវតែជាកម្មវត្ថុនៃការកែតម្រូវក្រៅគណនេយ្យដែលមានការបញ្ចូលមកវិញ និងការកាត់ចេញ ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃផ្នែកទី ៤ នៃប្រកាសនេះ ។

ផ្នែកទី ២.៦ : គោលការណ៍ប្តូរស្តីពីបន្ទុកគណនេយ្យ (មាត្រា ១១៩ នៃចសក)

១- នៅពេលដែលអ្នកជាប់ពន្ធមិនបានរក្សាទុកឯកសារគ្រប់គ្រាន់ឬក៏មិនបានផ្តល់ព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសិទ្ធិកំណត់ពន្ធ ឬកំណត់ពន្ធឡើងវិញលើអ្នកជាប់ពន្ធ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃព័ត៌មានជាក់លាក់ដែល

រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមាន ។ បន្ទុកស្តុកតាងដើម្បីបញ្ជាក់ថា ប្រាក់ពន្ធដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធកំណត់មិនត្រឹមត្រូវ គឺស្ថិតនៅលើអ្នកជាប់ពន្ធ ។

- ២- នៅពេលណាដែលប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធ ឬប្រាក់ចំណូលដែលបានប្រកាសដោយអ្នកជាប់ពន្ធ មានភាពខុសគ្នាច្រើន ធៀបទៅនឹងការទិញទ្រព្យសកម្មបុគ្គលនានា ដែលធ្វើឱ្យឃើញចំណាយស្តុកស្តម្ភរបស់អ្នកជាប់ពន្ធលេចធ្លោឡើង នោះ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសិទ្ធិកំណត់ពន្ធប្រាក់ចំណូលឡើងវិញ ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃប្រាក់ចំណូលជាន់ ស្មាន សមស្របទៅនឹងទំហំនៃចំណាយដើម្បីទិញទ្រព្យសកម្មបុគ្គលនានាដែលលេចធ្លោនោះ ។ បន្ទុកស្តុកតាង ដើម្បីបញ្ជាក់ថាប្រាក់ពន្ធដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធកំណត់មានលក្ខណៈមិនត្រឹមត្រូវ គឺស្ថិតនៅលើអ្នកជាប់ពន្ធ ។

ផ្នែកទី ២.៧ : គោលការណ៍រួមស្តីពីសវិធានធន

- ១- ស្របតាមមាត្រា ៦ នៃចសព ការកាត់កងចំណាយណាមួយអាចធ្វើទៅបាន លុះណាកែហេតុការណ៍បញ្ជាក់នូវ បន្ទុករបស់អ្នកជាប់ពន្ធបានកើតឡើង លទ្ធផលនៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលជាប់ទាក់ទងដល់ខ្នងចំណាយនោះបាន កើតឡើង និងចំនួនទឹកប្រាក់ដែលជាបន្ទុករបស់អ្នកជាប់ពន្ធអាចបង្ហាញច្បាស់លាស់ ។ ដូច្នោះ ក្រៅកែវិធានគោល និងស្ថាប័នសក្តានុពលក្នុងស្រុក សហគ្រាសនានាមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើសវិធានធនសំរាប់រ៉ាប់រងបន្ទុកចំណាយ ឬការខាតបង់នានាដែលមិនទាន់កើតមានឡើងជាក់ស្តែងនោះទេ ទោះបីលទ្ធភាពនៃការកើតមានបន្ទុកចំណាយ ឬការខាតបង់ទាំងនេះមានកំរិតខ្ពស់ ឬជាក់លាក់យ៉ាងណាក៏ដោយ ។
- ២- ចំពោះធនាគារនិងស្ថាប័នសក្តានុពលក្នុងស្រុក សហគ្រាសទាំងនេះត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើសវិធានធនសំរាប់ ឥណទេយ្យជាប់សង្ស័យ ដើម្បីកំណត់ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ ។

ជំពូកទី ៣

វិធានទូទៅស្តីពីស្តុក និងការខ្វះខាតពុទ្ធដំណើរការ

ផ្នែកទី ៣.១ : និយមន័យ

- ១- ស្តុកកើតចេញពីទ្រព្យសកម្មទាំងអស់ជាកម្មសិទ្ធិរបស់សហគ្រាស គឺទ្រព្យសកម្មដែលចូលរួមក្នុងដំណើរការនៃសហគ្រាស ដើម្បី :
 - ក- ឬមួយលក់ក្នុងសភាពដើម ឬលក់ក្រោយការកែច្នៃ ឬក្រោយការផលិត
 - ខ- ឬមួយប្រើប្រាស់អស់ក្នុងដំណាក់កាលប្រើប្រាស់ដំបូង ។
- ២- ស្តុករួមមាន :
 - ទំនិញនានា សំភារៈផ្គត់ផ្គង់ (វត្ថុធាតុដើម វត្ថុធាតុ និងសំភារៈប្រើប្រាស់ សំភារៈវេចខ្ចប់...) ផលិតផល (ផលិតផលពាក់កណ្តាលសំរេច ផលិតផលសំរេច កាកសំណល់ ឬវត្ថុធាតុសំរាប់យកទៅ កែច្នៃឡើងវិញ)
 - ការងារកំពុងដំណើរការ : នេះគឺជាទ្រព្យសកម្ម ឬសេវា ដែលកំពុងកើតឡើងនៅក្នុងដំណើរការ ផលិតកម្ម ។
- ៣- ត្រូវចាត់ទុកជាស្តុកបាននូវរាល់ផលិតផលដែលជាកម្មសិទ្ធិរបស់សហគ្រាស ទោះបីទ្រព្យសកម្មទាំងនោះស្ថិតនៅ ក្នុង ឬស្ថិតនៅក្រៅទីតាំងផ្ទាល់របស់សហគ្រាសក៏ដោយ ។
- ៤- នៅពេលធ្វើសារពើភ័ណ្ឌផលិតផល និងទំនិញដែលសហគ្រាសមិនទាន់បានទទួល ប៉ុន្តែដែលគេអាចចាត់ទុក ដោយប្រាកដប្រជាថាជាកម្មសិទ្ធិរបស់សហគ្រាសហើយនោះ ត្រូវតែឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងស្តុក និងត្រូវតែកត់ត្រាចូល តារាងតុល្យការនៃការិយបរិច្ឆេទ ។

- ៥- ទំនិញ វត្ថុធាតុ ឬផលិតផលដែលស្តុកទុកនៅក្នុងឃ្លាំងឆ្ងាយៗនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬនៅបរទេស ឬដែលបានប្រគល់ឱ្យអ្នកក្រៅឱ្យគេថែទាំឱ្យ ឬជាបញ្ជី ឬជាការដាក់ធានា ឬជាការឱ្យខ្ចី ត្រូវតែបានឆ្លុះបញ្ចាំង ក្នុងទ្រព្យសកម្មនៃសហគ្រាសដែលនៅតែជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ ។
- ៦- ជាមួយ ត្រូវបានចាត់ទុកថាជាស្តុកនូវផលិតផលដែលបំពេញលក្ខខណ្ឌទាំងពីរដូចខាងក្រោម :
 - ក- ផលិតផលជាកម្មសិទ្ធិរបស់សហគ្រាសនាថ្ងៃធ្វើសារពើភ័ណ្ណ (ទោះស្ថិតក្នុងឃ្លាំងរបស់សហគ្រាស ឬធ្វើ ទុកនៅក្នុងឃ្លាំងរបស់អ្នកដទៃក្តី)
 - ខ- ផលិតផលមានគោលដៅ ឬមួយទុកសំរាប់ផលិត ឬមួយទុកសំរាប់លក់ទៅវិញក្នុងសភាពដើម្បីបន្ទាប់ពី កែច្នៃ (គឺចំណែកចល័តក្នុងទ្រព្យសកម្មសហគ្រាសដែលមិនអាចធ្វើអចលកម្មបាន) ។
- ៧- ការងារកំពុងដំណើរការ គឺជាការងារកំពុងប្រព្រឹត្តទៅនាពេលបញ្ចប់ការិយបរិច្ឆេទ ។ ការងារកំពុងដំណើរការ ច្រើនកើតមាននៅក្នុងសហគ្រាសសំណង់ សហគ្រាសសាធារណៈការ និងបណ្តុសហគ្រាសដែលអនុវត្តការងារ ដោយឧបករណ៍ជុនធ្ងន់ និងដែលប្រើរយៈពេលវែងក្នុងការផលិត ។
- ៨- សហគ្រាសមិនត្រូវឆ្លុះបញ្ចាំងក្នុងស្តុកទេ នូវ :
 - ក- ទ្រព្យសកម្មបានលក់ តែមិនទាន់ប្រគល់
 - ខ- ទ្រព្យសកម្មបានប្រគល់ តែមិនទាន់ធ្វើវិក្កយបត្រ ។
- ៩- ចំពោះគណនីស្តុក និងគណនីផលិតផលកំពុងផលិត គេអាចបែងចែកជា :
 - ក- គណនីវត្ថុធាតុដើម និងសំភារៈផ្គត់ផ្គង់ : គណនីនេះកត់ត្រានូវវត្ថុ និងវត្ថុធាតុបានកែច្នៃច្រើនឬតិច ដែលសំរាប់បញ្ចូលក្នុងធាតុផ្សំនៃផលិតផលកំពុងកែច្នៃឬផលិត ។
 - ខ- គណនីផ្គត់ផ្គង់ផ្សេងៗ : គណនីនេះកត់ត្រានូវវត្ថុ និងវត្ថុធាតុបានកែច្នៃច្រើនឬតិច ដែលប្រើប្រាស់ អស់នៅពេលប្រើដំបូង ឬប្រើប្រាស់អស់ដោយឆាប់រហ័ស ដែលចូលរួមក្នុងការកែច្នៃឬក្នុងផលិតកម្មដោយ មិនចូលក្នុងធាតុផ្សំនៃផលិតផលកែច្នៃឬផលិត ឬដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ក្នុងអាជីវកម្មជាសំបកវេចខ្ចប់ ។

ក្នុងនេះគឺមាន :

 - ខ១- វត្ថុធាតុប្រើប្រាស់
 - ខ២- សំភារៈផ្គត់ផ្គង់ប្រើប្រាស់
 - គ្រឿងឆេះ
 - សំភារៈថែទាំ
 - សំភារៈផ្គត់ផ្គង់រោងជាង និងរោងចក្រ
 - សំភារៈផ្គត់ផ្គង់ឃ្លាំង
 - សំភារៈផ្គត់ផ្គង់ការិយាល័យ
 - ខ៣- សំបកវេចខ្ចប់
 - សំបកវេចខ្ចប់មិនប្រមូលវិញ
 - សំបកវេចខ្ចប់ប្រមូលវិញដែលមិនអាចកត់ត្រាបាន ។
- គ- គណនីកំពុងផលិតទ្រព្យសកម្ម: គណនីនេះកត់ត្រាផលិតផលកំពុងផលិត និងការងារកំពុងដំណើរការ ។
- ឃ- គណនីកំពុងផលិតសេវា : គណនីនេះកត់ត្រាការសិក្សាស្រាវជ្រាវ និងការផ្គត់ផ្គង់សេវា ដែលមិនទាន់ចប់ និងដែលអនុវត្តតាមកិច្ចសន្យាមួយដែលមិនបានគ្រោងទុកនូវការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិជាបណ្តើរៗ ឬកត់ត្រាការ

សិក្សាស្រាវជ្រាវនិងការផ្គត់ផ្គង់សេវាដែលបានចប់ហើយ តែកិច្ចសន្យាបានចែងថាទាល់តែមានការយល់ព្រមរបស់អភិបាលកិច្ចលើកិច្ច ទើបការងារនេះក្លាយជាឥណទានទេ ។

- ង- ស្តុកផលិតផល ក្នុងនេះមាន :
 - ង១- ផលិតផលពាក់កណ្តាលសំរេច គឺផលិតផលដែលបានដល់ដំណាក់កាលបង្ហើយណាមួយ ប៉ុន្តែត្រូវទុកសំរាប់បញ្ចូលក្នុងដំណាក់កាលថ្មីមួយទៀតនៃដំណាក់កាល
 - ង២- ផលិតផលសំរេច : គឺផលិតផលដែលបានដល់ដំណាក់កាលបង្ហើយជាស្ថាពរក្នុងដំណាក់កាល
 - ង៣- ផលិតផលកាកសំណល់(ឬវត្ថុធាតុប្រមូលបាន) : គឺជាកាកសំណល់ពីផលិតកម្ម ដែលតាមធម្មតាគេទុកសំរាប់លក់ (ឧទាហរណ៍ កំទេចក្រណាត់ កំទេចឈើ កំទេចលោហធាតុ កំទេចក្រដាស...) ឬជាវត្ថុធាតុប្រមូលបាន ដូចជាបំណែក និងវត្ថុធាតុផ្សេងៗដែលប្រមូលបាននៅពេលដែលអចលកម្មណាមួយត្រូវគេឈប់ប្រើប្រាស់ ឬត្រូវគេរុះរើ ដោះបំបែក ។ វត្ថុធាតុទាំងនេះ គេទុកសំរាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងដំណើរកម្ម ឬទុកសំរាប់លក់ដោយ មិនកែច្នៃ ។

ច- ស្តុកទំនិញ : គឺជាវត្ថុ និងផលិតផល ដែលសហគ្រាសទិញដើម្បីលក់ទៅវិញដោយមិនបាច់កែច្នៃ ។ ការកែច្នៃដែលធ្វើលើទំនិញ ហើយដែលបង្កើនបរិយាទានផលិតកម្មរបស់ទំនិញទាំងនោះ គឺបានផ្លាស់ទ្រង់ទ្រាយទំនិញទាំងនោះជាផលិតផលសំរេច ។

- ឆ- ស្តុកកំពុងធ្វើដំណើរតាមផ្លូវ : គណនីនេះកត់ត្រា :
 - ឆ១- វត្ថុធាតុ សំភារៈផ្គត់ផ្គង់ និងទំនិញ មិនទាន់បានទទួលបញ្ចូលឃ្លាំង ប៉ុន្តែបានក្លាយជាកម្មសិទ្ធិរបស់សហគ្រាសហើយ
 - ឆ២- ផលិតផលនិងទំនិញ បញ្ចេញពីឃ្លាំងកំពុងប្រគល់ឱ្យអភិបាល ប៉ុន្តែនៅជាកម្មសិទ្ធិរបស់សហគ្រាសនៅឡើយ
 - ឆ៣- វត្ថុធាតុ សំភារៈផ្គត់ផ្គង់ ផលិតផល និងទំនិញ ទុកនៅកន្លែងលក់ដែលស្ថិតនៅក្រៅទីស្នាក់ការ ឬធ្វើទុកនៅកតិយជន ។

ផ្នែកទី ៣.២ : ការវាយតម្លៃស្តុក

- ១- ការវាយតម្លៃតាមបរិយាទានលទ្ធកម្ម : គឺការវាយតម្លៃតាមបរិយាទានទិញពិតដែលផ្សំឡើងដោយ :
 - ក- ថ្លៃទិញតាមវិក្កយបត្រ ។ ការចុះថ្លៃ ការបន្ថយថ្លៃ ឬការបង្វិលតម្លៃដែលពាក់ព័ន្ធនឹងអ្នកផ្គត់ផ្គង់បានយល់ព្រមផ្តល់ឱ្យ ត្រូវកាត់ចេញពីថ្លៃទិញ ។
 - ខ- បន្ទុកបន្ទាប់បន្សំពាក់ព័ន្ធពិតប្រាកដដល់ការទិញនិងការផ្គត់ផ្គង់ ដូចជាការដឹកជញ្ជូន សោហ៊ុយឆ្លងកាត់ប្រាក់កំរៃនិងកំរៃជើងសារ ការដាក់ទំនិញចុះ ការលើកដាក់លីសែង ពន្ធគយនិងពន្ធអាករផ្សេងទៀតលើកលែងតែពន្ធអាករដែលអាចទាមទារវិញបាន ជាអាទិ៍ អតប ។ ចំណាយទូទៅនៃការផ្គត់ផ្គង់និងចំណាយក្នុងការស្តុក មិនត្រូវគិតបញ្ចូលក្នុងបរិយាទានលទ្ធកម្មទេ ។ ការខាតនិងការខ្ចោះខ្ចាយជាយថាហេតុ ព្រមទាំងបន្ទុកហិរញ្ញវត្ថុផង ក៏មិនត្រូវគិតបញ្ចូលក្នុងបរិយាទាននេះដែរ ។
- ២- ការវាយតម្លៃតាមបរិយាទានផលិតកម្ម : បរិយាទានផលិតកម្មត្រូវផ្សំឡើងដោយ :
 - ក- បរិយាទានលទ្ធកម្មនៃវត្ថុធាតុ និងសំភារៈផ្គត់ផ្គង់ ដែលបានប្រើប្រាស់សំរាប់ផលិតកម្ម ។

- ខ- បន្ទុកផ្ទាល់ដែលបានចំណាយ ដើម្បីនាំផលិតផលទៅដល់កន្លែង និងក្នុងសភាពដែលផលិតផលនោះស្ថិតនៅ ។ សហគ្រាសអាចបូកបញ្ចូលនូវបន្ទុកប្រយោលក្នុងលក្ខណៈដែលបន្ទុកនោះអាចបញ្ចូលយ៉ាងស្រួល និងយ៉ាងសមហេតុផលទៅក្នុងបរិយាទានផលិតកម្មនៃស្តុក ។
- គ- ជាទូទៅមិនត្រូវគិតបញ្ចូលក្នុងបរិយាទានផលិតកម្មទេនូវ សោហ៊ុយរដ្ឋបាលទូទៅ សោហ៊ុយស្តុកផលិតផល សោហ៊ុយស្រាវជ្រាវនិងអភិវឌ្ឍន៍ និងបន្ទុកហិរញ្ញវត្ថុ ។
- ៣- ការកំណត់បរិយាទានបញ្ចេញនៃស្តុក :
 - ក- ចំពោះអីវ៉ាន់ របស់របរ ឬក្រុមវត្ថុ ដែលដាច់ដោយឡែកពីគ្នា និងដែលអាចសំគាល់មួយៗបាន បរិយាទាននៃស្តុកត្រូវកំណត់តាមបរិយាទានបញ្ចូលស្តុកសំរាប់អីវ៉ាន់ របស់របរ ឬក្រុមវត្ថុនីមួយៗនោះ ។
 - ខ- ចំពោះអីវ៉ាន់ឬវត្ថុដែលដោះដូរគ្នាបាន និងដែលមិនអាចសំគាល់ចេញពីគ្នាមួយៗបាន ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យប្រើវិធីវិយាងដូចខាងក្រោមនេះ សំរាប់កំណត់បរិយាទាននៃស្តុក :
 - ខ១- បរិយាទានមធ្យមភាគសមតា ដែលមានពីរបៀប :
 - បរិយាទានមធ្យមភាគសមតាប្រចាំខែ : ក្នុងនេះ បរិយាទានឯកតានៃស្តុកក្នុងខែណាមួយ ត្រូវស្មើនឹងផលបូកនៃបរិយាទាននៃស្តុកដើមខែ និងបរិយាទានចូលនៃការទិញ ឬផលិតកម្មទាំងអស់នៅក្នុងខែនោះ យកទៅចែកនឹងផលបូកនៃបរិមាណស្តុកដើមខែ និងបរិមាណនៃការទិញ ឬការផលិតទាំងអស់នៅក្នុងខែនោះ ។ បរិយាទានឯកតាដែលបានគណនាឃើញនេះ ត្រូវយកទៅប្រើប្រាស់សំរាប់វាយតម្លៃទំនិញចេញទាំងអស់នៅក្នុងខែនោះ ។
 - បរិយាទានមធ្យមភាគសមតាក្រោយពេលបញ្ចូលម្តងៗ : បរិយាទានឯកតានៃការបញ្ចេញស្តុកដែលបានធ្វើឡើងក្រោយការបញ្ចូលស្តុកណាមួយ ត្រូវស្មើនឹងផលបូកនៃបរិយាទានស្តុកដែលនៅសល់មុនការបញ្ចូលនោះ និងបរិយាទាននៃការបញ្ចូលនោះយកទៅចែកនឹង ផលបូកនៃបរិមាណស្តុកដែលនៅសល់មុនការបញ្ចូលនោះនិងបរិមាណនៃការបញ្ចូលនោះ ។ បរិយាទានឯកតាដែលបានគណនាឃើញនេះ ត្រូវយកទៅប្រើប្រាស់សំរាប់វាយតម្លៃទំនិញចេញរហូតដល់មានការបញ្ចូលទំនិញថ្មីទៀត ។
 - ខ២- វិធីចូលមុនចេញមុន (FIFO) : ក្នុងវិធីនេះមានការកំណត់ថាទ្រព្យដែលចូលស្តុកមុន ត្រូវបញ្ចេញមុន ។ ដូច្នេះស្តុកចុងក្រោយ ត្រូវវាយតម្លៃតាមបរិយាទានចូលនៃទ្រព្យដែលចូលក្រោយគេបំផុត ។ ក្នុងវិធីនេះ ទ្រព្យក្នុងស្តុកត្រូវបានប្រមូលផ្តុំជាចម្រុះ ទៅតាមពេលបញ្ចូលស្តុក និងតាមតំលៃ ។

ផ្នែកទី ៣.៣ : ការវាយតម្លៃនៃការងារកំពុងដំណើរការ

- ១- ការងារកំពុងដំណើរការ ត្រូវវាយតម្លៃតាមបរិយាទានផលិតកម្មដែលផ្សំឡើងជាអាទិ៍ដោយ :
 - បរិយាទាននៃសំភារៈនានាដែលបានប្រើប្រាស់
 - បរិយាទាននៃសំភារៈដែលមិនទាន់បានយកប្រើនៅឡើយ ប៉ុន្តែបានផ្គត់ផ្គង់ដល់ការដ្ឋានហើយ
 - ចំណាយពលកម្ម
 - សោហ៊ុយការដ្ឋាន

- មួយភាគនៃសេវាហិរញ្ញវត្ថុទៅនៃទីស្នាក់ការ និងមួយភាគនៃវិលសំ ដែលជាទូទៅច្រើនតែវាយតម្លៃតាមរបៀបម៉ៅការ ។ សហគ្រាសមិនអាចយកមកគិតបញ្ចូលបានទេនូវសេវាហិរញ្ញវត្ថុសុទ្ធសាធ្លាខាងពាណិជ្ជកម្មនិងខាងរដ្ឋបាល ព្រមទាំងសេវាហិរញ្ញវត្ថុ ។

ជំពូកទី ៤

វិធានទូទៅស្តីពីដលនៃអាជីវកម្ម

ផ្នែកទី ៤.១ : គោលការណ៍

- ១- សហគ្រាសជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ត្រូវអនុវត្តតាមគោលការណ៍គណនេយ្យទូទៅ ។ សំរាប់គោលដៅនៃពបចចំណូលត្រូវតែកត់បញ្ចូលនៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទដែលខ្ពង់ចំណូលនោះបានកើតឡើង ទោះបីប្រាក់ចំណូលនោះបានទូទាត់ ឬមិនទាន់ទូទាត់ក្តី (ជាគណនេយ្យមួយដែលទទួលបាន និងអាចទារបានដោយសហគ្រាស) ។
- ២- ចំពោះសហគ្រាសដែលធ្វើការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញឬសេវា សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាចំណូលនៅពេលផ្គត់ផ្គង់ ។
 - ក- ពេលផ្គត់ផ្គង់ទំនិញឬសេវា គឺជាពេលដែលអ្នកផ្គត់ផ្គង់ត្រូវចេញវិក្កយបត្រ ឬជាពេលដែលអ្នកផ្គត់ផ្គង់បានចេញវិក្កយបត្រ ប្រសិនបើវិក្កយបត្រនោះត្រូវបានចេញមុនពេលដែលអ្នកផ្គត់ផ្គង់ត្រូវចេញវិក្កយបត្រ ។
 - ខ- ក្នុងករណីទំនិញឬសេវាត្រូវបានយកទៅប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន ពេលផ្គត់ផ្គង់គឺជាពេលដែលទំនិញនោះត្រូវបានយកទៅប្រើប្រាស់ដំបូង ឬជាពេលដែលសេវាត្រូវបានបំពេញរួចរាល់ ។
 - គ- ក្នុងករណីទំនិញឬសេវាត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ក្នុងលក្ខណៈជាអំណោយ ពេលផ្គត់ផ្គង់គឺជាពេលដែលទំនិញត្រូវបានប្រគល់ឱ្យ ទោះមានលក្ខណៈជាការផ្ទេរសិទ្ធិប្រើប្រាស់ឬសិទ្ធិចាត់ចែងក្តី ឬពេលដែលសេវាផ្គត់ផ្គង់ឱ្យត្រូវបានបំពេញរួចរាល់ ។
 - ឃ- ចំពោះទំនិញផ្គត់ផ្គង់ក្រោមកិច្ចសន្យាជួលដោយមានលក្ខខណ្ឌទិញផ្ទាល់ឬកិច្ចសន្យាហិរញ្ញវត្ថុពេលផ្គត់ផ្គង់គឺជាពេលដែលទំនិញត្រូវបានប្រគល់ឱ្យទោះមានលក្ខណៈជាការផ្ទេរសិទ្ធិប្រើប្រាស់ឬសិទ្ធិចាត់ចែងក្តី ។
 - ង- ក្នុងករណីដែលទំនិញត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ក្រោមកិច្ចសន្យាជួល ឬទំនិញឬសេវាត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ក្រោមកិច្ចសន្យា ឬច្បាប់ដែលចែងអំពីការទូទាត់ច្រើនលើក ឬសេវាត្រូវបានផ្គត់ផ្គង់ជាប់បន្ត ទំនិញឬសេវានោះត្រូវចាត់ទុកថាបានផ្គត់ផ្គង់រួចរាល់ ចំពោះចំណែកដែលបានផ្គត់ផ្គង់រួចរាល់ក្នុងរយៈពេលនៃកិច្ចសន្យា ឬរយៈពេលដែលច្បាប់បានកំណត់ ហើយពេលផ្គត់ផ្គង់នៃចំណែកដែលបានផ្គត់ផ្គង់រួចរាល់នីមួយៗ គឺជាកាលបរិច្ឆេទមុនគេក្នុងចំណោមកាលបរិច្ឆេទដែលការទូទាត់ត្រូវដល់កំណត់ និងកាលបរិច្ឆេទដែលបានទទួលការទូទាត់ ។
 - ច- សំរាប់សេវាខាងហិរញ្ញវត្ថុ ពេលផ្គត់ផ្គង់ គឺជាកាលបរិច្ឆេទដែលអ្នកផ្គត់ផ្គង់សេវាត្រូវបានទទួលការប្រាក់ប្រាក់កំរៃឬកំរៃជើងសារ ដូចមានចែងនៅក្នុងកិច្ចសន្យាផ្គត់ផ្គង់សេវាខាងហិរញ្ញវត្ថុ ឬកាលបរិច្ឆេទនៃការបង់ការប្រាក់ ប្រាក់កំរៃឬកំរៃជើងសារ ប្រសិនបើការបង់ប្រាក់ត្រូវបានធ្វើឡើងមុនកាលបរិច្ឆេទដែលអ្នកផ្គត់ផ្គង់សេវាត្រូវបានទទួលប្រាក់ ។

ផ្នែកទី ៤.២ : លក្ខណៈប្រាកដប្រជាទៅនៃការវាយតម្លៃដល់ទំនិញ

- ១- ការលក់ : ចំពោះសហគ្រាសអ្នកលក់ទំនិញ ភាពអាចទារបានកើតឡើងក្នុងពេលនៃការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិដែលក្នុងករណីទូទៅត្រូវកើតឡើងនៅពេលប្រគល់ទ្រព្យសកម្ម ។

- ក- ការលក់ក្រោមលក្ខខណ្ឌសំរាប់រំលាយកិច្ចសន្យា : ក្នុងករណីនេះ ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិត្រូវចំណុះទៅនឹងការធ្វើឱ្យសំរេចនូវព្រឹត្តិការណ៍អ្វីមួយក្នុងអនាគត ។ បើព្រឹត្តិការណ៍នោះមិនសំរេច កិច្ចសន្យាក៏គ្មានផលអ្វីឡើយ ។ តែថាបើវាសំរេចវិញនោះ ការលក់ក៏សំរេចបានផលដែរ គឺបានសេចក្តីថាមានការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ហើយការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិនេះត្រូវកើតឡើងនៅក្នុងថ្ងៃដែលព្រឹត្តិការណ៍នោះបានកើតឡើង ។ ដូច្នេះការសំរេចបាននូវលក្ខខណ្ឌធ្វើឱ្យខ្វែងចំណូលមានភាពអាចទារបាន ។
- ខ- ការលក់ក្រោមលក្ខខណ្ឌសំរាប់រំលាយកិច្ចសន្យា : ក្នុងករណីនេះ ការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិត្រូវបានធ្វើឡើងភ្លាមៗ ដូចគ្នានឹងការលក់ក្រុងៗតាមកិច្ចសន្យាសាមញ្ញដែរ។ ប៉ុន្តែវាត្រូវលុបចោលវិញ ប្រសិនបើលក្ខខណ្ឌដែលបានគ្រោងទុកក្នុងកិច្ចសន្យាក្លាយទៅជាពិត ។ ដូច្នេះប្រាក់ចំណូលត្រូវកត់ត្រាក្នុងការិយបរិច្ឆេទដែលមានការផ្ទេរកម្មសិទ្ធិ ។ បើសិនក្រោយមក លក្ខខណ្ឌសំរាប់រំលាយកិច្ចសន្យាក្លាយទៅជាពិត ការលុបចោលនូវការលក់ត្រូវកត់ត្រាក្នុងការិយបរិច្ឆេទដែលលក្ខខណ្ឌបានក្លាយទៅជាពិត ។
- គ- ប្រាក់កាត់ទុកដើម្បីធានា : ចំពោះប្រាក់ដែលអ្នកទិញបានកាត់ទុកជាបណ្តោះអាសន្នដើម្បីធានាលើគុណភាពការងារដែលបានផ្គត់ផ្គង់ សហគ្រាសអ្នកផ្គត់ផ្គង់ត្រូវគិតបញ្ចូលក្នុងលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទចរន្តនាពេលប្រគល់ទទួលការងារ ឬនាពេលដាក់ការងារឱ្យនៅក្រោមការទទួលខុសត្រូវរបស់ម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃការងារនោះ ។
- ឃ- ប្រាក់កក់ : ប្រាក់កក់ដែលអ្នកទិញបានបង់ជាមុននាពេលបញ្ជាទិញទំនិញឬសេវា គឺជាចំណែកមួយនៃថ្លៃទិញទំនិញឬសេវា ហើយសហគ្រាសអ្នកផ្គត់ផ្គង់ត្រូវកត់ត្រាប្រាក់កក់នេះជាចំណូលនាថ្ងៃទទួលប្រាក់ ។

ផ្នែកទី ៤.៣ : ចំណូលបន្ទាប់បន្សំ

- ១- ចំណូលបន្ទាប់បន្សំ គឺជាចំណូលទាំងឡាយដែលមិនផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសកម្មភាពជាគោលដៅរបស់សហគ្រាស និងដែលត្រូវគិតបញ្ចូលផងដែរក្នុងលទ្ធផលរបស់សហគ្រាស ។ ចំណូលបន្ទាប់បន្សំមានជាអាទិ៍ :
 - ក- ចំណូលពីអចលនទ្រព្យ
 - ខ- ចំណូលពីមូលប័ត្រ និងភាគហ៊ុន
 - គ- ចំណូលពីឥណទេយ្យ ប្រាក់ធានា គណនីសន្សំ គណនីចរន្ត ...
 - ឃ- សួយសារ
 - ង- អំណោយ និងឧបត្ថម្ភធន

ផ្នែកទី ៤.៤ : ចំណូលពីអចលនទ្រព្យកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការ

- ១- អចលនទ្រព្យចូលរួមក្នុងអាជីវកម្ម : ចំណូលពីអចលនទ្រព្យប្រភេទនេះ ត្រូវគិតបញ្ចូលក្នុងលទ្ធផលរបស់សហគ្រាស ។
- ២- អចលនទ្រព្យមិនចូលរួមក្នុងអាជីវកម្ម : មានតែសហគ្រាសនីតិបុគ្គលទេដែលអាចមានអចលនទ្រព្យប្រភេទនេះ ។ ចំណូលពីទ្រព្យសកម្មនេះគឺជាចំណូលបន្ទាប់បន្សំមួយក្នុងប្រភេទផលផ្សេងៗពីការគ្រប់គ្រងធម្មតា ។
 - ក- អចលនទ្រព្យជួលឱ្យគេ : ចំណូលបានមកពីការជួលអចលនទ្រព្យដែលបានកត់ត្រានៅខាងទ្រព្យសកម្មនៃតារាងតុល្យការ ត្រូវជាប់ ពបច ដូចគ្នានឹងផលទាំងឡាយដែលបានមកពីអាជីវកម្មជាគោលដៅរបស់សហគ្រាស ។
 - ខ- អចលនទ្រព្យដាក់ឱ្យនិយោជិតប្រើប្រាស់ដោយឥតគិតថ្លៃ : ក្នុងនេះត្រូវបានកំណត់ថា សហគ្រាសបានទទួលនូវចំណូលជាប់ ពបច មួយស្មើនឹងថ្លៃឈ្នួលតាមទីផ្សារនៃអចលនទ្រព្យ រីឯនិយោជិតអ្នកប្រើ

ប្រាស់អចលនទ្រព្យ គឺបានទទួលនូវអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែមមួយស្មើនឹងថ្លៃល្អិតទីផ្សារនៃអចលនទ្រព្យ ហើយនិយោជិតត្រូវជាប់ពន្ធលើអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែមចំពោះការប្រើប្រាស់នេះ ។

គ- អចលនទ្រព្យដែលដាក់ឱ្យតតិយជនប្រើប្រាស់ដោយឥតគិតថ្លៃ : សហគ្រាសត្រូវចាត់ទុកថាបានទទួល ចំណូលមួយ និងបានធ្វើចំណាយមិនអាចកាត់កងបានមួយដែលមានទឹកប្រាក់ស្មើនឹងថ្លៃល្អិតតាមទីផ្សារ នៃអចលនទ្រព្យ ។

ឃ- ការកែលំអអចលនទ្រព្យធ្វើដោយអ្នកជួល : កាលបើអ្នកជួលធ្វើឱ្យល្អប្រសើរដោយសោហ៊ុយផ្ទាល់ខ្លួន នូវអចលនទ្រព្យដែលជួល និងដោយមិនបានគិតថ្លៃពីសហគ្រាសវិញទេ ការកើនឡើងនៃតម្លៃ អចលនទ្រព្យដែលបណ្តាលមកពីការធ្វើឱ្យល្អប្រសើរនេះ គឺជាប្រាក់ចំណូលដែលត្រូវគិតបញ្ចូលទៅក្នុង លទ្ធផលនៃឆ្នាំជាប់ពន្ធដែលជាឆ្នាំដែលសហគ្រាសបានយកអចលនទ្រព្យរបស់ខ្លួនមកវិញ ។

ផ្នែកទី ៤.៥ : ចំណូលភាគលាភ

១- បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីចំណូលភាគលាភ មានចែងនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៨ នៃផ្នែកទី ១០.២ នៃប្រកាសនេះ ។

ផ្នែកទី ៤.៦ : ចំណូលពីឥណទេយ្យ ប្រាក់តំកល់ គណនីសន្សំ ប្រាក់ធានា និងគណនីចរន្ត

១- ចំណូលពីឥណទេយ្យ ប្រាក់តំកល់ គណនីសន្សំ ប្រាក់ធានា និងគណនីចរន្ត គឺជាចំណែកមួយនៃប្រាក់ចំណេញ ជាប់ពន្ធ ។ ចំណូលទាំងនេះ គឺជាចំណែកមួយនៃចំណូលហិរញ្ញវត្ថុ ។

ផ្នែកទី ៤.៧ : សួយសារ

១- សួយសារដែលជាចំណូលបានមកពីអាជីវកម្មលើទ្រព្យសកម្មអរូបីផ្សេងៗដូចជាប្រកាសនីយប័ក្រតក្តកម្ម សិទ្ធិចំលង គំនូរ ប្លង់គំរូ សិទ្ធិអាជីវកម្ម សញ្ញាផលិត វិធីធ្វើ... ត្រូវកត់បញ្ចូលក្នុងប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ ។

ផ្នែកទី ៤.៨ : អំណោយ និងឧបត្ថម្ភករណ៍

១- អំណោយនិងឧបត្ថម្ភករណ៍ ត្រូវគិតបញ្ចូលក្នុងចំណូលជាប់ពន្ធនៃការិយបរិច្ឆេទដែលបានទទួលអំណោយនិង ឧបត្ថម្ភករណ៍ទាំងនេះ ។ អំណោយនិងឧបត្ថម្ភករណ៍ មានជាអាទិ៍ :

- ក- អំណោយផ្សេងៗ ទោះបានពីប្រភពណាក៏ដោយ
- ខ- ឧបត្ថម្ភករណ៍សំរាប់អាជីវកម្ម ដែលរដ្ឋ សម្ពុហភាពសាធារណៈ គតិយជន... បានផ្តល់ឱ្យ (ឧទាហរណ៍ ប្រាក់ប៉ះប៉ូវសំរាប់បំពេញថ្លៃ ឧបត្ថម្ភករណ៍សំរាប់សំរាលបន្ទុកអាជីវកម្ម ឧបត្ថម្ភករណ៍សំរាប់ធានា លំនឹង...) ។

២- វិធានពិសេសនៃឧបត្ថម្ភករណ៍វិនិយោគ:

ក- ចំពោះឧបត្ថម្ភករណ៍វិនិយោគដែលសហគ្រាសបានទទួល សហគ្រាសអាចមិនកត់ត្រាវាជាចំណូលជាប់ ពន្ធក្លាមៗបានទេ ។ ក្នុងករណីនេះ សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាឧបត្ថម្ភករណ៍វិនិយោគមួយចំណែកមួយ ជាចំណូលជាប់ពន្ធ ។ សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធនីមួយៗ ចំណែកដែលត្រូវកត់ត្រាជាចំណូលជាប់ពន្ធ ត្រូវ មានទឹកប្រាក់ស្មើនឹងរំលស់នៃទ្រព្យសកម្មដែលបានទទួល ឬដែលបានបង្កើតដោយសារឧបត្ថម្ភករណ៍ វិនិយោគក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធដែលនោះ ។ ឧទាហរណ៍ : ចំពោះទ្រព្យសកម្មក្នុងថ្នាក់ ១ ដែលមានអត្រា រំលស់ស្មើភាគ ៥ ភាគរយ និងដែលត្រូវបានទទួលមកដោយឧបត្ថម្ភករណ៍ក្នុងតំលៃ ១០០ លានរៀល

ចំណែកត្រូវកត់ត្រាជាចំណូលជាប់ពន្ធសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធនីមួយៗ គឺត្រូវស្មើនឹង ៥ លានរៀល (លើកលែងតែសំរាប់ឆ្នាំបញ្ចប់រំលស់) ។

- ខ- វិធានសំរាប់កត់ត្រាឧបត្ថម្ភធនវិនិយោគមួយចំណែកម្តងៗជាចំណូលជាប់ពន្ធ ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ អាចអនុវត្តបានតែចំពោះទ្រព្យសកម្មក្នុងថ្នាក់១ ដែលមានកំលែចាប់ពី ២០ លានរៀល ឡើងទៅ។
- គ- សំរាប់គ្រប់ប្រភេទទ្រព្យសកម្មទាំងអស់ដែលស្ថិតនៅក្នុងថ្នាក់២ ថ្នាក់៣ និងថ្នាក់៤ ឧបត្ថម្ភធនវិនិយោគត្រូវបានកត់ត្រាជាចំណូលជាប់ពន្ធទាំងស្រុង ដោយកាត់កងតាមតារាងរំលស់ ដើម្បីកំណត់ចំនួនសមស្របសំរាប់រំលស់ទ្រព្យសកម្មនៅឆ្នាំនីមួយៗដែលទ្រព្យទាំងនោះត្រូវបានដាក់ប្រើប្រាស់ ។

ផ្នែកទី ៤.៩ : ចំណូលបន្ទាប់បន្សំផ្សេងៗទៀត

១- ចំណូលបន្ទាប់បន្សំផ្សេងៗទៀត មានជាអាទិ៍ : ចំណូលពីការលក់ផលិតផលកាកសំណល់ ការជួលសំភារៈ អាជីវកម្ម ប្រាក់ចំណេញលើសំបកវេចខ្ចប់បានធ្វើទុក ប្រាក់ចំណេញបានមកពីសកម្មភាពអាជីវកម្មដែលបានធ្វើសំរាប់ជាប្រយោជន៍បុគ្គលិក ...។

ផ្នែកទី ៤.១០ : ចំណូលផ្សេងៗ

១- ក្រៅពីចំណូលពីអាជីវកម្មជាគោលដៅនិងចំណូលបន្ទាប់បន្សំ នៅក្នុងចំណូលជាប់ពន្ធរបស់សហគ្រាសនៅមានចំណូលផ្សេងៗជាច្រើនទៀតដូចជា :

- ក- សំណងធានារ៉ាប់រង : សហគ្រាសអាចបានទទួលសំណងធានារ៉ាប់រងក្រោយពេលមានកើតមហន្តរាយ (អគ្គិភ័យ ចោរកម្ម ការខូចខាតទ្រព្យសកម្មផ្សេងៗ...) ឬនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃកិច្ចសន្យាធានារ៉ាប់រង ជីវិតដែលបានចុះកិច្ចសន្យាសំរាប់ជាប្រយោជន៍ដល់សហគ្រាស ។ ប្រាក់សំណងនេះ ត្រូវកត់ត្រាក្នុងចំណូលជាប់ពន្ធរបស់សហគ្រាស ។ ចំណែកឯការខាតបង់របស់សហគ្រាស និងចំណាយរបស់សហគ្រាសក្នុងការដាក់ឱ្យដំណើរការឡើងវិញនូវទ្រព្យសកម្មដែលខូចខាត គឺត្រូវកត់ត្រាជាចំណាយ ។
- ខ- សំណងផ្សេងៗ គឺមានជាអាទិ៍ :
 - ខ១- សំណងចំពោះការកេណ្ឌប្រមូលយកទៅប្រើប្រាស់នូវមធ្យោបាយផ្សេងៗ ដូចជាកាណូតដែលរដ្ឋបានកេណ្ឌឱ្យទៅដឹកប្រជាជនពេលមានគ្រោះទឹកជំនន់ ...
 - ខ២- សំណងពីការលុបកិច្ចសន្យា
 - ខ៣- សំណងផ្តល់ឱ្យជាជំងឺចិត្ត
 - ខ៤- សំណងការខូចខាតដោយការធ្វើអាជីវកម្មប្រព្រឹត្តិការណ៍មិនស្មោះត្រង់ ។

គ- ការបន្តបន្ថយនូវពន្ធអាករដែលកាលពីមុនបានកាត់ចេញពីប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ : ប្រាក់បន្តបន្ថយនេះ គឺជាចំណូលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលសហគ្រាសបានទទួលផលប្រយោជន៍នេះ ។

ឃ- ការបន្ថយបំណុល : ការបន្ថយបំណុលដែលអ្នកផ្គត់ផ្គង់ ឬភតិយជនបានយល់ព្រមផ្តល់ឱ្យសហគ្រាស និងដែលបានធ្វើឱ្យមានការកើនឡើងនូវទ្រព្យសកម្មសុទ្ធរបស់សហគ្រាស ត្រូវកត់ត្រាជាចំណូលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលសហគ្រាសបានទទួលការយល់ព្រមបន្ថយនេះ (បញ្ជាក់ : ការសងបំណុលមិនបណ្តាលឱ្យមានការកើនឡើង ឬថយចុះនូវទ្រព្យសកម្មសុទ្ធរបស់សហគ្រាសទេ ដូច្នេះពុំមានភស្តុតាងទៅលើប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធទេ) ។ ត្រូវអនុវត្តដូចគ្នាដែរ ចំពោះការលុបចោលនូវគណនីនៃទ្រព្យអកម្ម

ដែលគ្មានភស្តុតាងបង្ហាញ និងចំពោះគ្រប់ប្រតិបត្តិការផ្សេងទៀតដែលនាំឱ្យមានការកើនឡើងនូវទ្រព្យសកម្មសុទ្ធរបស់សហគ្រាស ។

ជំពូកទី ៥

វិធានទូទៅស្តីពីចំណាយ

ផ្នែកទី ៥.១ : ចំណាយអាជីវកម្ម

- ១- ចំណាយដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កង គឺជាបន្ទុក ឬចំណាយដែលអ្នកជាប់ពន្ធបានទូទាត់ ឬត្រូវសងនៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ដែលអ្នកជាប់ពន្ធបានធ្វើឡើងដើម្បីប្រកបអាជីវកម្ម និងដែលគ្មានការបញ្ចូលសំរាប់ជាថ្នូរមកវិញ ក្នុងទ្រព្យសកម្មនូវទ្រព្យសកម្មណាមួយ ឬដែលគ្មានការលុបបំណុលណាមួយខាងទ្រព្យសកម្ម ។
- ២- ចំណាយបានទូទាត់ ឬត្រូវសងនៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ : ចំណាយណាមួយអាចកាត់កងបានតែពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលក្នុងអំឡុងពេលនោះ ចំណាយនោះបំពេញបាននូវលក្ខខណ្ឌដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៥.២ នៃប្រកាសនេះ ។ ដូច្នេះអ្នកជាប់ពន្ធមិនអាចរំកិលកាលបរិច្ឆេទកត់ត្រាចំណាយពីការិយបរិច្ឆេទមួយទៅការិយបរិច្ឆេទមួយទៀតបានឡើយ ។ ការិយបរិច្ឆេទនីមួយៗគឺឯករាជ្យពីអ្វីដែលមានពីមុននឹងអ្វីដែលមានជាបន្ទាប់មកទៀត ។ ដើម្បីកំណត់លទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទណាមួយ ត្រូវគិតបញ្ចូលតែហេតុការណ៍និងប្រតិបត្តិការទាំងឡាយណាដែលនាំឱ្យលទ្ធផលនោះសំរេចបានតែប៉ុណ្ណោះ ។
 - ក- ចំណាយដែលទាក់ទងដល់ការិយបរិច្ឆេទមុនៗ: ចំណាយណាមួយដែលបានកើតឡើង និងបានក្លាយជាបន្ទុកនៃការិយបរិច្ឆេទមុនណាមួយហើយ មិនអាចយកមកកាត់កងពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទចរន្តបានទេ។
 - ខ- ចំណាយមិនបានទូទាត់ពេលបិទការិយបរិច្ឆេទ : ប្រសិនបើចំណាយមួយដែលតាមគោលការណ៍មានចែងនៅក្នុងផ្នែក ៥.១ និងផ្នែក ៥.២ នៃប្រកាសនេះ ត្រូវជាបន្ទុកនៃការិយបរិច្ឆេទត្រូវបិទណាមួយ ប៉ុន្តែនៅពេលបិទបញ្ជីបន្ទុកនេះមិនទាន់បានទូទាត់នៅឡើយ សហគ្រាសត្រូវធ្វើគណនេយ្យកម្មចំណាយនេះក្នុងគណនីបន្ទុកត្រូវសង (ឧទាហរណ៍ ឈ្នួលផ្ទះមិនបានបង់ ពន្ធមិនបានបង់ក្នុងការិយបរិច្ឆេទ...) ។ តែបើមិនបានធ្វើគណនេយ្យកម្មបែបនេះទេ ចំណាយនេះមិនអាចលើកយកទៅកត់ត្រាជាបន្ទុកនៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទបន្ទាប់បានឡើយ ។
 - គ- ចំណាយនៃការិយបរិច្ឆេទបន្ទាប់ : សំរាប់គោលដៅនៃពបច មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតទេនូវការកត់បញ្ចូលទៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទមួយនូវចំណាយដែលទាក់ទងនឹងការិយបរិច្ឆេទបន្ទាប់ៗ ។
 - ឃ- ចំណាយទាំងឡាយដែលបានទូទាត់ជាមុន ត្រូវកាត់ចេញតែពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទណាដែលត្រូវរ៉ាប់រងចំណាយទាំងនេះតែប៉ុណ្ណោះ ។
- ៣- ចំណាយដើម្បីប្រកបអាជីវកម្ម : ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងបានតែចំណាយណាដែលបានធ្វើដើម្បីបំរើអាជីវកម្ម ឬដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃអាជីវកម្ម ។ ដូច្នេះចំណាយណាដែលមិនផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងការគ្រប់គ្រងធម្មតា ឬដែលផ្តល់ប្រយោជន៍ដល់ភតិយជន គឺមិនអាចកាត់កងបានទេ... ។ ចំណាយដែលមិនមែនជាចំណាយដើម្បីប្រកបអាជីវកម្ម មានជាអាទិ៍ :
 - ក- ចំណាយបំរើតម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល (ឧទាហរណ៍ ចំណាយលំនៅដ្ឋាន ពន្ធផ្ទាល់ខ្លួន ចំណាយលើយានជំនិះប្រើប្រាស់ជាឯកជន...)

- ខ- ចំណាយលេចធ្លោ ឬស្តុកស្តម្ភហួសហេតុ ដែលគ្មានប្រយោជន៍ ឬមានប្រយោជន៍តិចតួចពេកដល់ អាជីវកម្ម ។ ពាក្យ "ចំណាយស្តុកស្តម្ភហួសហេតុ" សំដៅដល់ចំណាយលើសពីតម្រូវការ ឬខ្លះខាយ ហួសពីភាពសមហេតុសមផល ថ្លៃ ឬតម្លៃខ្ពស់មិនសមហេតុសមផល ឬលេចធ្លោហួសពេក ។
- ៤- ចំណាយដែលគ្មានការបញ្ចូលសំរាប់ជាថ្នូរមកវិញក្នុងទ្រព្យសកម្មនូវទ្រព្យសកម្មណាមួយដែលគ្មានការលុបបំណុល ណាមួយខាងឥតម្ចាស់ : នេះគឺជាចំណាយដែលបណ្តាលឱ្យមានការថយចុះនូវទ្រព្យសកម្មសុទ្ធរបស់សហគ្រាស ។ សំរាប់គោលដៅនៃពបច ចំណាយណាដែលមិនបណ្តាលឱ្យមានការថយចុះនូវទ្រព្យសកម្មសុទ្ធរបស់សហគ្រាស គឺមិនអាចកាត់កងបានទេ ។ ចំណាយមិនបណ្តាលឱ្យមានការថយចុះនូវទ្រព្យសកម្មសុទ្ធ មានជាអាទិ៍ :
 - ក- បន្ទុកដែលសហគ្រាសខ្លួនឯងផ្ទាល់មិនបានទទួលរង
 - ខ- ចំណាយដែលមានការបញ្ចូលជាថ្នូរនូវចំណែកថ្មីមួយក្នុងទ្រព្យសកម្ម ឬដែលបណ្តាលឱ្យមានការកើន កំលែនៃចំណែកណាមួយនៃទ្រព្យសកម្ម
 - គ- ចំណាយសំរាប់ពន្យារពេលឱ្យបានវែងគួរកត់សំគាល់នូវរយៈពេលប្រើប្រាស់នៃទ្រព្យសកម្មណាមួយ
 - ឃ- ចំណាយដែលមានថ្នូរ ជាការបំបាត់បំណុលខាងទ្រព្យសកម្ម (ឧទាហរណ៍ ការសងប្រាក់ខ្ចី) ។

ផ្នែកទី ៥.២ : ចំណាយអាចកាត់កងបាន

- ១- ចំពោះខ្ទង់ចំណាយណាមួយដែលបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៥.១ នៃប្រកាសនេះហើយ ដើម្បី អាចយកទៅកាត់កងសំរាប់គោលដៅនៃ ពបច បាន ខ្ទង់ចំណាយនោះត្រូវបំពេញថែមទៀតនូវលក្ខខណ្ឌទាំងបី ដូចតទៅ :
 - ក- ហេតុការណ៍ដែលបញ្ជាក់នូវបន្ទុក ឬចំណាយរបស់អ្នកជាប់ពន្ធបានកើតឡើង : គឺបានន័យថាជាពិភព របស់បន្ទុកឬចំណាយនោះត្រូវបានបញ្ជាក់អះអាងដោយភស្តុតាងដែលអាចត្រួតពិនិត្យបាន (វិក្កយបត្រ ប្រតិវេទន៍គយ លិខិតឆ្លើយឆ្លងពាណិជ្ជកម្ម កិច្ចសន្យាខ្ចីប្រាក់ ...) ។
 - ខ- លទ្ធផលនៃសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចដែលជាប់ទាក់ទងដល់ខ្ទង់ចំណាយនោះបានកើតឡើង :
 - ខ១- ក្នុងករណីដែលបន្ទុក ឬចំណាយតម្រូវឱ្យមានការទូទាត់សងចំពោះការផ្គត់ផ្គង់ទ្រព្យសកម្ម ឬ សេវា លទ្ធផលសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចកើតឡើងនៅពេលដែលទ្រព្យសកម្មឬសេវានោះត្រូវបាន ផ្គត់ផ្គង់
 - ខ២- ក្នុងករណីដែលបន្ទុកឬចំណាយបានកើតឡើងដោយសារអ្នកជាប់ពន្ធបានប្រើប្រាស់ ឬបានផ្គត់ ផ្គង់នូវទ្រព្យសកម្មឬសេវា លទ្ធផលសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចកើតឡើងនៅពេលដែលអ្នកជាប់ពន្ធបាន ប្រើប្រាស់នូវទ្រព្យសកម្ម ឬបានផ្គត់ផ្គង់នូវទ្រព្យសកម្មឬសេវានោះ ។
 - ខ៣- ត្រូវបានចាត់ទុកថាលទ្ធផលនៃសកម្មភាពបានកើតឡើង នៅពេលដែលមានការទូទាត់សង ណាមួយដូចខាងក្រោមនេះកើតឡើង :
 - ការប៉ះប៉ូវឱ្យកម្មករ សំណងជំងឺចិត្ត ឬសំណងលើការបំពានកិច្ចសន្យា
 - ការចុះថ្លៃ ឬការបង្វិលសងវិញ
 - ប្រាក់រង្វាន់ផ្សេងៗ
 - សំណងលើការទទួលធានា ឬតាមកិច្ចព្រមព្រៀងផ្តល់សេវា
 - ប្រាក់ពន្ធនានាក្រៅពីឥណទានពន្ធបរទេស ពន្ធអប្បបរមា និងពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ។
 - គ- បន្ទុករបស់អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវបានកំណត់ច្បាស់លាស់ : គឺបានន័យថាបន្ទុក ឬចំណាយនោះ :

គ១- ត្រូវបានធ្វើគណនេយ្យកម្មក្នុងអំឡុងនៃការិយបរិច្ឆេទ

គ២- ត្រូវមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ត្រឹមត្រូវពីចំនួនទឹកប្រាក់ច្បាស់លាស់នៃបន្ទុកនោះ(វិក្កយបត្រ...) ។

២- បន្ថែមលើលក្ខខណ្ឌទាំងបីខាងលើ :

ក- សំរាប់គោលដៅនៃពបច ដើម្បីអាចកាត់កងបាននូវចំណាយដែលមិនទាន់បានទូទាត់នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ លុះត្រាតែចំណាយនោះគឺជាបំណុលពិតប្រាកដរបស់អ្នកជាប់ពន្ធ ។ ប្រសិនបើទឹកប្រាក់ដែលមិនបានទូទាត់មិនតំណាងឱ្យបំណុលពិតប្រាកដទេនោះ ការកាត់កងមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឡើយ ។ ដើម្បីបញ្ជាក់នូវបំណុលពិតប្រាកដ ត្រូវតែមានការកំហិតទារដោយម្ចាស់បំណុល ជាមួយនឹងការរំពឹងដោយសមស្របថា បំណុលនឹងត្រូវទូទាត់ពិតប្រាកដដោយកូនបំណុល ។

ខ- សំរាប់ប្រាក់បៀវត្សពីការបំរើការងារ សហគ្រាសអាចកាត់កងប្រាក់បៀវត្សដែលមិនទាន់បានបើក ប្រសិនបើប្រាក់បៀវត្សនោះត្រូវបានបើកក្នុងអំឡុងពេល ៦០ ថ្ងៃ នៃឆ្នាំសារពើពន្ធបន្ទាប់ ។ សំរាប់គោលដៅនៃពបច ដើម្បីទប់ស្កាត់នូវការយឺតយ៉ាវក្នុងការបើកប្រាក់បៀវត្សជាប់ពន្ធ វិធានពិសេសមួយត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ គ ដើម្បីកំណត់ព្រំដែនឱ្យសហគ្រាសក្នុងការកាត់កងប្រាក់បៀវត្សដែលមិនទាន់បានបើក ។

គ- ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ សហគ្រាសអាចកាត់កងនូវចំណាយដែលមិនទាន់បានទូទាត់នៅដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ រៀបរយតែ :

គ១- ប្រាក់បៀវត្សពីការបំរើការងារដែលមិនទាន់បានបើក ប៉ុន្តែមិនបានបើកក្នុងអំឡុងពេល ៦០ ថ្ងៃ នៃឆ្នាំសារពើពន្ធបន្ទាប់

គ២- ចំណាយដែលមិនទាន់បានទូទាត់ដទៃទៀតដល់បុគ្គលទាក់ទិន ប៉ុន្តែមិនទាន់បានទូទាត់ក្នុងអំឡុងពេល ១៨០ ថ្ងៃ នៃឆ្នាំសារពើពន្ធបន្ទាប់ លើកលែងតែចំណាយដែលអាចកាត់កងបាននៃសារពើភ័ណ្ណ ទ្រព្យជាមូលធន និងទ្រព្យដែលអាចរំលស់បាន។

គ៣ - ក្នុងករណីដូចក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ គ១ និងវាក្យខ័ណ្ឌ គ២ ខាងលើ ចំណាយដែលបានកាត់កងត្រូវកត់ត្រាបញ្ចូលជាចំណូលជាប់ពន្ធសំរាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធនោះវិញ ។ ចំណូលជាប់ពន្ធនេះជាកម្មវត្ថុនៃការកំណត់ពន្ធឡើងវិញ ។

ផ្នែកទី ៥.៣ : ចំណាយមិនអាចកាត់កងបាន

១- លើកលែងតែមានបទបញ្ញត្តិផ្ទុយ ក្រៅពីចំណាយដែលបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៥.២ នៃប្រកាសនេះ ចំណាយផ្សេងទៀតទាំងអស់ គឺជាចំណាយមិនអាចកាត់កងបាន និងត្រូវបញ្ចូលមកវិញសំរាប់គិតពន្ធដល់សារពើពន្ធ ។

២- ចំពោះរំលស់ ឬសវិធានធនដែលកត់ត្រាខុសគោលការណ៍ ឬកត់ត្រាលើស សហគ្រាសត្រូវអនុវត្តតាមវិធានដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៥ នៃផ្នែកទី ៦.៨ នៃប្រកាសនេះ ។

ផ្នែកទី ៥.៤ : សេវាហិរញ្ញប្បទានសហគ្រាស

១- សេវាហិរញ្ញប្បទានសហគ្រាស គឺជាចំណាយក្នុងឱកាសនៃប្រតិបត្តិការដែលកំណត់ឡើងនូវអត្ថិភាព សកម្មភាព ឬការអភិវឌ្ឍន៍របស់សហគ្រាស ។ ប៉ុន្តែទឹកប្រាក់ចំណាយនេះមិនអាចកត់ត្រាបញ្ចូលក្នុងផលិតកម្មទ្រព្យសកម្មណាមួយ ឬសេវាណាមួយជាកំណត់ទេ ។ សេវាហិរញ្ញប្បទានសហគ្រាស (ឬបន្ទុកត្រូវចែករំលែកបញ្ចូលក្នុងច្រើនការិយបរិច្ឆេទ) មានជាអាទិ៍ :

- ក- សោហ៊ុយបង្កើតសហគ្រាស និងអភិវឌ្ឍន៍ដំបូង : នេះជាសោហ៊ុយចំណាយនៅពេលដំបូងសំរាប់បង្កើតសហគ្រាស ឬដែលទាក់ទងទៅនឹងសកម្មភាពថ្មី ។ សោហ៊ុយនេះមានជាអាទិ៍ សោហ៊ុយក្នុងការស្រាវជ្រាវលទ្ធភាពបង្កើតសហគ្រាស ការផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម ការដឹកនាំ និងការត្រួតពិនិត្យការដ្ឋាន ការបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិក បុរេហិរញ្ញប្បទាន ជំនួយបច្ចេកទេស... ។
 - ខ- សោហ៊ុយទាក់ទងនឹងលក្ខន្តិកៈរបស់ក្រុមហ៊ុន : គឺជាសោហ៊ុយចំណាយក្នុងពេលបង្កើតក្រុមហ៊ុននៅពេលបន្ថែមឬបន្ថយមូលធនរបស់ក្រុមហ៊ុន ឬសោហ៊ុយដែលធ្វើឡើងក្នុងប្រតិបត្តិការប្រហាក់ប្រហែលគ្នាណាមួយ (ការផ្លាស់ប្តូរទ្រង់ទ្រាយក្រុមហ៊ុន ការរំលាយក្រុមហ៊ុនបញ្ចូលគ្នា...) ។ សោហ៊ុយនេះមានជាអាទិ៍ ពន្ធប្រចាំប្រាំលើលិខិតផ្សេងៗរបស់ក្រុមហ៊ុន (ឧបហារិក ការបង្កើន មូលធន ការរំលាយក្រុមហ៊ុនបញ្ចូលគ្នា...) ប្រាក់សាគុណនៃការបង្កើតក្រុមហ៊ុន ចំណាយចំពោះការធ្វើបែបបទស្របច្បាប់នៃប្រកាសនកិច្ច... ។
 - គ- សោហ៊ុយនៃការបោះផ្សាយការខ្ចីបុល : គឺជាសោហ៊ុយចំណាយក្នុងឱកាសចុះកិច្ចសន្យាខ្ចីបុល ។
 - ឃ- សោហ៊ុយក្នុងការទិញអចលកម្ម : ក្នុងនេះ មានតែពន្ធលើការផ្ទេរសិទ្ធិ ឬកម្មសិទ្ធិ ប្រាក់សាគុណកំរៃដើងសារ និងសោហ៊ុយលិខិតស្នាមតាមផ្លូវច្បាប់ប៉ុណ្ណោះ ។ ឯចំណាយផ្សេងទៀត គឺជាចំណែកនៃបរិយាទាននៃអចលកម្ម ឬជាបន្ទុកនៃការិយបរិច្ឆេទដែលមានសោហ៊ុយទាំងនោះ ។
- ២- ចំណាយដូចតទៅនេះ មិនមែនជាសោហ៊ុយបង្កើតសហគ្រាសទេ :
- ក- ចំណាយដែលជាបន្ទុកចាំបាច់មួយនៃការិយបរិច្ឆេទដែលមានចំណាយនោះ (ឧទាហរណ៍ សោហ៊ុយធម្មតានៃការផ្សាយពាណិជ្ជកម្ម)
 - ខ- សោហ៊ុយប៉ាបនកម្ម និងការផ្គត់ផ្គង់ដែលត្រូវបានគិតបញ្ចូលក្នុងតំលៃទិញអចលកម្មជាប់ពាក់កណ្តាល ។
- ៣- សោហ៊ុយបង្កើតសហគ្រាស ជាសោហ៊ុយដែលបានចាយនាឱកាសបង្កើតសហគ្រាស ឬសោហ៊ុយដែលសហគ្រាសបានចាយនាឱកាសទិញមធ្យោបាយអាជីវកម្មជាអចិន្ត្រៃយ៍របស់ខ្លួន គឺជាចំណាយដែលគ្មានចូរមកវិញនៅក្នុងទ្រព្យសកម្មរបស់សហគ្រាសទេ ។ គណនីទាំងឡាយដែលសោហ៊ុយទាំងនេះត្រូវបានធ្វើគណនេយ្យកម្មគឺជាគណនីទ្រព្យសកម្មគ្មានតំលៃពិតប្រាកដ ។
- ៤- សំរាប់គោលដៅនៃពមច សោហ៊ុយបង្កើតសហគ្រាស អាចត្រូវបានកាត់ចេញទាំងស្រុងបានពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលសោហ៊ុយទាំងនេះបានកើតឡើង ។ ប៉ុន្តែបើសហគ្រាសធ្វើការកាត់កងតាមការរំលស់វិញ សោហ៊ុយទាំងនេះមិនអាចធ្វើរំលស់ក្នុងរយៈពេលលើសពី ២ ការិយបរិច្ឆេទបានទេ ។

ជំដាក់ ៥.៥ : ការទិញ

- ១- ការទិញអាចបែងចែកជា ៣ ប្រភេទ :
 - ក- ការទិញដែលអាចស្តុកបាន ដូចជា គ្រឿងផ្គត់ផ្គង់ និងទំនិញ
 - ខ- ការទិញមិនអាចស្តុកបាន ឬមិនបានស្តុក ដូចជា ទឹក អគ្គិសនី ប្រេងឥន្ធនៈ និងយូធីអិល សំភារៈផ្គត់ផ្គង់តូចតាចសំរាប់ការិយាល័យ ហត្ថបករណ៍តូចតាចដែលត្រូវផ្លាស់ថ្មីញឹកញាប់... (នៅចុងការិយបរិច្ឆេទ ការទិញប្រភេទនេះមិនត្រូវបានធ្វើនិយ័តកម្មដោយគណនីស្តុកទេ ប៉ុន្តែត្រូវធ្វើដោយគណនី "បន្ទុកបានពិនិត្យកត់ត្រាមុន")
 - គ- ការទិញការសិក្សា ឬការផ្គត់ផ្គង់សេវា ដែលជាទឹកប្រាក់បានចាយឱ្យអ្នកទទួលម៉ៅការបន្តសំរាប់ការផលិតការបំប្លែង ការរក្សាផលិតផលទុកឱ្យបានយូរ ឬការផ្គត់ផ្គង់សេវា... ។ អ្នកទទួលម៉ៅការបន្ត អាចជា

អ្នកផលិតយកតែថ្លៃឈ្នួលពលកម្ម (អ្នកទិញជាអ្នកផ្តល់វត្ថុធាតុដើមឱ្យ) អ្នកទទួលម៉ៅការបន្តខាង
ឧស្សាហកម្ម ឬអ្នកទទួលម៉ៅការបន្តសំរាប់ការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញឬសេវា (តាមធម្មតាគឺមានការងារខាង
សាធារណៈការ ការងារសាងសង់អគារ...) ។

២- គណនេយ្យកម្មនៃការទិញ : ការទិញត្រូវកត់ត្រាចុះបញ្ជីនាពេលទទួលវិក្កយបត្រ ទៅតាមបរិយាទានពិតនៃការ
ទិញនោះ ។

ក- ចំពោះទ្រព្យសកម្មក្នុងស្រុក បរិយាទានទិញ គឺជាចំណាយពិតប្រាកដរបស់សហគ្រាសសំរាប់ការទិញ
ដែលមានថ្លៃទិញ បូកសោហ៊ុយបន្ទាប់បន្សំដែលជាប់ទាក់ទិនដោយផ្ទាល់នឹងការទិញ ដូចជាសោហ៊ុយ
ដឹកជញ្ជូន ធានារ៉ាប់រង.. និងដកចេញនូវការបញ្ចុះថ្លៃផ្សេងៗដែលអ្នកផ្គត់ផ្គង់បានយល់ព្រមផ្តល់ឱ្យ ។

ខ- ចំពោះទ្រព្យសកម្មនាំចូល បរិយាទានទិញ រួមមានជាអាទិ៍ :

- ១១- ថ្លៃទិញ
- ១២- សោហ៊ុយដឹកជញ្ជូនផ្លូវសមុទ្រ ឬផ្លូវអាកាស
- ១៣- សោហ៊ុយធានារ៉ាប់រង ដែលបានចាយនៅខាងក្រៅដែនដីជាតិ
- ១៤- សោហ៊ុយឆ្លងកាត់ កំរៃជើងសារ និងជើងសារជំនួញដែលត្រូវបង់ឱ្យសហគ្រាសនានា ដែល
ស្ថិតនៅឯបរទេស(គិតរួមបញ្ចូលទាំងកំរៃជើងសារធានាគារ
សោហ៊ុយសំណុំរឿងនិងសោហ៊ុយ នៃការទូទាត់)
- ១៥- សោហ៊ុយផ្សេងៗក្រោយការបញ្ចូលទ្រព្យសកម្មក្នុងដែនដីជាតិ ដូចជាសោហ៊ុយឆ្លងកាត់
កំរៃជើងសារ និងជើងសារជំនួញ ដែលត្រូវបង់ឱ្យសហគ្រាសដែលស្ថិតនៅក្នុងដែនដីជាតិ
សោហ៊ុយដឹកជញ្ជូន និងសោហ៊ុយធានារ៉ាប់រងពីព្រំដែនមកដល់ឃ្លាំង ។

៣- គណនេយ្យកម្មនៃពន្ធគយ : ពន្ធគយ (ពន្ធលើទំនិញនាំចេញ នាំចូល) ត្រូវធ្វើគណនេយ្យកម្មក្នុងគណនីពន្ធគយ
និងមិនត្រូវធ្វើគណនេយ្យកម្មនៅក្នុងគណនីទិញសំភារៈនិងសេវាទេ ។

៤- គណនេយ្យកម្មនៃអាករលើកំលែបន្ថែម (អតប) :

- ក- ចំពោះសហគ្រាសដែលធ្វើការផ្គត់ផ្គង់មិនជាប់អតប : ត្រូវអនុវត្តតាមគោលការណ៍ ដូចមានចែង
សំរាប់អាករផ្សេងៗនៃកថាខ័ណ្ឌ ៥ នៃផ្នែកនេះ ។
- ខ- ចំពោះសហគ្រាសដែលធ្វើការផ្គត់ផ្គង់ជាប់ អតប :
 - ១១- ចំពោះ អតប ដែលអាចសុំជាឥណទានបាន ត្រូវកត់ត្រាក្នុងគណនីតតិយជន ។
 - ១២- ចំពោះ អតប ដែលមិនអាចសុំជាឥណទានបាន ត្រូវអនុវត្តតាមគោលការណ៍ដូចមានចែង
សំរាប់អាករផ្សេងៗនៃកថាខ័ណ្ឌ ៥ នៃផ្នែកនេះ ។
 - ១៣- ចំពោះ អតប ដែលបានកត់ត្រាក្នុងគណនីតតិយជន ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ១១ នៃ
កថាខ័ណ្ឌនេះ ប៉ុន្តែក្រោយមកទៀតក្លាយជាមិនអាចសុំជាឥណទានបាន សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រា
អតប នេះ ក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មឬគណនីទិញដែលជាប់ទាក់ទិន ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើ អតប
នេះមិនអាចកត់ត្រាបានដោយសមហេតុផលទៅក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្ម ឬគណនីទិញណា
មួយបានទេ សហគ្រាសអាចកត់ត្រា អតប នេះ ជាចំណាយនៃការិយបរិច្ឆេទដែលមានការ
បដិសេធឥណទាន ។

៥- គណនេយ្យកម្មនៃអាករផ្សេងៗ : ដូចជា អាករលើផលរបរ អាករពិសេស អាករបំភ្លឺសាធារណៈ អាករមិន
ត្រូវកាត់ចេញពីបរិយាទានទិញទេ ។ ប្រសិនបើអាករទាំងនេះមានចុះបញ្ជីក្នុងវិក្កយបត្រនៃការទិញទ្រព្យសកម្ម

និងសេវា អាករទាំងនេះត្រូវបូកបន្ថែមលើថ្លៃទិញ និងត្រូវធ្វើគណនេយ្យកម្មក្នុងគណនីបន្ត (ទិញប្រសាហ៊ុយ ទូទៅ) ឬគណនីទ្រព្យសកម្មដែលទាក់ទិន ។

៦- ការដកយកទំនិញឬសេវាមកប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួន : ការដកយកទំនិញឬសេវាមកប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួនដោយម្ចាស់ សហគ្រាសឯកបុគ្គល សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាក្នុងគណនីលក់ទំនិញឬសេវា ដោយគិតតាមតំលៃទិញនៃទំនិញ ឬសេវា ។

៧- កិច្ចការបញ្ចូលការទិញ និងកម្មការទិញ ស្តុកនិងបំណុលអ្នកផ្គត់ផ្គង់ : ដូចបន្តកន្លែងទៀតដែរ ការទិញត្រូវ គិតបញ្ចូលក្នុងការិយបរិច្ឆេទដែលបំណុលរបស់អ្នកទិញបានកើតឡើង ។ ផ្អែកតាមគោលការណ៍នៃការកត់ត្រា ការទិញនាថ្ងៃទទួលវិក្កយបត្រ ដូច្នោះនៅថ្ងៃបញ្ចប់ការិយបរិច្ឆេទអាចមានចន្លោះពេលមួយ (គឺការមុនក្រោយគ្នា) រវាងការទទួលវិក្កយបត្រ ការទទួលទំនិញ និងការកត់ត្រាគណនេយ្យ ។ ក្នុងករណីនេះ ត្រូវធ្វើនិយ័តកម្មនៅ ឱកាសធ្វើសារពើភ័ណ្ឌតាមរបៀបដូចតទៅ :

- ក- បើសិនវិក្កយបត្រមិនទាន់បានទទួល ប៉ុន្តែសំភារៈបានប្រគល់ទទួលរួចហើយ បំណុលដែលមានទឹកប្រាក់ ប៉ាន់ស្មានមួយត្រូវបានកត់ត្រាក្នុងគណនី "អ្នកផ្គត់ផ្គង់-វិក្កយបត្រមិនទាន់មកដល់" ដោយកត់ត្រាខាង គណនេយ្យនៃគណនីការទិញ ឬគណនីទ្រព្យសកម្ម ។
- ខ- បើសិនវិក្កយបត្រត្រូវបានធ្វើគណនេយ្យកម្ម ប៉ុន្តែទ្រព្យសកម្មមិនទាន់បានទទួល ទ្រព្យសកម្មនេះត្រូវ កត់បញ្ចូលក្នុងសារពើភ័ណ្ឌនាពេលបិទការិយបរិច្ឆេទ (អាចប្រើគណនី "ស្តុកស្ថិតនៅតាមផ្លូវ") ។

ផ្នែកទី ៥.៦ : បន្តការសវនាខាងក្រៅ

- ១- ការជួល ដែលមានជាអាទិ៍ :
 - ក- ការជួលអចលនទ្រព្យ ឬចលនទ្រព្យសំរាប់បំរើអាជីវកម្ម : ក្នុងនេះអាចមានការបង់ប្រាក់ផ្សេងៗ ដូចតទៅ :
 - ក១- ប្រាក់ឈ្នួល និងបន្តនៃការជួលអចលនទ្រព្យ ឬចលនទ្រព្យ សំរាប់បំរើអាជីវកម្មដោយ សហគ្រាស (រួមទាំងអ្វីដែលបានបង់ក្នុងក្របខ័ណ្ឌកិច្ចសន្យានៃភតិសន្យាហិរញ្ញវត្ថុ) ត្រូវកាត់ ចេញពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលត្រូវសងនូវប្រាក់ឈ្នួល និងបន្តនេះ ទោះបីជាការបង់ ប្រាក់ជាក់ស្តែងត្រូវបានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃណាក៏ដោយ ។
 - ក២- ប្រាក់ឈ្នួលបង់មុន : ប្រាក់នេះត្រូវកត់ត្រាខាងទ្រព្យសកម្មនៃតារាងតុល្យការ(ឧទាហរណ៍ នៅ គណនី "បន្តបានពិនិត្យកត់ត្រាមុន") ដូច្នោះពុំមានផលប៉ះពាល់ដល់លទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទ នៃការបង់ប្រាក់ឡើយ ។ ប្រាក់នេះត្រូវបានកាត់ចេញពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែល សហគ្រាសបានទូទាត់ប្រាក់នេះសំរាប់សងប្រាក់ឈ្នួលដែលត្រូវសងតែប៉ុណ្ណោះ ។
 - ក៣- ប្រាក់ធានា : ប្រាក់ដែលបានបង់ជាប្រាក់ធានា ត្រូវធ្វើគណនេយ្យកម្មនៅខាងទ្រព្យសកម្មនៃ តារាងតុល្យការ ។ ប្រាក់ធានាអាចមានឥទ្ធិពលតែលើលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលប្រាក់នេះ ត្រូវបានទទួលយ៉ាងពិតប្រាកដដោយម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃទ្រព្យជួលតែប៉ុណ្ណោះ ។
 - ក៤- សំរាប់គោលដៅខាងពន្ធដារ ប្រាក់ទឹកតែដែលសហគ្រាសបានបង់ឱ្យម្ចាស់កម្មសិទ្ធិនៃទ្រព្យជួល គឺជាចំណាយមិនអាចកាត់កងបាន ។
 - ខ- ការជួលកន្លែងស្នាក់នៅ : ប្រាក់ឈ្នួលកន្លែងស្នាក់នៅ ត្រូវជាប់ពន្ធតាមមុខសញ្ញាប្រើប្រាស់នៃកន្លែង ស្នាក់នៅជាប់ទាក់ទិន ។ ចំពោះកន្លែងស្នាក់នៅដែលសំរាប់បំរើតម្រូវការរបស់បុគ្គលិកសហគ្រាស

ប្រាក់ឈ្នួលគឺជាអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែមដែលបុគ្គលិកបានទទួល ។ ចំពោះកន្លែងស្នាក់នៅសំរាប់បំរើ
តម្រូវការផ្សេងទៀត ប្រាក់ឈ្នួលគឺជាចំណាយមិនអាចកាត់កងបាន ។

២- ការងារថែទាំ និងជួសជុល : ជាគោលការណ៍ ចំណាយក្នុងការងារថែទាំនិងជួសជុល ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យ
កាត់កងបានតែក្នុងកិច្ចការដែលអាចធ្វើឱ្យប្រើប្រាស់បានជាធម្មតានូវទ្រព្យសកម្មរបស់សហគ្រាស ដោយថែរក្សា
ទ្រព្យនេះឱ្យស្ថិតក្នុងសភាពអាចប្រើបាន ឬដំណើរការបានរហូតដល់ពេលបញ្ចប់នៃរយៈកាលរំលស់របស់វា និង
ដែលមិនធ្វើឱ្យមានការកែលំអដាច់លាបនូវទ្រព្យនោះ ។ ការកែលំអដាច់លាប គឺជាការជួសជុល កែលំអសំរាប់
ធ្វើឱ្យទ្រព្យសកម្មមានតម្លៃលើស ឬសំរាប់អូសបន្លាយរយៈពេលប្រើប្រាស់នៃទ្រព្យនោះឱ្យបានវែងហួសរយៈកាល
រំលស់ដែលបានកំណត់ទុកពីដើមដំបូង(ការកែលំអដាច់លាបត្រូវកត់ត្រាចូលក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មជាប់ទាក់ទិន) ។

៣- ចំណាយធានារ៉ាប់រង : ចំណាយដែលបានបង់លើកិច្ចសន្យាធានារ៉ាប់រងហានិភ័យចំពោះទ្រព្យសកម្ម(គ្រោះថ្នាក់
អគ្គិភ័យ ព្យុះ...) ឬកិច្ចសន្យាធានារ៉ាប់រងបន្តកជាយថាហេតុ (ជាអាទិ៍ ការទទួលខុសត្រូវខាង ពាណិជ្ជកម្ម
ឬសុវិល) ត្រូវកាត់ចេញពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលចំណាយនេះក្លាយជាបន្ទុកត្រូវសង (គឺត្រូវគណនាតាម
ចំនួនថ្លៃដែលកិច្ចសន្យាធានារ៉ាប់រងត្រូវគ្របដណ្តប់នៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទ) ។

៤- កំរៃជើងសារ និងលាភការខាងក្រៅ :

ក- កំរៃជើងសារ និងលាភការផ្សេងៗបានបង់នៅបរទេស : ចំនួនប្រាក់បង់ថ្លៃសេវាដែលបានផ្តល់នៅ
បរទេសឱ្យដល់សហគ្រាស ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងតែក្នុងករណីដែលភាពពិតនិងប្រយោជន៍របស់
សេវាទាំងនេះត្រូវបានបង្ហាញ ហើយចំនួនទឹកប្រាក់សោហ៊ុយក៏មិនត្រូវបានបំផ្លើស ។

ខ- សួយសារចំពោះសម្បទាន ប្រកាសនីយប័ត្រ អាជ្ញាប័ណ្ណ សញ្ញាផលិត សិទ្ធិអ្នកនិពន្ធ សិទ្ធិចំលង :
សួយសារប្រភេទនេះអាចកាត់កងបាន ក្នុងករណីដែលវាមិនមែនជាសំណងនៃលទ្ធកម្មនូវទ្រព្យសកម្ម
ណាមួយ ហើយចំនួនទឹកប្រាក់ក៏មិនត្រូវបានបំផ្លើស ។

៥- បេសកកម្ម : សោហ៊ុយបេសកកម្មអាចកាត់កងបាន ប្រសិនបើបេសកកម្មនេះបំរើអាជីវកម្មយ៉ាងពិតប្រាកដ ហើយ
ចំនួនទឹកប្រាក់ក៏មិនច្រើនហួសហេតុពេកធៀបទៅនឹងប្រភេទនិងទំហំរបស់អាជីវកម្ម និងធៀបទៅនឹងប្រាក់ចំណេញ
ដែលសំរេចបាន ។ ចំពោះសោហ៊ុយចំរុះ (ជាអាទិ៍ សោហ៊ុយធ្វើដំណើរនិងបេសកកម្មដែលមានលក្ខណៈបំរើ
អាជីវកម្មផង និងធ្វើទេសចរកំសាន្តផង) ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងតែចំពោះចំណែកណាដែលមានលក្ខណៈ
មិនអាចប្រកែកបានថាបំរើអាជីវកម្មតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។ សោហ៊ុយធ្វើដំណើរនិងបេសកកម្មទៅបរទេស អាច
អនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងបាន តែកាលណាប្រយោជន៍សំរាប់សហគ្រាសនៃការចំណាយទាំងនេះត្រូវបានបង្ហាញយ៉ាង
ច្បាស់លាស់ ។ ដូចគ្នាដែរចំពោះការទៅចូលរួម ឬការរៀបចំសន្និសីទ សិក្ខាសាលា ប្រជុំ... សោហ៊ុយ
ចំណាយអាចកាត់កងបានតែក្នុងលក្ខណៈដែលសកម្មភាពទាំងនេះជាប់ទាក់ទិនដោយផ្ទាល់ ទៅនឹងអាជីវកម្មរបស់
សហគ្រាស ។

៦- ការកំសាន្ត ការសំរាកលំហែ : កថាខ័ណ្ឌ១ នៃមាត្រា ១៩ នៃចសព បានចែងថា មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យ
កាត់កងនូវចំណាយលើសកម្មភាពទាំងឡាយដែលជាទូទៅចាត់ទុកជាការកំសាន្ត ការសំរាកលំហែ ការទទួល
ភ្ញៀវ ឬការប្រើប្រាស់មធ្យោបាយណាមួយដែលជាប់ទាក់ទិននឹងសកម្មភាពទាំងនេះ ។ ការទទួលភ្ញៀវមាន
ជាអាទិ៍ ការអញ្ជើញភ្ញៀវហូបបាយនៅភោជនីយដ្ឋាន ការនាំភ្ញៀវធ្វើទេសចរ ការចេញថ្លៃបន្ទប់សណ្ឋាគារឱ្យ
ភ្ញៀវ ... ។

ផ្នែកទី ៥.៧ : ពន្ធ និងអាករ

- ១- ការិយបរិច្ឆេទត្រូវទទួលរងបន្ទុកពន្ធ :
 - ក- ចំពោះពន្ធអាករដែលមិនត្រូវបានប្រមូលតាមវិធីដាក់លិខិតប្រកាសសារពើពន្ធទេនោះ ពន្ធអាករទាំងនេះ គឺជាបន្ទុកនៃការិយបរិច្ឆេទដែលពន្ធអាករទាំងនេះបំពេញបាននូវលក្ខខណ្ឌនានានៃចំណាយអាចកាត់កងបាន ។
 - ខ- ចំពោះពន្ធអាករដែលត្រូវបានប្រមូលតាមវិធីដាក់លិខិតប្រកាសសារពើពន្ធ ក្នុងករណីដែលពន្ធអាករទាំងនេះអាចកាត់កងបាន គឺត្រូវកាត់ចេញពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលពន្ធអាករទាំងនេះត្រូវបានដាក់ឱ្យប្រមូល ឬក្លាយជាបំណុលត្រូវសង ។
- ២- ពន្ធអាករអាចកាត់កងបាន : សំរាប់គោលដៅនៃពលច សហគ្រាសអាចកាត់កងបាននូវពន្ធអាករទាំងឡាយដែលជាបន្ទុករបស់សហគ្រាស លើកលែងតែប្រាក់រំដោះពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ និងពន្ធអប្បបរមា ។ ពន្ធអាករដែលអាចកាត់កងបានទាំងនេះរួមមាន ពន្ធព័ត៌មាន ពន្ធលើការនាំចូលនិងការនាំចេញ (ពន្ធគយ) អាករពិសេសលើទំនិញនិងសេវាមួយចំនួន អាករលើផលរបរ អាករលើតម្លៃបន្ថែមដែលមិនអាចកាត់កងបាន(អាករលើធាតុចូលដែលមិនអនុញ្ញាតជាឥណទាន) ពន្ធប្រចាំប្រាំ ពន្ធលើមធ្យោបាយដឹកជញ្ជូននិងយានជំនិះគ្រប់ប្រភេទ ... ។
- ៣- ពន្ធអាករដែលត្រូវបានប្រមូលតាមរបៀបកាត់ទុក : ពន្ធអាករដែលត្រូវបានប្រមូលតាមរបៀបកាត់ទុក ពុំមែនជាពន្ធដែលជាបន្ទុករបស់សហគ្រាសទេ ប៉ុន្តែគឺជាបន្ទុករបស់អ្នកទទួលចំណូលដែលត្រូវជាប់ពន្ធ (ឧទាហរណ៍ ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្ស) ។ ដូច្នេះ ពន្ធនេះមិនអាចកាត់ចេញពីប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធរបស់សហគ្រាសបានទេ ។

ផ្នែកទី ៥.៨ : របៀបវារៈ និងបន្ទុកប្រធានគ្រប់គ្រង

- ១- លក្ខខណ្ឌនៃការកាត់កង : ប្រាក់បៀវត្សជាប់ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្ស ប្រាក់បៀវត្សរួចពន្ធ និងអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែម ដូចមានចែងនៅក្នុងប្រកាសស្តីពីពន្ធលើប្រាក់បៀវត្ស លេខ ៣៩៦ ប្រក.សហវ.ពដ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ គឺអាចកាត់កងបានទាំងអស់ ក្នុងករណីដែលទឹកប្រាក់ទាំងនេះជាប់ទាក់ទងទៅនឹងការងារពិតប្រាកដ និងមិនហួសហេតុធៀបនឹងសារៈសំខាន់នៃសេវាដែលបានផ្តល់ ។ ពាក្យ "ហួសហេតុ" មានន័យថាបំផ្លើស ឬច្រើនពេក បើប្រៀបទៅនឹងការពិតប្រាកដ ។
- ២- ការិយបរិច្ឆេទត្រូវរកតំបន់ជាបន្ទុក : ចំណាយលើបុគ្គលិកមានលក្ខណៈជាបន្ទុកប្រចាំឆ្នាំ និងជាបន្ទុកធម្មតានៃអាជីវកម្ម ។ ដោយហេតុនេះ ចំណាយលើបុគ្គលិកត្រូវកាត់ចេញពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលបានទទួលរងដោយពិតប្រាកដនូវចំណាយនេះតែប៉ុណ្ណោះ ។ ដោយឡែកនៅចុងការិយបរិច្ឆេទ អាចមានប្រាក់បៀវត្សខ្លះត្រូវបានបើកមុន ឬមិនទាន់បានបើកឱ្យបុគ្គលិក ។ ប្រាក់បៀវត្សទាំងនេះដែលមានលក្ខណៈជាបំណុលប្រាក់ប្រជា គឺអាចកាត់កងបានដោយឆ្លងកាត់គណនីបន្ទុកពិនិត្យកត់ត្រាមុន ឬគណនីបន្ទុកត្រូវសង ។
- ៣- ប្រភេទផ្សេងៗនៃលាភការ :
 - ក- លាភការនៃបុគ្គលិកទទួលបៀវត្សដែលមិនមែនជាអ្នកគ្រប់គ្រង : នេះជាករណីទូទៅ និងដែលមានចែងលំអិតនៅក្នុងប្រកាសស្តីពីពន្ធលើប្រាក់បៀវត្ស ។
 - ខ- លាភការនៃម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គលនិងក្រុមគ្រួសារ : ប្រាក់ចំណេញដែលសហគ្រាសឯកបុគ្គលសំរេចបាន គឺជាលាភការសំរាប់ការងារបំរើអាជីវកម្មរបស់ម្ចាស់សហគ្រាស និងសហព័ទ្ធរបស់គាត់ និងជាលាភការសំរាប់មូលធនដែលត្រូវបានយកមកវិនិយោគក្នុងអាជីវកម្មផង ។ ដូច្នេះការកាត់យក

ផ្សេងៗ ដោយម្ចាស់សហគ្រាសនិងសហព័ទ្ធ អាស្រ័យដោយពួកគេមានសកម្មភាពនៅក្នុងសហគ្រាស នោះ គឺជាការប្រើប្រាស់ប្រាក់ចំណេញ និងមិនមែនជាបន្ទុកត្រូវកាត់កងទេ ។ ដោយហេតុថាប្រាក់ ចំណេញរបស់សហគ្រាសឯកបុគ្គលជាកម្មសិទ្ធិទាំងស្រុងរបស់ម្ចាស់សហគ្រាស ដូច្នេះម្ចាស់សហគ្រាស ឯកបុគ្គលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យដកយកប្រាក់ចំណេញនេះប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួនមុនបាន ដោយមិនជាប់ពន្ធលើ ប្រាក់ចំណេញបន្ថែមលើការបែងចែកភាគលាភទេ ។ ប៉ុន្តែក្នុងករណីដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានមូលដ្ឋាន ត្រឹមត្រូវជឿជាក់ថាការដកយកមុននូវប្រាក់ចំណេញនេះធ្វើឱ្យអាចមានឧបសគ្គ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធអាច តម្រូវឱ្យអ្នកជាប់ពន្ធបងពន្ធភ្លាមបាន ។

គ- លាកការផ្តល់ឱ្យសមាជិកផ្សេងទៀតនៃក្រុមគ្រួសាររបស់ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល : លាកការដែល ផ្តល់ឱ្យកូន កូនប្រុស កូនប្រុស និងញាតិពន្ធនានា របស់ម្ចាស់សហគ្រាស គឺអាចកាត់កងបានដរាបណាវាជាផ្លូវ នៃការងារពិតប្រាកដមានចំនួនទឹកប្រាក់មិនបំផ្លើស និងពិតជាបានបើកឱ្យដាក់ស្តែងមែន ។

ឃ- លាកការរបស់អ្នកគ្រប់គ្រងនៃនីតិបុគ្គល : ដោយហេតុជនទាំងនេះមានសិទ្ធិត្រួតពិនិត្យ និងសិទ្ធិសំរេច លាកការដែលពួកគេបានទទួលអាចមានលក្ខណៈបំផ្លើស ។ លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យដូចតទៅ អាចប្រើប្រាស់ បានសំរាប់បញ្ជាក់ប័ណ្ណ និងកំណត់ចំនួននៃការបំផ្លើសនេះ (ភាគនៃលាកការដែលត្រូវបានចាត់ទុកថា ជាការបំផ្លើស គឺជាចំណាយមិនអាចកាត់កងបាន) :

ឃ១- សារៈសំខាន់នៃសកម្មភាពដែលបានបំពេញដោយអ្នកគ្រប់គ្រង និងការទទួលខុសត្រូវដែល ត្រូវបានប្រគល់ឱ្យអ្នកគ្រប់គ្រងនោះ

ឃ២- ការវិវត្តន៍នៃជលរបរ និងប្រាក់ចំណេញពិតរបស់សហគ្រាស

ឃ៣- ទំហំសហគ្រាស

ឃ៤- ការប្រៀបធៀបលាកការនេះជាមួយនឹងលាកការដែលបានផ្តល់ឱ្យបុគ្គល មានការងារស្រដៀង គ្នានៅក្នុងសហគ្រាសមួយទៀតដែលធ្វើអាជីវកម្មប្រហាក់ប្រហែលគ្នានៅក្នុងតំបន់ឬជាមួយនឹង លាកការដែលបានផ្តល់ឱ្យអ្នកបើកការងារយកបៀវត្សដែលមានឋានៈនាទីនៅក្នុងសហគ្រាស

ឃ៥- ការប្រៀបធៀបរវាងលាកការសរុបដែលបានផ្តល់ឱ្យទៅអ្នកដឹកនាំ និងបៀវត្សដែលបានផ្តល់ឱ្យ បុគ្គលិកទាំងអស់ដែលត្រូវទទួលបៀវត្ស ។

៤- គួរកត់សំគាល់ថា ចំនួនទឹកប្រាក់កត់ត្រាខាងឥណពន្ធនៅក្នុងគណនីចំណាយ និងកត់ត្រាខាងឥណទានក្នុងគណនី សមាគម (អ្នកចូលហ៊ុន) ឬគណនីបុគ្គលទាក់ទិន ត្រូវបានចាត់ទុកថាបានចាយក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធដែលចំណាយ ត្រូវបានកត់ត្រាខាងឥណពន្ធ ។

៥- ដើម្បីបញ្ជាក់ឱ្យបានច្បាស់លាស់ ពាក្យ "ឥណទាន" និង "ឥណទានបានកត់ត្រា" សំដៅដល់ហេតុការណ៍ដែល និវាសនជនឬអនិវាសនជនបានកត់ត្រាជាមុននូវបំណុលសំរាប់ទូទាត់ឱ្យម្ចាស់បំណុលអនិវាសនជន ដែលក្នុងនោះ មាន :

- ក- ការទូទាត់ទៅឱ្យអ្នកជួល ឬភ្នាក់ងារ តាមរយៈគណនីធនាគារក្នុងនាមម្ចាស់កម្មសិទ្ធិអនិវាសនជន
- ខ- ការទូទាត់ការប្រាក់ធនាគារទៅក្នុងគណនីសន្សំរបស់អនិវាសនជន
- គ- ក្រុមហ៊ុនធានារ៉ាប់រង ឬក្រុមហ៊ុនទិញ-លក់ហ៊ុនដាក់តំកល់ ប្រាក់សោធននិវត្តន៍ ឬប្រាក់បំណាច់ប្រចាំ ឆ្នាំ ទៅក្នុងគណនីធនាគាររបស់អនិវាសនជន
- ឃ- ការកាត់កងទឹកប្រាក់ដែលត្រូវទូទាត់ដោយនិវាសនជន (ឬអ្នកដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជានិវាសនជន) នៃទឹកប្រាក់ដែលអនិវាសនជនជំពាក់

- ង- ចំនួនទឹកប្រាក់ដែលបានកាត់ក្រាជាតំណទានទៅក្នុងគណនីពិសេសរបស់សមាគម ។
- ៦- បន្ទុកខាងសង្គមកិច្ច : បន្ទុកខាងសង្គមកិច្ចទាំងឡាយណាដែលបានបញ្ញត្តិនៅក្នុងច្បាប់ការងារ គឺអាចកាត់កងបាន ។

ផ្នែកទី ៥.៩ : ការប្រាក់

១- និយមន័យ :

- ក- ពាក្យ "ការប្រាក់" សំដៅដល់ទឹកប្រាក់ដែលកូនបំណុលត្រូវសងម្ចាស់បំណុល និងដែលជាប់ទាក់ទិននឹងប្រាក់នានាដែលកូនបំណុលជំពាក់ម្ចាស់បំណុល។ ការប្រាក់ គឺជាតំលៃនៃការឱ្យខ្ចីប្រាក់ ឬជាតំលៃនៃការយល់ព្រមមិនតាមទារកំណទានដែលបានផ្តល់ឱ្យជាទំនិញឬសេវា ។ ការប្រាក់មាន ជាអាទិ៍ :
 - ក១- ទឹកប្រាក់ដែលបានបង់ឬត្រូវបង់តាមកាតព្វកិច្ចបំណុលដែលមិនមែនជាការបង្វិលសងប្រាក់ដើម
 - ក២- ប្រាក់ចុះថ្លៃ បុព្វលាភ ឬការទូទាត់ប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះ ។
- ខ- ពាក្យ "កាតព្វកិច្ចបំណុល" សំដៅដល់កាតព្វកិច្ចធ្វើការទូទាត់សងជាសាច់ប្រាក់ ឬជាទ្រព្យសកម្មទៅឱ្យបុគ្គលម្នាក់ទៀត ក្នុងនេះមានទាំងកាតព្វកិច្ចរបស់ធនាគារឬស្ថាប័នហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងទៀតចំពោះប្រាក់បញ្ញើ កាតព្វកិច្ចចំពោះសមតុល្យក្នុងគណនីត្រូវសង រូបិយណ័ក្តិ សញ្ញាប័ណ្ណ ...។

២- ការប្រាក់នៃប្រាក់ខ្ចីពិតតិយជន :

- ក- ការប្រាក់នៃប្រាក់ដែលសហគ្រាសខ្ចីពិតតិយជនសំរាប់បំពេញតម្រូវការក្នុងអាជីវកម្ម ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់ចេញពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលការប្រាក់ក្លាយជាបំណុលត្រូវសង (ពោលគឺការប្រាក់សំរាប់រយៈពេលមួយក្នុងការិយបរិច្ឆេទ) ។ ក្នុងនេះសហគ្រាសត្រូវបង្ហាញឱ្យឃើញនូវភាពពិតនៃប្រាក់ខ្ចីដោយមានភស្តុតាងជាលិខិតខ្ចីប្រាក់ ដែលមានចុះថ្ងៃខែជាក់លាក់ និងដែលមានកំណត់ច្បាស់លាស់នូវបែបបទនៃការសងប្រាក់ដើម និងការប្រាក់ ។
- ខ- ការប្រាក់នៃប្រាក់ខ្ចីពិតតិយជន សំរាប់តម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល គឺមិនអាចកាត់កងបានទេ ។ ចំពោះសហគ្រាសឯកបុគ្គល ស្ថានភាពនេះកើតមានឡើងកាលបើគណនីម្ចាស់សហគ្រាសមានសមតុល្យឥណទាន (សមតុល្យនៃគណនីម្ចាស់សហគ្រាសនាពេលបិទការិយបរិច្ឆេទ គឺត្រូវស្មើនឹងសមតុល្យនៃគណនីនេះនាពេលបើកការិយបរិច្ឆេទ ដកប្រាក់បញ្ជូននូវការកាត់យកផ្សេងៗ ឧបសគ្គនៃម្ចាស់សហគ្រាស ព្រមទាំងប្រាក់ខាតប្រាក់ចំណេញនៃការិយបរិច្ឆេទ) ។ ដូច្នេះសហគ្រាសអាចត្រូវធ្វើការខ្ចីបុល ដើម្បីទប់ទល់នឹងការខ្វះខាតប្រាក់កាសដែលមានដើមហេតុពីការដែលម្ចាស់សហគ្រាសបានដកយកមុននូវទឹកប្រាក់លើសពីចំនួនដែលខ្លួនត្រូវបានចំណេញ ។ ក្នុងករណីនេះការប្រាក់អាចកាត់ចេញបាន គឺមានតែការប្រាក់ដែលទាក់ទងដល់ចំណែកនៃការខ្ចីដែលលើសពីតួលេខសមតុល្យឥណទានខ្ពស់បំផុតនៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធនៃគណនីម្ចាស់សហគ្រាសតែប៉ុណ្ណោះ ។

- ៣- ការប្រាក់នៃមូលធន : ទឹកប្រាក់នានាដែលបានទូទាត់ឱ្យសំរាប់ជាលាភការនៃមូលនិធិផ្ទាល់របស់សហគ្រាស គឺមិនអាចកាត់កងបានទេ ។
- ៤- ការប្រាក់សងឱ្យគណនីម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល : ចំណាយនេះមិនអាចកាត់កងបានទេ ។
- ៥- ចំណាយការប្រាក់មិនអាចកាត់កងបាន : ចំណាយការប្រាក់ណាមួយដែលបទប្បញ្ញត្តិក្នុងកថាខ័ណ្ឌ២ កថាខ័ណ្ឌ៣ និងកថាខ័ណ្ឌ៤ នៃផ្នែកនេះមិនអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កង គឺជាចំណាយមិនអាចកាត់កងបាន ។

៦- កំហិតលើការកាត់កងការប្រាក់ : សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយការប្រាក់នានាដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ២ កថាខ័ណ្ឌ ៣ និងកថាខ័ណ្ឌ ៤ នៃផ្នែកនេះ ត្រូវស្ថិតក្រោមកំហិតលើការកាត់កងការប្រាក់សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធនោះ ។ កំហិតលើការកាត់កងការប្រាក់សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយ គឺជាចំនួនទឹកប្រាក់ការប្រាក់អតិបរមា ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងនៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធនោះ និងដែលត្រូវគណនាតាមរូបមន្តដូចខាងក្រោម ។ ក្នុងនេះ ចំណាយការប្រាក់ណាដែលមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងនៅក្នុងឆ្នាំចរន្តអាចយោងជាចំណាយការប្រាក់សំរាប់ឆ្នាំបន្តបន្ទាប់ទៀតបានសំរាប់ធ្វើការកាត់កងនៅក្នុងកំហិតដូចគ្នា រហូតដល់សមតុល្យនៃចំណាយការប្រាក់មិនទាន់អនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងនេះត្រូវបានប្រើប្រាស់អស់ ។ ការកំណត់ចំនួនការប្រាក់អនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងនៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយ ត្រូវធ្វើឡើងនៅចុងឆ្នាំជាប់ពន្ធនោះ ។

កំហិតលើការប្រាក់ = ក + ខ

ក = ៥០% នៃប្រាក់ចំណេញសុទ្ធដែលត្រូវបានគណនា ដោយគ្មានចំណូលការប្រាក់ ឬចំណាយការប្រាក់ ហើយដោយការប្រាក់ត្រូវបានកំណត់តាមកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃផ្នែកនេះ

ខ = ចំណូលការប្រាក់ដែលបានទទួល ឬត្រូវបានទទួលនៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ។

ផ្នែកទី ៥.១០ : បទដ្ឋានសេស

១- ទោសទណ្ឌ និងពិន័យ : ប្រាក់ពន្ធបន្ថែម ការប្រាក់យឺតយ៉ាវ ប្រាក់ពិន័យផ្សេងៗ និងទោសទណ្ឌគ្រប់ប្រភេទដែលសហគ្រាសបានទទួលរងដោយសារការល្មើសនឹងបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ផ្សេងៗ គឺត្រូវគិតបញ្ចូលមកវិញដើម្បីធ្វើការកំណត់ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ ។ ទោសទណ្ឌ និងពិន័យ មានជាអាទិ៍ :

- ក- ការប្រាក់យឺតយ៉ាវ និងប្រាក់ពន្ធបន្ថែមមកពីការមិនគោរពកាតព្វកិច្ចសារពើពន្ធ
- ខ- ប្រាក់ពិន័យខាងគយ
- គ- ប្រាក់ពិន័យពីការល្មើសបទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ស្តីពីថ្លៃ ឬបទប្បញ្ញត្តិខាងសេដ្ឋកិច្ច
- ឃ- ប្រាក់ពិន័យអនុវត្តលើបទល្មើសផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គល (ពិន័យព្រហ្មទណ្ឌ)
- ង- ប្រាក់ពិន័យដែលជាការដាក់ទោសចំពោះការល្មើសនឹងបទប្បញ្ញត្តិសាធារណៈ ។

២- វិភាគទានសប្បុរសធម៌ :

ក- ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងនូវវិភាគទានសប្បុរសធម៌ ដែលបានបរិច្ចាគឱ្យដល់ស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាល និងអង្គការនានា ដែលធ្វើសកម្មភាពមិនស្វែងរកចំណេញ ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ១.៦ នៃប្រកាសនេះ ប៉ុន្តែចំនួនទឹកប្រាក់វិភាគទានសប្បុរសធម៌ដែលអាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយ មិនត្រូវឱ្យលើសពី ៥ ភាគរយ នៃប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធនៃឆ្នាំជាប់ពន្ធនោះ) មុនពេលកាត់កងវិភាគទានសប្បុរសធម៌ឡើយ ។ ចំពោះសហគ្រាសធានារ៉ាប់រង ក៏រឹតទឹកប្រាក់វិភាគទានសប្បុរសធម៌ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយគឺ ៥ ភាគរយ នៃបុព្វលាភដុលក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធនោះ ។

ខ- ចំពោះទឹកប្រាក់វិភាគទានសប្បុរសធម៌ដែលនៅសល់ពីការកាត់កង ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ទឹកប្រាក់នេះមិនអាចយោងទៅកាត់កងនៅឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយផ្សេងទៀតបានទេ ពោលគឺត្រូវក្លាយជាចំណាយមិនអាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធដែលទឹកប្រាក់នេះបានកើតឡើង ។

៣- អំណោយ និងឧបត្ថម្ភកម្មផ្សេងៗ : អំណោយ និងឧបត្ថម្ភកម្មផ្សេងៗ ដែលសហគ្រាសបានធ្វើទោះក្នុងគោលដៅបែបណាក៏ដោយ សុទ្ធតែជាចំណាយមិនអាចកាត់កងបានទាំងអស់ ។

- ៤- ការរំលឹកពន្ធ : ក្នុងករណីនេះ ការកាត់កងត្រូវស្របទៅតាមប្រភេទពន្ធនីមួយៗ ដែលមានការរំលឹកនេះ ។ ដោយឡែកសំរាប់ពន្ធការវិនិច្ឆ័យដែលអ្នកទូទាត់ប្រាក់ត្រូវកាត់ទុកប្រាក់ពន្ធមុនពេលទូទាត់ ប៉ុន្តែមិនបានកាត់ទុកប្រាក់ពន្ធ ហើយដែលត្រូវបានរដ្ឋបាលសារពើពន្ធរំលឹកឱ្យបង់ពន្ធដែលត្រូវកាត់ទុកនេះ ពន្ធដែលរំលឹកឱ្យបង់ពីការខកខាននេះ មិនអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងសំរាប់គណនាប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធទេ ។
- ៥- ខាតវេតីណាទេយ្យ : សំរាប់គោលដៅនៃពបច ខាតវេតីណាទេយ្យ គឺអាចកាត់កងបានក្នុងករណីដែលភាពសអាចទារបាននៃវេតីណាទេយ្យនេះត្រូវបានបញ្ជាក់បង្ហាញដោយជាក់ស្តែង (ឧទាហរណ៍ដូចជា ការព្យាយាមបង្ហាញឯកសារប្រមូលបំណុល ឬមានភស្តុតាងច្បាស់លាស់នៃការខិតខំព្យាយាមក្នុងការប្រមូល ឬទទួលបានទឹកប្រាក់ដែលដំណាក់ដោយអសាធារណភាពជាស្ថាពររបស់កូនបំណុល...) ហើយវេតីណាទេយ្យនោះត្រូវបានលុបចេញពីបញ្ជីគណនេយ្យរបស់សហគ្រាស ។ លើកលែងតែមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ផ្ទុយ ការបោះបង់ចោលនូវវេតីណាទេយ្យគឺជាទង្វើមិនធម្មតានៃការគ្រប់គ្រង ដូច្នេះមិនអាចកាត់កងបានទេ ។
- ៦- បន្ទុកពិសេសផ្សេងៗ : ការបាត់បង់ផ្សេងៗ និងបន្ទុកដទៃទៀត តាមធម្មតាគឺអាចកាត់កងបានក្នុងលក្ខណៈដែលការបាត់បង់និងបន្ទុកទាំងនេះ បានកើតមានឡើងក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃដំណើរការអាជីវកម្មធម្មតារបស់សហគ្រាសពោលគឺការបាត់បង់និងបន្ទុកទាំងនេះ មិនទាក់ទងនឹងទង្វើមិនធម្មតានៃការគ្រប់គ្រងទេ ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតត្រូវធានាថាការបាត់បង់និងបន្ទុកទាំងនេះ មិនត្រូវបានកាត់កងរួចហើយតាមរបៀបណាមួយផ្សេងទៀតនោះទេ (ឧទាហរណ៍ ការបាត់បង់ទំនិញបណ្តាលមកពីការចោល ឬគ្រោះមហន្តរាយ ពុំត្រូវមានការកាត់កងអ្វីដោយឡែកនោះទេ ពីព្រោះការបាត់បង់នេះត្រូវបានគិតបញ្ចូលមកកាត់កងជាស្វ័យប្រវត្តិតាមយន្តការនៃការធ្វើគណនេយ្យកម្មការទិញ ការលក់ និងស្តុក) ។

ជំពូកទី ៦

វិធានទូទៅស្តីពីរំលស់

ផ្នែក ៦.១ : និយមន័យ

- ១- លទ្ធកម្ម (ការទិញ ការទទួលបាន ការបញ្ចូល...) នៃអចលកម្មពុំបណ្តាលឱ្យមានការថយចុះនៃទ្រព្យសកម្មសុទ្ធទេ ពីព្រោះការចំណាយត្រូវបានជាថ្លៃបញ្ចូលមកវិញនៅក្នុងទ្រព្យសកម្មរបស់សហគ្រាសនូវទ្រព្យសកម្មថ្មីមួយ ។ ដូច្នេះលទ្ធកម្មនៃអចលកម្មពុំមានជះឥទ្ធិពលដល់លទ្ធផលជាប់ពន្ធឡើយ ។ ប៉ុន្តែភាគច្រើននៃអចលកម្មតែងត្រូវសឹករេចដោយការប្រើប្រាស់និងដោយភាពហួសសម័យ ។ ដូច្នេះជាធម្មតាត្រូវយកមកគិតគូរនូវការសឹករេចនេះដែលជាបន្ទុកមួយយ៉ាងពិតប្រាកដចំពោះសហគ្រាស ។
- ២- រំលស់ គឺជាការពិនិត្យកត់ត្រាអំពីការសឹករេចជាស្ថាពរនៃទ្រព្យសកម្ម ដែលបណ្តាលមកពីការប្រើប្រាស់ពីពេលវេលាពីការផ្លាស់ប្តូរបច្ចេកទេស ឬពីមូលហេតុផ្សេងទៀត ។ ក្នុងនេះត្រូវធ្វើការបែងចែកវិធាននៃទ្រព្យសកម្មទៅតាមរយៈពេលគ្រោងទុកនៃការប្រើប្រាស់(អាយុកាលប្រើប្រាស់)ដោយផ្អែកតាមផែនការរំលស់មួយ ។ រាល់ការកែប្រែធំៗក្នុងលក្ខខណ្ឌនៃការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសកម្ម តម្រូវឱ្យមានការសើរើផែនការរំលស់ដែលកំពុងអនុវត្ត ។
- ៣- សំរាប់គោលដៅនៃពបច ដើម្បីអាចកាត់កងបាន រំលស់ត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌ ៥ យ៉ាង ដូចតទៅនេះ :
 - ក- រំលស់ត្រូវធ្វើតែលើអចលកម្មដែលកត់ត្រាក្នុងទ្រព្យសកម្មនៃភារកិច្ចការរបស់សហគ្រាស
 - ខ- រំលស់ត្រូវធ្វើតែលើអចលកម្មដែលទទួលរងការសឹករេច
 - គ- រំលស់ត្រូវធ្វើនៅលើមូលដ្ឋាន និងក្នុងដែនកំណត់នៃថ្ងៃដើម

- ឃ- រំលស់ត្រូវគណនាតាមវិធីរំលស់ស្មើភាគសំរាប់ទ្រព្យសកម្មស្ថិតក្នុងថ្នាក់១ ឬវិធីរំលស់ថយជាលំដាប់សំរាប់ ទ្រព្យសកម្មស្ថិតក្នុងថ្នាក់២ ថ្នាក់៣ និងថ្នាក់៤
- ង- រំលស់ត្រូវបានធ្វើយ៉ាងពិតប្រាកដដោយសហគ្រាស ។
- ៤- ក្នុងការកំណត់ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ ការកាត់កងសំរាប់រំលស់ត្រូវបានផ្តល់ឱ្យម្ចាស់ទ្រព្យសកម្មរូបី ឬអ្នកជួល ទ្រព្យសកម្មរូបីក្នុងករណីដែលអ្នកជួលទទួលខុសត្រូវលើហានិភ័យចំពោះការបាត់បង់ ឬការខូចខាតនៃទ្រព្យ ។ ជាធម្មតា ចំពោះភតិសន្យាហិរញ្ញវត្ថុ អ្នកទទួលជួលជាអ្នកទទួលរងនូវហានិភ័យខាងលើ ។

ផ្នែកទី ៦.២: រំលស់ត្រូវធ្វើតែលើអចលនកម្មកត់ត្រាខាងទ្រព្យសកម្មនៃតារាងតុល្យការរបស់សហគ្រាស

- ១- សហគ្រាសត្រូវធ្វើរំលស់តែលើអចលនកម្មដែលកត់ត្រាក្នុងទ្រព្យសកម្មនៃតារាងតុល្យការរបស់ខ្លួន ។ ចំពោះ អចលនកម្មដែលត្រូវបានប្រើប្រាស់ចំរុះ (គឺបំរើអាជីវកម្មសហគ្រាសផង និងបំរើការងារក្រៅអាជីវកម្មផង) :
 - ក- សហគ្រាសឯកបុគ្គល : ចំពោះការប្រើប្រាស់អចលនកម្មសំរាប់បំរើតម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ម្ចាស់សហគ្រាស ត្រូវបានចាត់ទុកថាបានលក់តាមតំលៃទីផ្សារឱ្យម្ចាស់សហគ្រាស(កត់ត្រាចូលក្នុងផលបន្ទាប់បន្សំ)នូវសេវា មួយដែលជាសេវានៃការផ្តល់អចលនកម្មសំរាប់បំរើតម្រូវការផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ម្ចាស់សហគ្រាស ហើយម្ចាស់ សហគ្រាសត្រូវបានចាត់ទុកថាបានដកយកប្រើប្រាស់ផ្ទាល់ខ្លួននូវសេវារបស់សហគ្រាសនេះ ។ ប្រសិនបើ អ្នកទទួលផលមិនមែនជាម្ចាស់សហគ្រាស នោះគឺជាការលក់សេវានិងការផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍បន្ថែម ឬ ការធ្វើចំណាយមិនអាចកាត់កងបាន ។
 - ខ- សហគ្រាសនីតិបុគ្គល : សហគ្រាសត្រូវបានចាត់ទុកថាបានលក់សេវា និងបានផ្តល់អត្ថប្រយោជន៍បន្ថែម ឬបានធ្វើចំណាយមិនអាចកាត់កងបាននៃការប្រើប្រាស់អចលនកម្មក្នុងគោលដៅមិនមែនអាជីវកម្ម ។
 - គ- ចំពោះសហគ្រាសដែលបានអនុវត្តតាមវិធានដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃ កថាខ័ណ្ឌនេះ ការប្រើប្រាស់ចំរុះនូវអចលនកម្មកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការ ពុំមានផលប៉ះពាល់អ្វីដល់ការ ធ្វើរំលស់ទេ ។
- ២- ចំពោះទ្រព្យសកម្មអរូបីនីមួយៗ និងទ្រព្យសកម្មនៅក្នុងថ្នាក់១ ដែលកត់ត្រានៅក្នុងតារាងតុល្យការ សហគ្រាស ត្រូវបើកគណនីទ្រព្យសកម្មមួយសំរាប់កត់ត្រារាល់ទឹកប្រាក់ដែលជាប់ទាក់ទិននឹងទ្រព្យសកម្មនោះ(ថ្ងៃទិញ ទឹកប្រាក់ កាត់បន្ថយ ទឹកប្រាក់បង្វិលសងវិញ ការកែលំអជាប់លាប់...) ។
- ៣- ចំពោះទ្រព្យសកម្មរូបីក្នុងថ្នាក់២ ថ្នាក់៣ និងថ្នាក់៤ ដែលបានកត់ត្រាក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មរួមគ្នា សហគ្រាស ត្រូវបើកគណនីសំរាប់ថ្នាក់នីមួយៗ ដោយត្រូវកត់ត្រាចូលនូវចំនួនទឹកប្រាក់ដែលមិនទាន់បានធ្វើរំលស់ ចំនួនទឹក ប្រាក់ទាំងអស់ដែលទាក់ទិននឹងលទ្ធកម្មបន្ថែម(ការទិញបន្ថែម ការទទួលបន្ថែម ការបញ្ចូលបន្ថែម...) នូវទ្រព្យ សកម្ម និងចំនួនទឹកប្រាក់ទាំងអស់ដែលទាក់ទិននឹងការបញ្ចេញទ្រព្យសកម្មក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ។

ផ្នែកទី ៦.៣ : រំលស់ត្រូវធ្វើតែលើចំណែកដែលទទួលបានការស៊ីកេរេច

- ១- និយមន័យនៃអចលនកម្ម : អចលនកម្ម ឬទ្រព្យសកម្មជាប់លាប់ គឺជាចំណែក (ឬសមាសភាគ) នៃទ្រព្យសកម្ម ដែលសំរាប់ប្រើប្រាស់យូរអង្វែងនៅក្នុងសកម្មភាពនៃអង្គការអាជីវកម្ម និងដែលរក្សាបាននូវរូបរាងដើមដដែល ចាប់ពីពេលដាក់ប្រើប្រាស់រហូតដល់ពេលឈប់លែងប្រើការ ។ ទ្រព្យសកម្មណាមួយ ត្រូវស្របតាមលក្ខណៈ វិនិច្ឆ័យទាំងពីរដូចតទៅ ទើបអាចចាត់ទុកជាអចលនកម្មបាន :
 - ក- គោលដៅ : ទ្រព្យសកម្មគ្រប់ប្រភេទ (ចលនទ្រព្យ ឬអចលនទ្រព្យ ទ្រព្យសកម្មរូបី ឬអរូបី) ដែល សហគ្រាសបានទិញឬបានផលិត មិនមែនសំរាប់ប្លែងកាត ឬមិនមែនសំរាប់លក់ (ប្រសិនបើលក់ទៅវិញ

គឺលក់នៅក្រោយពេលបានដាក់ប្រើប្រាស់ហើយ) ប៉ុន្តែគឺសំរាប់ប្រើប្រាស់យូរអង្វែង (ឧទាហរណ៍ រថយន្ត ដែលសហគ្រាសលក់រថយន្តទិញមកសំរាប់លក់ទៅវិញគឺជាចំណែកមួយនៃការទិញនិងលក់ រថយន្ត ប្រើប្រាស់សំរាប់បំរើតម្រូវការផ្ទៃក្នុងរបស់សហគ្រាស គឺជាអចលកម្ម) ។

ខ- រយៈពេល : ការរក្សាទុកទ្រព្យសកម្មនៅក្នុងអង្គភាពអាជីវកម្មត្រូវបានកំណត់ថាជាប់លាប់ ប្រសិន បើមានរយៈពេលលើសពី ១ ឆ្នាំ ដោយគិតចាប់តាំងពីពេលដាក់ប្រើប្រាស់ដំបូង ។

២- ភាពខុសគ្នារវាងអចលកម្ម និងបន្ទុក : ការចំណាយដែលមានចម្លើយជាការបញ្ចូលនូវចំណែកថ្មីមួយទៅក្នុងទ្រព្យសកម្ម នៃសហគ្រាស គឺជាអចលកម្ម ។ ចំពោះចំណាយទាក់ទិននឹងទ្រព្យសកម្មដែលបានកត់ត្រា ហើយនៅក្នុង តារាងតុល្យការ សហគ្រាសត្រូវអនុវត្តតាមសេចក្តីចែងនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌ២ នៃផ្នែកទី៥.៦ នៃប្រកាសនេះ ។

៣- អចលកម្មដែលអាចរំលស់បាន : អចលកម្មអាចរំលស់បាន គឺជាអចលកម្មដែលមានភាពប្រើការបានត្រូវចុះថយជា ធម្មតាទៅតាមពេលវេលា ដោយសារបាតុភូតនៃភាពសឹករេច ឬភាពចាស់ទៅៗ ភាពមិនស្របទៅតាមលក្ខខណ្ឌ ប្រែប្រួលថ្មីនៃបច្ចេកទេសឬសេដ្ឋកិច្ច និងមូលហេតុផ្សេងទៀត ។ អចលកម្មអាចរំលស់បាន មានជាអាទិ៍ :

ក- អចលកម្មរូបិ៍ : ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ១៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃច្បាប់សភា អចលកម្មរូបិ៍ (ឬទ្រព្យសកម្មរូបិ៍) ដែលអាចរំលស់បាន គឺទ្រព្យសកម្មរូបិ៍ប្រើប្រាស់ក្នុងអាជីវកម្មដែលតែង តែបាត់បង់តំលៃដោយការប្រើប្រាស់ឬភាពហួសសម័យ ។ ដីធ្លីមិនមែនជាទ្រព្យអាចរំលស់បានទេ ប៉ុន្តែ វីក្នុងដីជាទ្រព្យអាចរំលស់បាន ។

ខ- អចលកម្មអរូបិ៍ : អចលកម្មអរូបិ៍ជាអាទិ៍មានដូចខាងក្រោមនេះ (ប៉ុន្តែមានអចលកម្មមួយចំនួនមិនអាច រំលស់បានទេ ដូចជាសិទ្ធិធ្វើពាណិជ្ជកម្ម សិទ្ធិប្រើប្រាស់ដីធ្លី...) :

ខ១- សោហ៊ុយបង្កើតសហគ្រាស

ខ២- សោហ៊ុយស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ : នេះគឺជាសោហ៊ុយនៃការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ ដែល សហគ្រាសបានធ្វើឡើងសំរាប់បំរើការងាររបស់ខ្លួនផ្ទាល់ ។ ដូចគ្នានឹងសោហ៊ុយបង្កើតសហគ្រាស ដែរ សោហ៊ុយនេះគឺជាចំណាយគ្មានចម្លើយនៅក្នុងទ្រព្យសកម្មនៃសហគ្រាសទេ ។ គណនី ទាំងឡាយដែលសំរាប់កត់ត្រានូវសោហ៊ុយទាំងនេះ គឺជាគណនីទ្រព្យសកម្មដែលគ្មានតំលៃ ពិតប្រាកដ ។ ដូច្នេះហើយក្នុងការធ្វើគណនេយ្យកម្មជាអចលកម្មនូវគំរោងការស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ណាមួយ គំរោងការនោះត្រូវអនុវត្តសំគាល់និងញែកដាច់តែឯងបាន និងត្រូវមាន សង្ឃឹមច្រើនក្នុងការទទួលផលខាងពាណិជ្ជកម្ម ។ សំរាប់គោលដៅនៃពេលវេលា សោហ៊ុយនេះ អាចកាត់ចេញទាំងស្រុងបានពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទដែលកើតមានបន្ទុកនេះ ។

ខ៣- ប្រកាសនីយប័ត្រ ពាណិជ្ជសញ្ញា អាជ្ញាប័ណ្ណ សម្បទាន កម្មវិធីកុំព្យូទ័រ (ចំណែកដែល មានច្បាប់ការពារ)

ខ៤- មូលនិធិពាណិជ្ជកម្ម

ខ៥- អចលកម្មអរូបិ៍ផ្សេងទៀត ។

គ- អចលកម្មហិរញ្ញវត្ថុ : មូលប័ត្រ ភាគកម្ម និងអចលកម្មហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងៗ មិនអាចរំលស់បានទេ ពីព្រោះវាមិនសឹករេចទៅតាមការប្រើប្រាស់ ឬទៅតាមពេលវេលាឡើយ ។

ផ្នែកទី ៦.៤ : វិស័យត្រូវធ្វើនៅលើមូលដ្ឋាន និងក្នុងដែនកំណត់នៃថ្លៃដើម

១- វិស័យត្រូវធ្វើឡើងនៅលើមូលដ្ឋាននៃថ្លៃដើមនៃទ្រព្យសកម្មដែលត្រូវវិលសំ ។ ដូច្នេះទឹកប្រាក់បូកយោងនៃវិស័យ ដែលបានអនុវត្តលើទ្រព្យសកម្មណាមួយ មិនអាចលើសពីថ្លៃដើមនៃទ្រព្យសកម្មនោះបានទេ ទោះបីតំលៃគិតគូរជា ថ្លៃដំបូងថ្លៃដើមក៏ដោយ ។ ថ្លៃដើម គឺជាតំលៃពីដំបូងនៃអចលនកម្មដែលត្រូវបានកត់ត្រាក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យ ។ តំលៃពីដំបូង ដែលជាតំលៃទ្រព្យសកម្ម នៅពេល និងនៅទីកន្លែង ដែលទ្រព្យសកម្មនោះត្រូវបានបញ្ចូលទៅក្នុង បេតិកភ័ណ្ឌរបស់សហគ្រាស ក៏ហៅបានដែរថា បរិយាទានប្រវត្តិសាស្ត្រ ។

២- រាល់ទ្រព្យសកម្ម : ត្រូវធ្វើគណនេយ្យកម្មនាថ្ងៃបញ្ចូលក្នុងបេតិកភ័ណ្ឌសហគ្រាស ដោយត្រូវកត់ត្រាតាមថ្លៃដើម ឬបរិយាទានប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលត្រូវបានកំណត់ដូចតទៅ :

ក- តាមបរិយាទានលទ្ធកម្ម ចំពោះទ្រព្យសកម្មដែលសហគ្រាសបានទិញ ក្នុងនេះ :

ក១- ត្រូវកត់ត្រាចុះបញ្ជីគណនេយ្យតាមបរិយាទានផ្ទាល់នៃការទិញ ពោលគឺតាមថ្លៃទិញ ដកចេញ នូវការបញ្ចុះថ្លៃពាណិជ្ជកម្ម និងបូកបញ្ចូលនូវសោហ៊ុយបន្ទាប់បន្សំផ្សេងៗ (ពន្ធគយនិង សោហ៊ុយជាប់ទាក់ទិនផ្សេងៗ ការដឹកជញ្ជូន សោហ៊ុយឆ្លងកាត់ និងយូរ៉ាស្ត្រា សោហ៊ុយ ទទួលអចលនកម្មមានការលើកដាក់ជាដើម ធានារ៉ាប់រងលើការដឹកជញ្ជូន សោហ៊ុយទិញ ភាគកម្ម និងមូលប័ត្រ...) និងសោហ៊ុយផ្គត់ផ្គង់ដែលចាំបាច់ក្នុងការដាក់ទ្រព្យសកម្មឱ្យ ដំណើរការ ។

ក២- សោហ៊ុយទូទៅ និងបន្ទុកហិរញ្ញវត្ថុ ដែលបានចាយដើម្បីបានអចលនកម្ម មិនត្រូវគិតបញ្ចូល ក្នុងបរិយាទានផ្ទាល់នៃការទិញទេ ។

ក៣- ក្នុងករណីមានការទូទាត់ពន្យារពេល តំលៃត្រូវកត់ត្រានៃទ្រព្យសកម្មត្រូវផ្អែកលើថ្លៃព្រមព្រៀង ដូច្នេះគឺពុំទាក់ទិនទៅនឹងបែបបទនៃការទូទាត់នៅថ្ងៃក្រោយឡើយ ទោះបីបំណុលមានឬគ្មាន ការឡើងចុះក៏ដោយ ។

ខ- តាមបរិយាទានផលិតកម្ម ចំពោះទ្រព្យសកម្មដែលសហគ្រាសបានផលិតក្នុងនេះ :

ខ១- ត្រូវបានចុះបញ្ជីគណនេយ្យតាមបរិយាទានពិតនៃផលិតកម្ម ដែលជាបរិយាទានផ្ទាល់នៃការ ទិញវត្ថុធាតុដើមនិងសំភារៈផ្គត់ផ្គង់ដែលបានប្រើប្រាស់ បូកបន្ថែមនូវបន្ទុកផ្ទាល់ទាំងអស់(សោហ៊ុយ បុគ្គលិក ចំណាយសេវាខាងក្រៅ) និងបន្ទុកប្រយោលនៃផលិតកម្ម ក្នុងលក្ខណៈដែលបន្ទុក ប្រយោលទាំងនេះអាចបញ្ចូលបានយ៉ាងស្រួល និងសមហេតុសមផល ទៅក្នុងបរិយាទាន ផលិតកម្មនៃទ្រព្យសកម្មនោះ ។ បរិយាទានពិតផលិតកម្ម ត្រូវបានកំណត់បញ្ជាក់ឡើង ដោយគណនេយ្យវិភាគ ឬបើគ្មានគណនេយ្យវិភាគទេ គឺដោយការគណនាស្ថិតិ ។

ខ២- បរិយាទានផលិតកម្មមិនត្រូវរួមបញ្ចូលទេនូវសោហ៊ុយនៃការស្តុក សោហ៊ុយនៃការលក់ និង ការគ្រប់គ្រងទូទៅ សោហ៊ុយស្រាវជ្រាវ និងអភិវឌ្ឍន៍ និងបន្ទុកហិរញ្ញវត្ថុ ។ ដោយឡែក ចំពោះបរិយាទានពិតផលិតកម្មនៃទ្រព្យសកម្មសំខាន់ៗ ដូចជាការស្ថាបនាពហុរោងចក្រ ឧស្សាហកម្មជាដើម គឺមានការប្រាក់នៃបំណុលនានាដែលបានផ្តល់ទុនដល់ការស្ថាបនានេះ ដែរ ប៉ុន្តែសំរាប់តែដំណាក់កាលចាប់ពីពេលបើកផ្តល់ឱ្យប្រើប្រាស់ជាដំបូងនូវមូលនិធិ រហូតដល់ពេល ធ្វើហើយរួចរាល់ប៉ុណ្ណោះ ។

- គ- តាមតំលៃឧបហារិតចំពោះទ្រព្យសកម្មដែលសហគ្រាសទទួលបានពីរដ្ឋ សមូហភាព សាធារណៈ ឬ អ្នកវិនិយោគឯកជន : ក្នុងនេះត្រូវបានចុះបញ្ជីគណនេយ្យតាមតំលៃឧបហារិត ដូចដែលបានកំណត់ ក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងនៃឧបហារិត ។
- ឃ- តាមតំលៃទីផ្សារចំពោះទ្រព្យសកម្មដែលសហគ្រាសបានមកដោយគ្មានបង់ថ្លៃ : ក្នុងនេះត្រូវបានចុះបញ្ជី គណនេយ្យតាមតំលៃទីផ្សារ ដែលជាថ្លៃមួយដែលអ្នកទិញធម្មតាម្នាក់ហ៊ានទិញទ្រព្យសកម្ម ក្នុងសភាព និងទីកន្លែងដែលទ្រព្យសកម្មនោះស្ថិតនៅ ។
- ៣- អាករលើផលរបរប្រាក់លើតំលៃបន្ថែម ដែលបានទទួលរងក្នុងការទិញឬក្នុងការផលិតទ្រព្យសកម្ម និងដែលមិន អាចប្រមូលបានវិញ គឺជាចំណែកមួយនៃថ្លៃដើមដែលត្រូវរំលស់ ។
- ៤- តំលៃពីដំបូង (បរិយាទានប្រវត្តិសាស្ត្រ) មិនអាចកែប្រែបានឡើយ លើកលែងតែក្នុងការវាយតំលៃឡើងវិញដែល អាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចបានអនុញ្ញាត ។ រាល់លំអៀងនៃការវាយតំលៃឡើងវិញត្រូវចាត់ទុកជាប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ និងជាមូលដ្ឋានបន្ថែមសំរាប់រំលស់បន្ត ។

ផ្នែកទី ៦.៥ : ការធ្វើរំលស់ទ្រព្យសកម្ម

- ១- រំលស់ទ្រព្យសកម្មអរូបី : ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ នៃចសព ចំពោះទ្រព្យសកម្មអរូបី (ឬអចលនកម្មអរូបី) ដែលមានអាយុកាលមានកំណត់ (ជាអាទិ៍ ប្រកាសនីយប័ត្រភក្តិកម្ម សិទ្ធិចំលង គំនូរប្លង់ គំរូសិទ្ធិអាជីវកម្ម...) អត្រារំលស់លើទ្រព្យសកម្មនីមួយៗ ត្រូវគណនាដោយផ្អែកលើអាយុកាលរបស់ទ្រព្យសកម្មនោះតាមវិធីរំលស់ ស្មើគ្នា ។ ប្រសិនបើអាយុកាលនៃទ្រព្យសកម្មអរូបីមិនអាចកំណត់បាន រំលស់ប្រចាំឆ្នាំត្រូវអនុវត្តតាមមត្រា ១០ ភាគរយ នៃតំលៃទ្រព្យសកម្មអរូបី ។ ការរំលស់ទ្រព្យសកម្មអរូបី ត្រូវអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៦.៦ នៃប្រកាសនេះ ។
- ២- រំលស់ធនធានធម្មជាតិ : ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៥ នៃចសព ចំពោះធនធានធម្មជាតិមានជាអាទិ៍ ប្រេងកាក ឧស្ម័នធម្មជាតិ ... រំលស់ត្រូវបានកំណត់ដូចតទៅ :
 - ក- ចំណាយក្នុងការរុករកនិងអភិវឌ្ឍន៍ ក្នុងនោះមានទាំងការប្រាក់ដែលជាប់ទាក់ទងដល់ចំណាយនោះផង ត្រូវបូកបញ្ចូលក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មនៃធនធាននោះ
 - ខ- ទឹកប្រាក់រំលស់លើធនធានធម្មជាតិនីមួយៗ ដែលត្រូវផ្គត់ចេញនៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយ ត្រូវគណនា ឡើងដោយយកសមតុល្យនៃគណនីធនធានធម្មជាតិ ទៅគុណនឹងផលចែករវាងបរិមាណដែលបាន ផលិតចេញពីធនធានធម្មជាតិនៅក្នុងឆ្នាំនោះ និងចំនួនប្រាក់ស្មារនៃផលិតផលសរុបដែលអាចទាញយក បានពីធនធាននោះ ។
- ៣- រំលស់ទ្រព្យសកម្មរូបី :
 - ក- វិធីរំលស់ : ចំពោះទ្រព្យសកម្មរូបី មាត្រា ១៣៧ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព បានអនុញ្ញាត ឱ្យប្រើវិធីរំលស់ពីរបែប គឺវិធីរំលស់ស្មើគ្នា និងវិធីរំលស់ថយជាលំដាប់ ។
 - ខ- ថ្នាក់នៃទ្រព្យសកម្មរូបី : ទ្រព្យសកម្មរូបីទាំងអស់ត្រូវបានបែងចែកជា ៤ ថ្នាក់ :
 - ខ១- ថ្នាក់១ រួមមាន អគារ រចនាសម្ព័ន្ធរបស់អគារ និងសំណង់ដែលជាមេសាសភាពនៃអគារ នោះ ។ ទ្រព្យសកម្មនីមួយៗនៅក្នុងថ្នាក់នេះ ត្រូវធ្វើរំលស់ដោយឡែកពីគ្នា តាមវិធីរំលស់ ស្មើគ្នា តាមមត្រា ៤ ភាគរយ ក្នុងមួយឆ្នាំនៃបរិយាទានលទ្ធកម្ម (ថ្ងៃដើម) ។

១២- ថ្នាក់២ រួមមាន កុំព្យូទ័រ ប្រព័ន្ធកុំព្យូទ័រ អេឡិចត្រូនិច សហវិទ្យុ និងបរិក្ខារទុកដាក់ទិន្នន័យ។ ទ្រព្យសកម្មនៅក្នុងថ្នាក់នេះ ត្រូវធ្វើវិលសំតាមវិធីវិលសំថយចុះជាលំដាប់ តាមអត្រា ៥០ ភាគរយ នៃមូលដ្ឋានវិលសំនៅក្នុងមួយឆ្នាំ។

១៣- ថ្នាក់៣ រួមមាន រថយន្ត រថយន្តដឹកទំនិញ គ្រឿងសង្ហារឹម និងបរិក្ខារការិយាល័យ ។ ទ្រព្យសកម្មនៅក្នុងថ្នាក់នេះ ត្រូវធ្វើវិលសំតាមវិធីវិលសំថយចុះជាលំដាប់ តាមអត្រា ២៥ ភាគរយ នៃមូលដ្ឋានវិលសំនៅក្នុងមួយឆ្នាំ ។

១៤- ថ្នាក់៤ រួមមាន រាល់គ្រប់ប្រភេទនៃទ្រព្យសកម្មរូបិយដទៃផ្សេងៗទៀត ។ ទ្រព្យសកម្មនៅក្នុង ថ្នាក់នេះត្រូវធ្វើវិលសំតាមវិធីវិលសំថយចុះជាលំដាប់ តាមអត្រា ២០ ភាគរយ នៃមូលដ្ឋាន វិលសំនៅក្នុងមួយឆ្នាំ ។

គ- សំរាប់គោលដៅនៃពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ការធ្វើវិលសំទ្រព្យក្នុងថ្នាក់២ ថ្នាក់៣ និងថ្នាក់៤ ត្រូវ អនុវត្តតាមវិធីវិលសំថយចុះជាលំដាប់ ។ វិធីគណនាទឹកប្រាក់វិលសំដែលត្រូវកាត់បន្ថយសំរាប់ថ្នាក់ នីមួយៗ ត្រូវអនុវត្តដូចតទៅ :

$$\begin{aligned}
& \text{ទឹកប្រាក់វិលសំត្រូវកាត់បន្ថយ} = \text{មូលដ្ឋានវិលសំ} \times \text{អត្រាវិលសំសំរាប់ថ្នាក់នីមួយៗ} \\
& \text{មូលដ្ឋានវិលសំ} = \text{ទឹកប្រាក់ដែលមិនទាន់វិលសំនៅដើមឆ្នាំ} + \text{ទឹកប្រាក់បន្ថែមក្នុងឆ្នាំ} \\
& \text{សារពើពន្ធ} - \text{ទឹកប្រាក់ដែលបានដកចេញក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធ} \\
& \text{ទឹកប្រាក់ដែលមិនទាន់វិលសំនៅដើមឆ្នាំ} = \text{មូលដ្ឋានវិលសំ} - \text{ទឹកប្រាក់វិលសំដែលត្រូវកាត់} \\
& \text{(រួមទាំងវិលសំឧបត្ថម្ភធន និងវិលសំពិសេស ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៦.៩) ។}
\end{aligned}$$

៤- ចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែមករា ឆ្នាំ ២០០៤ តទៅ អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវគណនាចំនួនទឹកប្រាក់មិនទាន់វិលសំអស់នៃទ្រព្យ សកម្មក្នុងថ្នាក់នីមួយៗ ដោយអនុវត្តតាមអត្រាវិលសំនៃទ្រព្យក្នុងថ្នាក់នីមួយៗ ទៅតាមវិធានដែលបានកំណត់នៅ ក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃផ្នែកទីនេះ និងផ្នែកទី ៦.៦ និងផ្នែកទី ៦.៧ ។

ផ្នែកទី ៦.៦ : វិលសំទ្រព្យសកម្មរូបិយដទៃវិលសំស្មើភាគ

១- ការវិលសំលើអគារ រចនាសម្ព័ន្ធរបស់អគារ និងសមាសភាគជាមូលដ្ឋាននៃអគារ (ទ្រព្យសកម្មថ្នាក់១ ត្រូវបាន កំណត់អាយុកាលប្រើប្រាស់រយៈពេល ២០ ឆ្នាំ) ត្រូវគណនាតាមវិធីវិលសំស្មើភាគ តាមអត្រា ៥ ភាគរយ នៃ បរិយាទានលទ្ធកម្ម ។

២- ចំណុចផ្ដើមវិលសំ : វិលសំត្រូវធ្វើឡើងចាប់ពីកាលបរិច្ឆេទដែលទ្រព្យសកម្មត្រូវបានដាក់ប្រើប្រាស់ ។

៣- ចំណុចបញ្ចប់វិលសំ : តាមធម្មតាចំណុចបញ្ចប់គឺកាលបរិច្ឆេទដែលទ្រព្យសកម្មត្រូវបានវិលសំអស់(នៅពេលនោះ ទឹកប្រាក់វិលសំបូកយោងត្រូវស្មើនឹងថ្លៃដើមនៃទ្រព្យសកម្ម) ។ ចំណុចបញ្ចប់ក៏អាចកើតមានឡើងមុនកាលបរិច្ឆេទ វិលសំអស់នេះដែរ ដូចក្នុងករណីនៃការបញ្ចេញទ្រព្យសកម្មរបស់សហគ្រាសដោយការលក់ ការដាក់ឱ្យទៅជា ភាគសំណល់ ឬការបំផ្លាញចោល ។

៤- ការគណនាទឹកប្រាក់វិលសំ : ទឹកប្រាក់វិលសំប្រចាំឆ្នាំត្រូវគណនាឡើងដោយយកថ្លៃដើម (បរិយាទានប្រវត្តិសាស្ត្រ) នៃទ្រព្យសកម្ម គុណនឹងអត្រាវិលសំនៃទ្រព្យនោះ ។ ដោយឡែកសំរាប់ :

- ក- ឆ្នាំចាប់ផ្ដើមវិលសំ ទឹកប្រាក់វិលសំត្រូវគិតស្មើនឹងទឹកប្រាក់វិលសំប្រចាំឆ្នាំ (គិតមួយឆ្នាំពេញ)
- ខ- ឆ្នាំបញ្ចប់វិលសំ :
- ខ១- ក្នុងករណីទ្រព្យសកម្មត្រូវបានបញ្ចេញពីសហគ្រាស ទឹកប្រាក់វិលសំត្រូវស្មើនឹងសូន្យ

១២- ក្នុងករណីទ្រព្យសកម្មបានដល់ចុងបញ្ចប់អាយុកាលប្រើប្រាស់របស់វា ទឹកប្រាក់រំលស់ត្រូវស្នើ និងសមតុល្យមិនទាន់រំលស់អស់នៃគណនីទ្រព្យសកម្មនៃទ្រព្យត្រូវរំលស់ ។ ប៉ុន្តែប្រសិនបើ សមតុល្យនេះធំជាងទឹកប្រាក់រំលស់ប្រចាំឆ្នាំ (ឧទាហរណ៍ មានការកែលំអដាច់លាប) ទ្រព្យសកម្មជាប់ទាក់ទិនត្រូវបានចាត់ទុកថាបានកើនអាយុកាលប្រើប្រាស់ និងត្រូវបានធ្វើរំលស់ ជាបន្តទៀតរហូតដល់សមតុល្យនេះតូចជាងទឹកប្រាក់រំលស់ប្រចាំឆ្នាំ ទើបធ្វើរំលស់ឱ្យអស់ដើម្បី បញ្ចប់រំលស់តែម្តង ។

ផ្នែកទី ៦.៧ : រំលស់ទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវា

- ១- ចំពោះការរំលស់ទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវាជាលំដាប់ សហគ្រាសត្រូវអនុវត្តតាមសេចក្តីចែងនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ២ និងកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃផ្នែកទី ៦.៦ នៃប្រកាសនេះ។
- ២- សំរាប់ទ្រព្យសកម្មក្នុងថ្នាក់២ ថ្នាក់៣ និងថ្នាក់៤ សហគ្រាសត្រូវបង្កើតគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវា និងមួយនៃទ្រព្យសកម្ម ហើយសហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាតម្លៃមិនទាន់រំលស់អស់នៃទ្រព្យសកម្មទាំងអស់ក្នុងគណនី ទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវានោះ ។
- ៣- ការកត់ត្រាបញ្ចូលទ្រព្យសកម្ម ទៅក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវា :
 - ក- សំរាប់ទ្រព្យសកម្មទើបដាក់ប្រើប្រាស់ : សំរាប់គោលដៅនៃការគណនាទឹកប្រាក់រំលស់អាចកាត់កងបាន បើសិនទ្រព្យសកម្មណាមួយទើបតែត្រូវបានដាក់ប្រើប្រាស់នៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រា ទៅក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវា នាថ្ងៃដាក់ប្រើប្រាស់ទ្រព្យសកម្មនោះនូវសមតុល្យនៃគណនីទ្រព្យសកម្មដែលត្រូវបញ្ចូល ។
 - ខ- សំរាប់ទ្រព្យសកម្មដែលបានធ្វើរំលស់ហើយតែមិនទាន់រំលស់អស់នៅត្រឹមថ្ងៃទី៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០០៣ : សហគ្រាសត្រូវធ្វើចំណាត់ថ្នាក់ទ្រព្យសកម្មទៅតាមផ្នែកទី ៦.៥ នៃប្រកាសនេះ ។ ចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៤ សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាទ្រព្យសកម្មនោះទៅក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវា ដោយកត់ត្រាតម្លៃទឹកប្រាក់មិនទាន់រំលស់អស់នៃទ្រព្យសកម្មដូចថ្ងៃទី ៣១ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០០៣ ។
- ៤- រំលស់អាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយ ត្រូវគណនាឡើងដោយយកសមតុល្យនៃគណនីទ្រព្យសកម្ម រូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវានោះ ពោលគឺមូលដ្ឋានរំលស់ដូចបានកំណត់ក្នុងកថាខ័ណ្ឌ គ នៃកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃ ផ្នែក ៦.៥ នៃប្រកាសនេះ (ក្រោយបានធ្វើការកែតម្រូវសព្វគ្រប់ហើយចំពោះគណនីរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវានោះ) គុណ នឹងអត្រារំលស់សំរាប់ថ្នាក់ទ្រព្យសកម្មនោះ ។ ក្នុងលេខចាប់ផ្តើមនៃគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវា សំរាប់ដើម ឆ្នាំបន្ទាប់ គឺស្មើនឹងសមតុល្យចុងឆ្នាំទើបកន្លងទៅនៃគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវានេះ ដកនឹងរំលស់ដែលត្រូវ បានអនុញ្ញាត (រួមទាំងរំលស់ឧបត្ថម្ភធន និងរំលស់ពិសេស ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៦.៩) ក្នុងឆ្នាំទើបកន្លង ទៅសំរាប់គណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវានោះ ។
- ៥- នៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ប្រសិនបើទ្រព្យណាមួយនៅក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវាដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ២ នៃផ្នែកនេះ ត្រូវបានបញ្ចេញពីអង្គភាពអាជីវកម្ម សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាចូលក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មនៃទ្រព្យ ត្រូវបានបញ្ចេញនូវចំណូលចំណាយនានាដែលជាប់ទាក់ទិននឹងការបញ្ចេញនេះ រួចហើយកត់ត្រាផ្ទេរចំណូល ចំណាយទាំងនេះទៅក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវា ។ ប្រសិនបើការកត់ត្រាបែបនេះធ្វើឱ្យសមតុល្យ គណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវាក្លាយជាអវិជ្ជមាន សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាជាប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធនូវទឹកប្រាក់ស្នើ នឹងសមតុល្យអវិជ្ជមាននេះ ហើយសមតុល្យគណនីទ្រព្យសកម្មរូបិយភាវូបនីយកម្មវិស័យសេវាត្រូវកែតម្រូវមកដូច្នោះវិញ ។

៦- នៅចុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ប្រសិនបើក្នុងគណនីទ្រព្យសកម្មរួមបញ្ចូលគ្នាណាមួយដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ២ នៃផ្នែកនេះ ជាក់ស្តែងគ្មាននៅសល់ទ្រព្យសកម្មអ្វីទៀតទេនោះ សមតុល្យវិជ្ជមាននៃគណនីទ្រព្យសកម្មរួមបញ្ចូលគ្នានោះ ត្រូវបានកត់ត្រាជាការខាតបង់អាចកាត់កងបាន ហើយសមតុល្យនៃគណនីទ្រព្យសកម្មរួមបញ្ចូលគ្នាត្រូវបានកែតម្រូវមកសូន្យវិញ ។

ផ្នែកទី ៦.៨ : រំលស់ត្រូវបានធ្វើឡើងជាតម្រូវការដោយសហគ្រាស

១- ទោះបីនៅចុងការិយបរិច្ឆេទនីមួយៗ សហគ្រាសត្រូវចាត់ចែងធ្វើជំរឿន និងវាយតម្លៃទៅតាមតំលៃពិតបច្ចុប្បន្ន និងទ្រព្យសកម្មទាំងអស់របស់ខ្លួនក៏ដោយ (ធ្វើសារពើភ័ណ្ឌលំអិត) ជាគោលការណ៍ សហគ្រាសពុំអាចធ្វើការកែតម្រូវអ្វីទៅលើតំលៃខត់តែនៃទ្រព្យទាំងនេះសំរាប់គោលដៅខាងពន្ធដារបានទេ ពីព្រោះ :

- ក- ប្រសិនបើតំលៃកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការទាបជាងតំលៃក្នុងបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ ស្របតាមគោលការណ៍ប្រុងប្រយ័ត្ន តំលៃកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការនេះត្រូវរក្សាទុកនៅដដែល លើកលែងតែក្នុងករណីដែលច្បាប់បានកំណត់ ។
- ខ- ប្រសិនបើតំលៃកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការខ្ពស់ជាងតំលៃក្នុងបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ តំលៃកត់ត្រាក្នុងតារាងតុល្យការនេះ ក៏ត្រូវរក្សាទុកនៅដដែលដែរ (ច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធមិនអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងសិទ្ធិធនធានទេ) លើកលែងតែក្នុងករណីប្រែប្រួលជុំវិញខ្លួនខ្លួនប្រើប្រាស់អចលនកម្ម ករណីទ្រព្យសកម្មត្រូវបានបញ្ចេញពីសហគ្រាស និងបញ្ចេញពីបញ្ជីគណនេយ្យ និងករណីដែលច្បាប់បានកំណត់ ។

២- នៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទនីមួយៗ សហគ្រាសត្រូវធ្វើនូវរាល់ការរំលស់សំរាប់ធានាការសឹករចនៅក្នុងការិយបរិច្ឆេទនោះ ទោះបីក្នុងការិយបរិច្ឆេទនោះសហគ្រាសគ្មានចំណេញ ឬមានចំណេញមិនគ្រប់គ្រាន់ក៏ដោយ ។ ក្នុងនេះ :

- ក- ដើម្បីអាចកាត់កងបាន រំលស់ត្រូវតែបានកត់ត្រានៅក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យរបស់សហគ្រាសមុនការផុតរយៈពេលដែលសហគ្រាសត្រូវដាក់លិខិតប្រកាសបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំ
- ខ- សហគ្រាសមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យលើកពេលរំលស់ទ្រព្យសកម្មណាមួយរបស់ខ្លួនទេ (ឧទាហរណ៍ ក្នុងពេលមានការខាតបង់)
- គ- ប្រាក់រំលស់ឬភាគនៃប្រាក់រំលស់សំរាប់ការិយបរិច្ឆេទណាមួយដែលពុំបានចុះបញ្ជីគណនេយ្យនៅពេលបិទការិយបរិច្ឆេទនោះ គឺត្រូវខាតបង់ជាស្ថាពរដោយពុំអាចយកទៅកាត់កងក្នុងលទ្ធផលការិយបរិច្ឆេទផ្សេងទៀតបានឡើយ ។

៣- ការបាត់បង់សិទ្ធិក្នុងការកាត់កងនូវ ប្រាក់រំលស់ ឬភាគនៃប្រាក់រំលស់ ដែលមិនបានធ្វើគណនេយ្យកម្មក្នុងការិយបរិច្ឆេទត្រឹមត្រូវ បណ្តាលឱ្យមានវិបាកដូចតទៅ :

- ក- រំលស់លើកពេល មិនអាចយកមកកាត់កងក្នុងការគណនាប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធបានឡើយ ទោះបីនៅក្រោយអាយុកាលប្រើប្រាស់របស់ទ្រព្យនោះក៏ដោយ
- ខ- រំលស់ដែលត្រូវបានបដិសេធចេញពីបន្ទុកអាចកាត់កងបានដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ត្រូវបានចាត់ទុកថាត្រូវបានធ្វើឡើងជាប្រក្រតីសំរាប់ការគណនាតំលៃលើស ឬតំលៃខ្លះនៃការលក់ ។

៤- ឧទាហរណ៍ :

- ក- សហគ្រាសមួយបានទិញឃ្នាំងមួយនៅថ្ងៃទី ១៥ ខែតុលា ឆ្នាំ ២០០៤ ដែលមានថ្លៃដើម ៤០.០០០.០០០ រៀល ។

ខ- ឃ្លាំងនេះមានអាយុកាលប្រើប្រាស់ ២០ ឆ្នាំ និងត្រូវបានធ្វើរំលស់តាមវិធីស្មើភាគជាទៀងទាត់នៅ គ្រប់ពេលវេលាបរិច្ឆេទ លើកលែងតែនៅឆ្នាំ ២០០៦ ដោយសារតែនៅកាលបរិច្ឆេទនោះ សហគ្រាសមានការខាតបង់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរ ។

គ- ឃ្លាំងត្រូវបានលក់ចេញនៅថ្ងៃទី ១០ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ២០២២ បានប្រាក់ ១៥.០០០.០០០ រៀល ។

ឃ- ប្រធានភាពទាក់ទិននឹងការគណនារំលស់ កំលែលើស្បែកកំលែខ្លះ នៃឃ្លាំងនេះមានដូចតទៅ :

ឃ១- អត្រារំលស់ : ៥ ភាគរយ (ឃ្លាំងមានអាយុកាលប្រើប្រាស់ ២០ ឆ្នាំ ជាទ្រព្យសកម្មប៊ីច្នាក់ ១)

ឃ២- ការរំលស់បានធ្វើគណនេយ្យកម្ម :

- រំលស់ឆ្នាំ ២០០៤ = ៤០.០០០.០០០ រៀល x ៥% = ២.០០០.០០០ រៀល
(ឆ្នាំចាប់ផ្តើមរំលស់គិតស្មើនឹងរំលស់ប្រចាំឆ្នាំ)
- រំលស់ឆ្នាំ ២០០៥ = ៤០.០០០.០០០ រៀល x ៥% = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០០៦ = ០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០០៧ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០០៨ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០០៩ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១០ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១១ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១២ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១៣ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១៤ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១៥ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១៦ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១៧ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១៨ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០១៩ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០២០ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០២១ = ២.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់ឆ្នាំ ២០២២ = ០ រៀល

(ឆ្នាំបញ្ចេញទ្រព្យសកម្ម រំលស់គិតស្មើសូន្យ)

ឃ៣- កំលែពិតគណនេយ្យ = ថ្លៃដើម - រំលស់បានអនុវត្ត

- ថ្លៃដើម = ៤០.០០០.០០០ រៀល
- រំលស់បានអនុវត្ត = ៣៤.០០០.០០០ រៀល
- កំលែពិតគណនេយ្យ = ៦.០០០.០០០ រៀល

ឃ៤- កំលែលើស = ថ្លៃលក់ - កំលែពិតគណនេយ្យ

- ថ្លៃលក់ = ១៥.០០០.០០០ រៀល
- កំលែពិតគណនេយ្យ = ៦.០០០.០០០ រៀល

- តំលៃលើស = ៩.០០០.០០០ រៀល

ង- សំរាប់គោលដៅខាងពន្ធដារ តំលៃលើសនេះត្រូវតែបន្ថែមទឹកប្រាក់រំលស់លើកំរៃពេលដោយខុសគឺ ២.០០០.០០០ រៀល នៅឆ្នាំ ២០០៦ ។ ដូច្នេះតំលៃលើសជាប់ពន្ធ គិតតាមច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធគឺ ១១.០០០.០០០ រៀល (៩.០០០.០០០ រៀល + ២.០០០.០០០ រៀល) ។ ដើម្បីកំណត់ លទ្ធផលជាប់ពន្ធ សហគ្រាសត្រូវគិតបញ្ចូលក្នុងលទ្ធផលគណនេយ្យនូវទឹកប្រាក់ ២.០០០.០០០ រៀល (ទឹកប្រាក់រំលស់លើកំរៃពេលមិនប្រក្រតី) ។

ច- ករណីនៃតំលៃខ្លះ :

- ច១- ប្រសិនបើឃ្នាំងលក់បានថ្លៃ ៣.០០០.០០០ រៀលវិញ តំលៃខ្លះ គឺ :
 - ថ្លៃលក់ = ៣.០០០.០០០ រៀល
 - តំលៃពិតគណនេយ្យ = ៦.០០០.០០០ រៀល
 - តំលៃខ្លះ = ៣.០០០.០០០ រៀល

ច២- តំលៃខ្លះដែលអាចកាត់កងបានសំរាប់គោលដៅនៃពបច គឺមានតែ ១.០០០.០០០ រៀល ប៉ុណ្ណោះ (៣.០០០.០០០ រៀល - ២.០០០.០០០ រៀល) ដោយសារការគិតបញ្ចូលទៅក្នុង រំលស់ដែលបានកត់ត្រាក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យនូវទឹកប្រាក់រំលស់នៃឆ្នាំ ២០០៦ ដែលជាលំដាប់លើក ពេលខុស ។

ឆ- សំរាប់ការគណនាតំលៃលើស ឬតំលៃខ្លះនៃទ្រព្យសកម្ម ការរំលស់លើកំរៃពេលដោយខុសត្រូវបាន ចាត់ទុកដូចជាបានកាត់កងរួចហើយពីលទ្ធផលជាប់ពន្ធរបស់សហគ្រាស ។ នៅក្នុងឧទាហរណ៍នេះ ការកំណត់តំលៃលើស ឬតំលៃខ្លះ គឺត្រូវបានធ្វើឡើងដោយយកមកគិតគូរនូវទឹកប្រាក់រំលស់បូកយោង ៣៦.០០០.០០០ រៀល (៣៤.០០០.០០០ រៀល + ២.០០០.០០០ រៀល) ជំនួសឱ្យទឹកប្រាក់ដែល បានធ្វើគណនេយ្យកម្ម (៣៤.០០០.០០០ រៀល) ។

៥- ការធ្វើគណនេយ្យកម្ម :

ក- ឆ្លងតាមឧទាហរណ៍ក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៤ នៃផ្នែកនេះ គេឃើញថាសហគ្រាសត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ចំពោះទឹកប្រាក់រំលស់ដែលបានលើកំរៃពេលដោយខុស ។ សំរាប់ការអនុវត្តជាក់ស្តែងសហគ្រាសត្រូវ ធ្វើគណនេយ្យកម្ម (ពិសេសកត់ត្រាចូលគណនីរំលស់ទ្រព្យសកម្ម ឬគណនីទ្រព្យសកម្មរួមបញ្ចូលគ្នា ជាប់ទាក់ទិន) នូវទឹកប្រាក់រំលស់លើកំរៃពេលដោយខុសនៅក្នុងថ្ងៃដែលរកឃើញកំហុស ។ នៅចុង ឆ្នាំជាប់ពន្ធដែលមានការកែតម្រូវ សហគ្រាសត្រូវគិតបញ្ចូលមកវិញនូវទឹកប្រាក់កត់ត្រាកែតម្រូវនូវរំលស់ លើកំរៃពេលខុសនេះ ។

ខ- ចំពោះទឹកប្រាក់រំលស់ឬទឹកប្រាក់សិរិទ្ធិធនដែលបង្កើតឡើងដោយខុសគោលការណ៍ ឬដែលមានទឹក ប្រាក់លើសពីកំរិតអនុញ្ញាត សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាកែតម្រូវទឹកប្រាក់រំលស់ឬសិរិទ្ធិធនដែលខុសនេះ នៅថ្ងៃរកឃើញកំហុស ។

គ- សំរាប់ករណីដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ សហគ្រាសត្រូវដាក់ លិខិតប្រកាសសារពើពន្ធកែតម្រូវ ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ៣ នៃមាត្រា១១៧ នៃ ចសព ។

ឃ- នៅក្រោយពេលដែលសហគ្រាសបានអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក វាក្យខ័ណ្ឌ ខ និងវាក្យខ័ណ្ឌ គ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះរួចហើយ សហគ្រាសអាចធ្វើរំលស់ឬសិរិទ្ធិធនជាបន្តទៀតទៅ តាមគោលការណ៍ដែលច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធបានអនុញ្ញាត ។

ផ្នែកទី ៦.៩ : វិសេសសេស

- ១ - វិសេសសេសគឺជាចំនួនដែលអាចកាត់កងក្នុងឆ្នាំទី ១ នៃការទិញ ឬនាពេលក្រោយមកទៀតនៅឆ្នាំទី ១ នៃ ការដាក់ប្រើប្រាស់ទ្រព្យរូបិ៍ ដោយគម្រោងវិនិយោគមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ២ ខាងក្រោមនេះ ។ ចំនួនដែលអាចកាត់កងបាននេះស្មើនឹង ៤០ ភាគរយ នៃតម្លៃមូលធននៃទ្រព្យរូបិ៍ថ្មី ឬ ទ្រព្យរូបិ៍ប្រើប្រាស់រួច ដែលបានដាក់ប្រើប្រាស់ក្នុងផលិតកម្មនិងការកែច្នៃ ។ វិសេសសេសនឹងកាត់បន្ថយតម្លៃ មូលធននៃទ្រព្យរូបិ៍ ដែលអាចប្រើប្រាស់សំរាប់ការធ្វើវិសេសជាធម្មតា ។
- ២- វិសេសសេសនៃទ្រព្យរូបិ៍ នឹងត្រូវបានយកមកកាត់កងដើម្បីកំណត់ប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធរបស់គម្រោងវិនិយោគ មានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ប្រសិនបើអ្នកវិនិយោគមិនជ្រើសយកការប្រើប្រាស់សិទ្ធិទទួល រយៈពេលលើកលែងពន្ធដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៤ នៃមាត្រា ២០៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសក ។
- ៣- ទ្រព្យរូបិ៍ដែលបានទទួលនូវការកាត់កងវិសេសសេស ត្រូវដាក់ប្រើប្រាស់យ៉ាងតិចបំផុត ៤ ឆ្នាំសារពើពន្ធ បន្ទាប់ពី ឆ្នាំសារពើពន្ធដែលវិសេសសេសត្រូវបានកាត់កង ។ ប្រសិនបើទ្រព្យរូបិ៍នោះត្រូវបានឈប់ប្រើប្រាស់មុនរយៈពេល នេះ អ្នកវិនិយោគត្រូវតែបញ្ចូលក្នុងប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធវិញនូវចំនួនមួយស្មើនឹងទឹកប្រាក់វិសេសសេសដែល បានកាត់កង កាត់បន្ថយដោយចំនួនមួយស្មើនឹង ២ ភាគរយ នៃទឹកប្រាក់វិសេសសេសដែលបានកាត់កងសម្រាប់ ខែនីមួយៗ ប្រចាំណែកនៃខែដែលទ្រព្យនោះត្រូវបានដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ ។ ចំនួននេះនឹងមិនប៉ះពាល់តម្លៃពិត គុណនេយ្យនៃទ្រព្យរូបិ៍ សម្រាប់ការកំណត់ផលចំណេញពីមូលធនជាប់ពន្ធ តាមមាត្រា ៧ នៃចសក ។
- ៤- ឧទាហរណ៍ទី ១ :

ឧបម្បាទានៅដើមឆ្នាំជាប់ពន្ធ ២០០៤ អ្នកជាប់ពន្ធម្នាក់មានម៉ាស៊ីនដេរ ៣ គ្រឿងសំរាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងអាជីវកម្ម របស់គាត់ ។ សំរាប់គោលដៅនៃរបប ម៉ាស៊ីនដេរស្ថិតក្នុងទ្រព្យសកម្មថ្នាក់ ៤ ដែលបានកត់ត្រាក្នុងរបាយការណ៍ គណនេយ្យ មានតម្លៃ ១.៦០០.០០០ រៀល ។ នៅឆ្នាំ ២០០៤ គាត់បានលក់ម៉ាស៊ីនដេរ មួយគ្រឿងបាន ប្រាក់ ៥០០.០០០ រៀល តែគាត់បានទិញម៉ាស៊ីនដេរថ្មីមួយគ្រឿងមកវិញមានតម្លៃ ២.០០០.០០០ រៀល ។ អ្នកជាប់ពន្ធនោះត្រូវបានអនុញ្ញាតផ្តល់វិសេសសេស ៤០ ភាគរយ សំរាប់ដំណើរការវិនិយោគរបស់គាត់ ។

មូលដ្ឋានវិសេសសេសសំរាប់ឆ្នាំ ២០០៤ ត្រូវគណនាដូចតទៅ :

- តម្លៃមិនទាន់វិសេសនៃថ្នាក់នៅដើមឆ្នាំ ២០០៤ (០១ មករា ២០០៤).....	១.៦០០.០០០ រៀល
- ដកចេញចំណូលដែលបានមកពីការលក់ម៉ាស៊ីនដេរចាស់.....	៥០០.០០០ រៀល
- បូកបន្ថែមតម្លៃម៉ាស៊ីនដេរថ្មីដែលបានទិញចូល.....	២.០០០.០០០ រៀល
- ដកចេញ វិសេសសេស (២.០០០.០០០ x ៤០%).....	៨០០.០០០ រៀល
មូលដ្ឋានវិសេសសេសសំរាប់ឆ្នាំ ២០០៤	<u>២.៣០០.០០០ រៀល</u>

ទឹកប្រាក់វិសេសសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ២០០៤ មានដូចខាងក្រោម :

- វិសេសសេស (២.០០០.០០០ x ៤០%).....	៨០០.០០០ រៀល
- វិសេសធម្មតាសំរាប់ថ្នាក់៤ (២.៣០០.០០០ x ២០%).....	៤៦០.០០០ រៀល
ទឹកប្រាក់វិសេសសំរាប់ឆ្នាំ ២០០៤	<u>១.២៦០.០០០ រៀល</u>

ទឹកប្រាក់មិនទាន់វិសេសនៅថ្ងៃទី ៣១ ធ្នូ ២០០៤ (តម្លៃមិនផ្លាស់ប្តូរសំរាប់ថ្ងៃទី ០១ មករា ២០០៥) គឺស្មើនឹង ១.៨៤០.០០០ រៀល (គឺស្មើ ២.៣០០.០០០ រៀល - ៤៦០.០០០ រៀល) ព្រោះវិសេសសេស បានកាត់ចេញរួចហើយ ។

៥- ឧទាហរណ៍ទី ២:

ឧបមាថានៅឆ្នាំ ២០០៦ អ្នកជាប់ពន្ធនៅក្នុងឧទាហរណ៍ទី ១ លក់ម៉ាស៊ីនដេរដែលបានទិញក្នុងឆ្នាំ ២០០៤ (បន្ទាប់ពីដាក់ប្រើបាន ១៦ ខែ)។ ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធសំរាប់ឆ្នាំ ២០០៦ របស់គាត់ត្រូវបានកើនឡើងដោយសារការកែតម្រូវការកាត់កងរំលស់ពិសេសមកវិញនូវចំនួនទឹកប្រាក់ ២% សំរាប់ខែនីមួយៗដែលទ្រព្យសកម្មបានដាក់ប្រើ ។

ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធដែលត្រូវបញ្ចូលមកវិញសំរាប់ឆ្នាំ ២០០៦ ត្រូវបានគណនាដូចតទៅ:

- រំលស់ពិសេស (២.០០០.០០០ x ៤០%).....៨០០.០០០ រៀល
 - ដកចេញការកែតម្រូវសំរាប់រយៈពេលដែលទ្រព្យសកម្មបានប្រើ (៨០០.០០០ រៀល x ២%) ១៦ខែ
.....២៥៦.០០០ រៀល
- ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធដែលត្រូវបញ្ចូលមកវិញសំរាប់ឆ្នាំ ២០០៦ គឺ.....៥៤៤.០០០ រៀល

ជំពូកទី៧

វិធានទូទៅស្តីពីតំលៃលើស និងតំលៃខ្វះនៃទ្រព្យសកម្ម

ផ្នែកទី ៧.១ : គោលការណ៍

- ១- ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ គឺជាប្រាក់ចំណេញសុទ្ធបានមកពីលទ្ធផលទាំងអស់នៃប្រតិបត្តិការគ្រប់ប្រភេទ ដែលសហគ្រាសសំរេចបាន រួមបញ្ចូលទាំងតំលៃលើសបានមកពីការលក់ចំណែកនានានៃទ្រព្យសកម្ម ក្នុងពេលកំពុងប្រកបអាជីវកម្ម ឬនៅពេលបញ្ចប់អាជីវកម្ម ។
- ២- តំលៃលើស និងតំលៃខ្វះ គឺជាចំនួនលំអៀងរវាងតំលៃពិតប្រាកដនៃទ្រព្យសកម្ម និងតំលៃពិតគណនេយ្យ (ពោលគឺតំលៃក្រោយកាត់រំលស់រួច) ។
- ៣- តំលៃលើស និងតំលៃខ្វះ ពុំមានឥទ្ធិពលខាងសារពើពន្ធឡើយ ដរាបណាតំលៃនេះមិនទាន់ស្តែងចេញជាចលនាជាក់ស្តែងនៃទុន ។
- ៤- តំលៃលើសនិងតំលៃខ្វះ មានពីរប្រភេទ :
 - ក- តំលៃលើសឬតំលៃខ្វះដែលសំរេចបាន : តំលៃនេះកើតមានឡើងតាមការបញ្ចេញអចលកម្មណាមួយ ។ ការបញ្ចេញនេះអាចជាការលក់ (ករណីភាគច្រើន) ការធ្វើឧបហារិកទៅក្នុងសហគ្រាសមួយទៀត ការដោះដូរ ការបែងចែក ការផ្តល់ជាអំណោយ ការយកវិញរបស់ម្ចាស់សហគ្រាសឯកបុគ្គល (ទ្រព្យសកម្មផ្ទេរចូលបេតិកភ័ណ្ឌឯកជន) នាពេលកំពុងធ្វើអាជីវកម្ម ឬនាពេលបញ្ចប់អាជីវកម្ម (បញ្ឈប់សកម្មភាព ឬមរណៈភាពរបស់ម្ចាស់សហគ្រាស) ការរុះរើចេញ ការបំផ្លាញ ការឈប់លែងប្រើប្រាស់...។ ការបញ្ចេញនេះអាចជាអំពើដោយចេតនារបស់ម្ចាស់សហគ្រាសឬអ្នកគ្រប់គ្រងសហគ្រាស ឬជាវិបាកនៃព្រឹត្តិការណ៍ក្រៅឆន្ទៈរបស់ពួកគេ ដូចជាការដកហូតតាមផ្លូវច្បាប់ ឬមហន្តរាយ... ។
 - ខ- តំលៃលើសបានកត់ត្រា : តំលៃនេះកើតមានឡើងបន្ទាប់ពីមានការកត់ត្រាក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យនូវតំលៃបច្ចុប្បន្នរបស់អចលកម្មមួយជំនួសឱ្យតំលៃចាស់របស់ទ្រព្យនេះ ។ ដូច្នេះវាជាតំលៃលើសគណនេយ្យសុទ្ធសាធ ។ ក្នុងន័យនេះ តំលៃលើសដែលផុសចេញពីការវាយតំលៃសារជាថ្មី ដោយគ្មានច្បាប់អនុញ្ញាតនូវអចលកម្ម ត្រូវក្លាយជាប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធនៃអាជីវកម្ម ។

៧- ច្បាប់ស្តីពីសារពើពន្ធមិនអនុញ្ញាតឱ្យកត់ត្រាកំលែងខ្លះក្រោមរូបភាពជាសិទ្ធិធនទេ ។ កំលែងខ្លះអាច
កត់ត្រាបាន តែក្នុងករណីនៃកំលែងខ្លះសំរេចបានដែលមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ៣ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ
ប៉ុណ្ណោះ ។

៥- ទោះបីសំរេចបាននៅក្នុងអំឡុង ឬនៅពេលបញ្ចប់អាជីវកម្មក្តី កំលែងលើស ឬកំលែងខ្លះ បង្កើតបានជាប្រាក់ចំណេញ ឬ
ប្រាក់ខាតរបស់សហគ្រាសដែលត្រូវជាប់ពន្ធ ឬត្រូវកាត់កង ។

ផ្នែកទី ៧.២ : ការគណនាតំលៃលើស ឬតំលៃខ្លះ

១- ការលក់អចលកម្មណាមួយបង្កើតបាននូវតំលៃលើស កាលបើថ្លៃលក់មានក្នុងលេខធំជាងតំលៃពិតគណនេយ្យនៃទ្រព្យ
ដែលបានលក់នោះ ។

២- តំលៃពិត :

ក- ចំពោះអចលកម្មដែលត្រូវបានរំលស់តាមវិធីវិលវល់ស្មើគ្នា : តំលៃពិតគណនេយ្យ គឺជាសមតុល្យនៃ
គណនីទ្រព្យសកម្មនៃអចលកម្មជាប់ទាក់ទិន ដកនឹងទឹកប្រាក់រំលស់ (រួមទាំងរំលស់ឧបត្ថម្ភធន និង
រំលស់ពិសេស ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៦.៩) ដែលបានអនុវត្តចំពោះអចលកម្មនោះ ។

ខ- ចំពោះអចលកម្មដែលត្រូវបានរំលស់តាមវិធីវិលវល់ថយជាលំដាប់ : សំរាប់គោលដៅនៃពបច ក្នុង
ករណីនៃការបញ្ចេញអចលកម្មប្រភេទនេះណាមួយ សហគ្រាសមិនត្រូវគណនាតំលៃពិតគណនេយ្យ ឬ
តំលៃលើសឬកំលែងខ្លះ សំរាប់ទ្រព្យនោះដោយផ្ទាល់ទេ ។ ក្នុងករណីនេះ សហគ្រាសត្រូវអនុវត្ត
បទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៦.៧ នៃប្រកាសនេះ ហើយតំលៃលើស ឬកំលែងខ្លះនឹងរងស្តែង
ចេញសំរាប់គណនីទ្រព្យសកម្មរួមបញ្ចូលគ្នានីមួយៗ តែម្តង ។

៣- ឧទាហរណ៍ :

ក- សហគ្រាសបានទិញទ្រព្យសកម្មថ្នាក់ ១ មួយថ្ងៃ ២.៥០០.០០០ រៀល និងបានលក់ទ្រព្យនេះចេញ
វិញក្នុងតំលៃ ១.៨០០.០០០ រៀល ក្រោយដែលសហគ្រាសរំលស់ទ្រព្យនេះតាមវិធីវិលវល់ស្មើគ្នាបាន
ត្រឹមទឹកប្រាក់ ១.៥០០.០០០ រៀល ។

ខ- ការលក់នេះនាំឱ្យមានតំលៃលើសស្មើនឹង :

- ថ្លៃលក់		= ១.៨០០.០០០ រៀល
- តំលៃពិតគណនេយ្យ ២.៥០០.០០០ រៀល - ១.៥០០.០០០ រៀល		= ១.០០០.០០០ រៀល
- តំលៃលើស ១.៨០០.០០០ រៀល - ១.០០០.០០០ រៀល		= ៨០០.០០០ រៀល

ផ្នែកទី ៧.៣ : ការលក់សេស

១- ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៤ នៃមាត្រា ១៩ នៃចសព ការខាតបង់លើការលក់ ឬដោះដូរទ្រព្យសម្បត្តិ ទោះ
ដោយផ្ទាល់ ឬប្រយោលក្តី រវាងបុគ្គលទាក់ទិន គឺមិនអាចកាត់កងបានទេ ។ ពាក្យបុគ្គលទាក់ទិនសំដៅដល់:

- ក- សមាជិកណាម្នាក់ក្នុងគ្រួសារអ្នកជាប់ពន្ធ
- ខ- សហគ្រាសដែលគ្រប់គ្រងលើអ្នកជាប់ពន្ធ ឬសហគ្រាសត្រូវបានអ្នកជាប់ពន្ធគ្រប់គ្រង ឬក៏សហគ្រាសនោះ
និងអ្នកជាប់ពន្ធស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរួមគ្នា ។ ពាក្យ គ្រប់គ្រង មានន័យថា មានកម្មសិទ្ធិចាប់
ពី ៥១ ភាគរយ ឡើងទៅលើតំលៃឬសិទ្ធិបោះឆ្នោតនៃភាគកម្មក្នុងដើមទុនផ្ទាល់របស់សហគ្រាស ។
ដើម្បីកំណត់ទំហំនៃការគ្រប់គ្រងរបស់អ្នកជាប់ពន្ធជាបុគ្គលណាម្នាក់ ត្រូវគិតបញ្ចូលទាំងអស់នូវ

កម្មសិទ្ធិលើភាគកម្មនៅក្នុងដើមទុនផ្ទាល់របស់រូបវន្តបុគ្គលនោះ និងកម្មសិទ្ធិផ្ទាល់ប្រយោលរបស់ សហព័ទ្ធអ្នកជាប់ពន្ធ ។

- ២- ឧបហារិកចូលក្រុមហ៊ុន : ការគណនានូវតំលៃលើសប្រាក់លៃខ្លះ ត្រូវធ្វើឡើងដោយផ្អែកលើតម្លៃពិតប្រាកដនៃ សន្លឹកហ៊ុនឬភាគហ៊ុន ដែលបានប្រគល់សំរាប់ជាផ្លូវនៃឧបហារិក ។ តាមគោលការណ៍ តំលៃពិតនៃសន្លឹកហ៊ុនឬ ភាគហ៊ុននេះ ត្រូវស្មើនឹងតំលៃប៉ាន់ស្មាននៃទ្រព្យសកម្មដែលបានយកមកបញ្ចូលដោយឧបហារិកទៅក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យ របស់សហគ្រាសដែលទទួលឧបហារិក ។
- ៣- ការដោះដូរ : ការដោះដូរ ទោះបីពុំមានការបន្ថែមប្រាក់ក៏ដោយ ត្រូវបានចាត់ទុកជាប្រតិបត្តិការលក់ដែលបន្តដោយ ប្រតិបត្តិការទិញ ។ តំលៃលើសប្រាក់លៃខ្លះ គឺស្មើនឹងទឹកប្រាក់លំអៀងរវាងតំលៃទីផ្សារនៃទ្រព្យសកម្មដែលបាន ទទួលក្នុងការដោះដូរ និងតំលៃពិតគណនេយ្យនៃទ្រព្យសកម្មដែលបានប្រគល់ឱ្យគេ ។ ការដោះដូរ ត្រូវជាប់ពន្ធ ក្នុងការិយបរិច្ឆេទដែលកើតមានការដោះដូរនេះ ។
- ៤- ចំពោះ អំណោយ មរណៈភាពនៃម្ចាស់សហគ្រាស ការដកយកវិញនូវទ្រព្យពីទ្រព្យសកម្មរបស់សហគ្រាស ការបញ្ឈប់សកម្មភាព : ប្រតិបត្តិការឬព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះធ្វើឱ្យកើតមានឡើងនូវតំលៃលើសប្រាក់លៃខ្លះ ដែលត្រូវ បានកំណត់តាមតំលៃទីផ្សារនៃទ្រព្យសកម្មនៅថ្ងៃធ្វើអំណោយ ឬនៅថ្ងៃមរណៈភាព ឬនៅថ្ងៃដកយកវិញ ឬនៅថ្ងៃ បញ្ឈប់សកម្មភាព ។

**ជំពូកទី ៨
ពន្ធកាត់ទុក**

ផ្នែកទី ៨.១ : គោលការណ៍

- ១- ស្របតាមមាត្រា ២៥ថ្មី និងមាត្រា ២៦ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ពន្ធទាក់ទិននឹងប្រាក់ចំណូល ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៨.២ និងផ្នែកទី ៨.៣ នៃប្រកាសនេះ ត្រូវបានប្រមូលចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៤ តាមវិធីកាត់ទុកមុនពេលបើក ឬមុនពេលទូទាត់ជាសាច់ប្រាក់ ឬជារវាង ដោយអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជន ដែលប្រកបអាជីវកម្ម ។ ពន្ធនេះ ហៅថាពន្ធកាត់ទុក ។
- ២- សំរាប់គោលដៅនៃពន្ធកាត់ទុក ចំណាយណាមួយដែលជាតម្រូវត្រូវនៃពន្ធកាត់ទុក ដែលបានកត់ត្រាជាចំណាយក្នុង បញ្ជីគណនេយ្យ ត្រូវចាត់ទុកថាបានទូទាត់ ។

ផ្នែកទី ៨.២ : ពន្ធកាត់ទុកលើការទូទាត់ទៅឱ្យនិវាសនដទៃ

- ១- អ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជនដែលប្រកបអាជីវកម្ម ដែលបើក ឬទូទាត់ជាសាច់ប្រាក់ ឬជារវាងឱ្យដល់បុគ្គលនិវាសនជន ត្រូវកាត់ទុក និងបង់ប្រាក់ពន្ធនៅតាមអត្រាកំណត់ដូចខាងក្រោម លើចំនួនទូទាត់មុនការកាត់ទុកប្រាក់ពន្ធ :
 - ក- អត្រា ១៥ ភាគរយ ចំពោះប្រាក់ចំណូលដែលរូបវន្តបុគ្គលបានទទួលពីការបំពេញសេវានានា រួមទាំង ការគ្រប់គ្រង ឬការពិគ្រោះយោបល់ ឬសេវាប្រហាក់ប្រហែល ។ សំរាប់គោលដៅនៃពន្ធកាត់ទុក ប្រាក់ចំណូលពីការបំពេញសេវានានា រួមទាំងការគ្រប់គ្រង ឬការពិគ្រោះយោបល់ ឬសេវាប្រហាក់ ប្រហែល គឺសំដៅដល់ប្រាក់ចំណូលពីរាល់សកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់បុគ្គល ក្រៅតែពីការផលិតនិងការ លក់ទំនិញ ភតិសន្យា ការជួល ការលក់នូវទ្រព្យសម្បត្តិ និងក្រៅពីសកម្មភាពបំរើការងារដូចមានចែង ក្នុងប្រកាសស្តីពីពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សលេខ ៣៩៦ ប្រក.សហវ.៧៥ ចុះថ្ងៃទី ២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។ ប្រាក់ចំណូលនេះមានជាអាទិ៍ ប្រាក់ចំណូលពីកំរៃជើងសារ

ឬដើមសារជំនួយ ប្រាក់ចំណូលពីសកម្មភាពដឹកជញ្ជូន ជួសជុល សាងសង់ គ្រប់គ្រងពិគ្រោះយោបល់ ប្រាក់ចំណូលពីសេវាប្រហាក់ប្រហែល ដូចជាសេវាបច្ចេកទេស វិទ្យាសាស្ត្រ សិល្បៈ របរវិសិក្សាធិការ សេវាខាងវេជ្ជសាស្ត្រ ទន្តសាស្ត្រ នីតិសាស្ត្រ វិស្វកម្ម ស្ថាបត្យកម្ម ការសិក្សា ស្រាវជ្រាវ គណនេយ្យ ...

- ខ- អត្រា ១៥ ភាគរយ ចំពោះ សួយសារពីទ្រព្យសកម្មអរូបី និងសួយសារពីភាគកម្មក្នុងធនធានរ៉ែ :
 - ខ១- សំរាប់គោលដៅនៃពន្ធកាត់ទុក សួយសារចំពោះទ្រព្យសកម្មអរូបី គឺសំដៅដល់ចំណូល ជាសាច់ប្រាក់ ឬប្រាក់ក្តី ដែលទទួលបានទាក់ទិននឹង :
 - ការអនុញ្ញាតឱ្យប្រើប្រាស់នូវសិទ្ធិបោះពុម្ពផ្សាយ និងលក់ស្នាដៃអក្សរសាស្ត្រ សិល្បៈ វិទ្យាសាស្ត្រ ឬសិទ្ធិប្រហាក់ប្រហែល (ក្នុងនេះមានរាប់បញ្ចូលទាំងសិទ្ធិចំលង និងផ្សាយ ខ្សែអាត់សំលេង ឬវីដេអូ...) ប្រកាសនីយប័ត្រតក្កកម្ម ម៉ាកសញ្ញាផលិត ម៉ាកសញ្ញា ពាណិជ្ជកម្ម គំនូរ គំរូប្លង់ គំរោង រូបមន្ត ការសំដាត់អំពីវិធីផលិត... និយាយរួម គឺអ្វីៗទាំងអស់ដែលជាកម្មសិទ្ធិអរូបី ឬសិទ្ធិផ្សេងៗ
 - ចំណេះដឹងឬចំណេះធ្វើ ឬព័ត៌មានទាក់ទិននឹងបទពិសោធន៍ផ្សេងៗក្នុងវិស័យឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម វិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកទេស ...
 - ការផ្ទេរសិទ្ធិលើចំណេះ ឬព័ត៌មាន ដូចមានរៀបរាប់ក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ១ នេះ
 - ការផ្តល់យោបល់ ឬការផ្តល់សេវា ទាក់ទិននឹងការអនុវត្តន៍ ឬការប្រើប្រាស់សិទ្ធិដូចមាន រៀបរាប់ក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ១ នេះ
 - ខ២- សំរាប់គោលដៅនៃពន្ធកាត់ទុក សួយសារចំពោះភាគកម្មក្នុងធនធានរ៉ែ គឺសំដៅដល់រាល់អត្ថប្រយោជន៍ ជាប្រាក់ឬប្រាក់ក្តីដែលទទួលបានទាក់ទិននឹងភាគកម្មនេះ ក្រៅតែពីប្រាក់ចំណេញបានមកអោយដើរកម្មលើ ធនធាននេះ និងភាគលាភដែលត្រូវជាប់ពន្ធតាមបទប្បញ្ញត្តិដោយឡែក ។
- គ- អត្រា ១៥ ភាគរយ ចំពោះការប្រាក់ដែលអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជនដែលប្រកបអាជីវកម្មដែលមិនមែន ជាធនាគារឬស្ថាប័នសញ្ជ័យធនក្នុងស្រុក បង់ឱ្យទៅអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជន ។
- ឃ- អត្រា ១០ ភាគរយ ចំពោះប្រាក់ចំណូលពីការជួលចលនទ្រព្យឬអចលនទ្រព្យ : សំរាប់គោលដៅនៃ ពន្ធកាត់ទុក ប្រាក់ចំណូលពីការជួលចលនទ្រព្យឬអចលនទ្រព្យ គឺសំដៅដល់សាច់ប្រាក់ដែលអ្នកជួល បានបង់សំរាប់ជាថ្លៃនៃការប្រើប្រាស់ចលនទ្រព្យ ដូចជាបរិក្ខារឧស្សាហកម្ម ពាណិជ្ជកម្ម បច្ចេកទេស វិទ្យាសាស្ត្រ ... និងអចលនទ្រព្យ ដូចជា ដីធ្លី ផ្ទះសំបែង សំណង់ផ្សេងៗ ... ។ ក្នុងនេះ អចលនទ្រព្យត្រូវមានរួមបញ្ចូលទាំងរបស់ទ្រព្យបន្ទាប់បន្សំនៃអចលនទ្រព្យនោះ ព្រមទាំងសិទ្ធិអនុវត្ត ទៅតាមច្បាប់ស្តីពីកម្មសិទ្ធិដីធ្លី សិទ្ធិអាស្រ័យផលលើអចលនទ្រព្យ និងសិទ្ធិនានាដែលបង្កឱ្យមានការ ទូទាត់ជាប្រាក់ ឬប្រាក់ក្តីតាមចំនួនផ្សេងៗ ឬតាមចំនួនកំណត់ ។
- ង- អត្រា ៦ ភាគរយ ចំពោះការប្រាក់ដែលធនាគារឬស្ថាប័នសញ្ជ័យធនក្នុងស្រុកបង់ឱ្យអ្នកជាប់ពន្ធ និវាសនជន ដែលមានគណនីបញ្ជើមានកាលកំណត់ ។
- ច- អត្រា ៤ ភាគរយ ចំពោះការប្រាក់ដែលធនាគារឬស្ថាប័នសញ្ជ័យធនក្នុងស្រុកបង់ទៅឱ្យរូបវន្តបុគ្គល និវាសនជន ដែលមានប្រាក់បញ្ជើនៅក្នុងគណនីសន្សំគ្មានកាលកំណត់ ។

ផ្នែកទី ៨.៣ : ពន្ធភាគីករលើការទូទាត់ទៅឱ្យអង្គការសង្គម

១- អ្នកជាប់ពន្ធអិវាសនជនដែលប្រកបអាជីវកម្ម ដែលបានទូទាត់ប្រាក់ចំណូលខាងក្រោមនេះ ឱ្យទៅអ្នកជាប់ពន្ធអិវាសនជនត្រូវកាត់ទុក និងបង់នូវប្រាក់ពន្ធចំនួន ១៤ ភាគរយ នៃទឹកប្រាក់ត្រូវបើក :

- ក- ការប្រាក់
- ខ- សួយសារ ថ្លៃឈ្នួល និងប្រាក់ចំណូលផ្សេងៗ ទាក់ទិននឹងការប្រើប្រាស់ទ្រព្យសម្បត្តិ
 - ខ១- ប្រាក់សួយសារត្រូវបានកំណត់ក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ១១ នៃផ្នែកទី៨.២ ខាងលើ ។ ដោយឡែកប្រាក់សួយសារសំរាប់ធនធានបី ប្រេងកាត ឬឧស្ម័នធម្មជាតិ សំដៅដល់ អត្ថប្រយោជន៍ជាសាច់ប្រាក់ ឬជារត្ត ដែលទទួលបានទាក់ទិននឹងភាគកម្មទាំងនេះ ក្រៅតែពីប្រាក់ចំណេញបានមកពីអាជីវកម្មលើធនធានទាំងនេះ និងភាគលាភ ។
 - ខ២- សំរាប់គោលដៅនៃពន្ធភាគីករ ថ្លៃឈ្នួលត្រូវបានកំណត់ក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ១២ នៃផ្នែកទី ៨.២ ខាងលើ ។
- គ- ការទូទាត់ចំពោះសេវាគ្រប់គ្រង និងសេវាបច្ចេកទេសនានា
- ឃ- ភាគលាភ

ផ្នែកទី ៨.៤ : ការលើកលែងការកាត់ទុកប្រាក់ពន្ធ

១- ការលើកលែងការទូទាត់ជាសាច់ប្រាក់ ឬជារត្តចំពោះករណីដូចខាងក្រោម ត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យលើកលែងការកាត់ទុកនូវប្រាក់ពន្ធភាគីករ :

- ក- ការប្រាក់ដែលបង់ទៅឱ្យធនាគារនិងស្ថាប័នសញ្ជ័យធនក្នុងស្រុក និងការទូទាត់ចំពោះប្រាក់ចំណូលលើកលែងពន្ធដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៩ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសក ។
- ខ ការលើកលែងទូទាត់ទៅឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាល ឬស្ថាប័ននៃរាជរដ្ឋាភិបាលនូវសួយសារ ឬប្រាក់ថ្លៃឈ្នួលលើចលនទ្រព្យ ឬអចលនទ្រព្យ (ក្នុងនេះមានរូបបញ្ចូលផងដែរនូវប្រាក់បង់លើទ្រុក់នេសាទ ព្រៃគុប កំពង់ដា ភាស៊ីផ្សារ ...) ដែលបំពេញបាននូវលក្ខខណ្ឌទាំងពីរដូចតទៅ :
 - ខ១- ការលើកលែងនេះ ត្រូវទាក់ទិននឹងចលនទ្រព្យឬអចលនទ្រព្យបានកត់ត្រាជាទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋនៅក្នុងបញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌដែលក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ គ្រប់គ្រង
 - ខ២- ប្រាក់លើកលែងត្រូវមានការបញ្ជាក់ពីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ថាជាចំណូលបង់ចូលពីការដ្ឋ
- គ ការលើក ឬទូទាត់នូវប្រាក់ចំណូលដែលជាប់ពន្ធលើប្រាក់បៀវត្ស ឬពន្ធលើអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែម ដូចមានចែងក្នុងប្រកាសស្តីពីពន្ធលើប្រាក់បៀវត្សលេខ ៣៩៦ ប្រក.សហវ.រដ ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៧ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ
- ឃ ការលើកលែងនូវការប្រាក់ ដោយរាជរដ្ឋាភិបាលឬស្ថាប័នរាជរដ្ឋាភិបាល ទៅឱ្យបុគ្គលអនិវាសនចំពោះប្រាក់ខ្ចីដែលរាជរដ្ឋាភិបាលកម្ពុជាឬរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុបានទទួលស្គាល់និងយល់ព្រម ។

២- ការលើកលែងពន្ធភាគីករចំពោះប្រាក់ចំណូលរបស់សហគ្រាសនីតិបុគ្គលជាប់ពន្ធតាមរបបពិត :

- ក- ពន្ធភាគីករត្រូវអនុវត្តទេ ចំពោះប្រាក់ចំណូលពីការបំពេញសេវានានា រួមទាំងការគ្រប់គ្រង ឬការពិគ្រោះយោបល់ ឬសេវាប្រហាក់ប្រហែល របស់សហគ្រាសនីតិបុគ្គលដែលបានចុះបញ្ជីជាសហគ្រាសជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ។

១- សំរាប់ករណីដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ការកាត់ទុកប្រាក់ពន្ធកាត់ទុកត្រូវបាន
 អនុញ្ញាតឱ្យលើកលែងលើទឹកប្រាក់ណាមួយ លុះណាតែទឹកប្រាក់នោះត្រូវបានកាត់ទុកក្នុងវាក្យបក្រែងដែល
 ចេញដោយអ្នកទទួលប្រាក់ និងដែលបានសរសេរបំពេញគ្រប់និទ្ទេសបានត្រឹមត្រូវនិងច្បាស់លាស់ដូច
 មានចែងក្នុងប្រកាសលេខ ៣៤១ ប្រក.សហវ.៣៥ និងប្រកាស លេខ ៣៤២ ប្រក.សហវ.៣៥
 ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៧ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។

គ- អ្នកលើក ឬទូទាត់ប្រាក់ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះរដ្ឋបាលសារពើពន្ធលើទឹកប្រាក់ពន្ធកាត់ទុក ដែលបុគ្គល
 នេះបានសំរេចមិនអនុវត្តការកាត់ទុក ដោយមូលហេតុខ្លះបានកំណត់ថា ប្រាក់ចំណូលជាប់ទាក់ទិនបាន
 បំពេញនូវលក្ខខ័ណ្ឌដូចមានចែងនៅក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ឬដោយ
 មូលហេតុអ្វីផ្សេងទៀត ។

ផ្នែកទី ៨.៥ : ការគណនាទឹកប្រាក់ពន្ធកាត់ទុក

- ១- ចំនួនទឹកប្រាក់ពន្ធកាត់ទុកត្រូវកាត់ទុក ត្រូវគណនាលើចំនួនទឹកប្រាក់ដែលត្រូវទូទាត់ឱ្យបុគ្គលណាមួយនៅមុន
 ពេលកាត់ទុកប្រាក់ពន្ធ ។
- ២- ចំពោះការលើក ឬទូទាត់ប្រាក់ឱ្យអនិវាសនជន ដែលមានទាក់ទិនដល់ការផ្គត់ផ្គង់សំភារៈបរិក្ខារផង និងសេវាផង
 ដូចជានៅក្នុងការទូទាត់ចំណាយទិញម៉ាស៊ីនពីក្រៅប្រទេស ដែលរួមមានថ្លៃទិញម៉ាស៊ីន និងថ្លៃសេវាផ្គត់ផ្គង់លើង
 ដោយអ្នកបច្ចេកទេសជាបុគ្គលអនិវាសនជនផ្តល់ដោយអ្នកលក់ (សំរាប់ដំណើរការដើមដំបូងនៃម៉ាស៊ីន) មូលដ្ឋាន
 សំរាប់គិតពន្ធកាត់ទុក គឺជាចំណែកប្រាក់ដែលទាក់ទិននឹងសេវាផ្គត់ផ្គង់លើងនេះតែប៉ុណ្ណោះ ។

ផ្នែកទី ៨.៦ : ភ្នាក់ងារកាត់ទុក និងកាតព្វកិច្ច

- ១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣១៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចកស និងមាត្រា៨៨ នៃចសព ៣៣១ "ភ្នាក់ងារ
 កាត់ទុក" សំដៅដល់បុគ្គល (រូបវន្តបុគ្គលឬនីតិបុគ្គល) ដែលបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារបានតម្រូវឱ្យធ្វើការកាត់ទុកនិង
 បង់ប្រាក់ពន្ធចូលថវិការដ្ឋក្នុងនាមនៃភតិយជន ។ ភ្នាក់ងារកាត់ទុកមានកាតព្វកិច្ចដាក់លិខិតប្រកាសសារពើពន្ធ
 និងបង់ប្រាក់ពន្ធដែលបានកាត់ទុកជូនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ យ៉ាងយឺតបំផុតត្រឹមថ្ងៃទី ១៥ នៃខែ បន្ទាប់ពីខែដែលបាន
 ធ្វើការកាត់ទុក តាមទម្រង់បែបបទកំណត់ដោយរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ។

ផ្នែកទី ៨.៧ : ខោសឧណ្ណ

- ១- ភ្នាក់ងារកាត់ទុកត្រូវទទួលខុសត្រូវយ៉ាងពេញលេញ និងរួមគ្នាជាមួយនិងបុគ្គលជាមុខសញ្ញាត្រូវកាត់ទុកប្រាក់ពន្ធ
 ចំពោះប្រាក់ពន្ធដែលត្រូវកាត់ទុក និងបង់ជូនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ។ ដូច្នេះក្នុងករណីដែលភ្នាក់ងារកាត់ទុកមិនបាន
 បង់ឱ្យបានត្រឹមត្រូវនូវប្រាក់ពន្ធដែលច្បាប់បានតម្រូវឱ្យខ្លួនធ្វើការកាត់ទុក និងបង់ជូនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ភ្នាក់ងារ
 កាត់ទុកនឹងត្រូវទទួលរងនូវការកំណត់ពន្ធជាឯកតោភាគីឬការកំណត់ពន្ធឡើងវិញ ព្រមទាំងប្រាក់ពិន័យផ្សេងទៀត
 ដូចគ្នានឹងបំណុលពន្ធរបស់ភ្នាក់ងារកាត់ទុកខ្លួនឯងផ្ទាល់ដែរ ។ ភ្នាក់ងារកាត់ទុកក៏ត្រូវទទួលរងនូវទោសទណ្ឌ
 ផ្សេងៗទៀត ដូចមានចែងក្នុងចសព ។

ជំពូកទី៩

ការគណនាទឹកប្រាក់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ

ផ្នែកទី ៩.១ : ការអនុវត្តវិន័យសារពើពន្ធ

- ១- ការបញ្ចូលមកវិញនិងការកាត់ចេញផ្សេងៗ : ដោយហេតុថាមានបទប្បញ្ញត្តិដោយឡែកខាងពន្ធដារ ប្រាក់ចំណេញ
 ជាប់ពន្ធ តាមធម្មតាមិនស្មើគ្នានឹងប្រាក់ចំណេញគណនេយ្យទេ ។ ដូច្នេះដើម្បីគណនាប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ

នៃឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយ សហគ្រាសត្រូវយកលទ្ធផលគណនេយ្យនៃឆ្នាំជាប់ពន្ធនោះ (ដែលអាចជា ចំណេញពិត ឬខាតពិត) មកធ្វើការកែតម្រូវផ្សេងៗដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃ កថាខ័ណ្ឌនេះ និងក្នុងកថាខ័ណ្ឌនានាទៀតនៃផ្នែកនេះ ។

ក- គិតបញ្ចូលមកវិញនូវខ្ទង់ចំណាយផ្សេងៗដែលមិនអាចកាត់កងបានសំរាប់ការគណនាប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធ ដូចជា :

- ក១- ពន្ធមិនអាចកាត់ចេញបាន : ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ប្រាក់រំដោះពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ពន្ធ អប្បបរមា...
- ក២- ទឹកប្រាក់កែតម្រូវរំលស់ (ទាយជួនឱ្យដល់រំលស់) លើករណល ...
- ក៣- ប្រាក់ពិន័យ និងទោសប្បញ្ញត្តិគ្រប់ប្រភេទ ...

ខ- កាត់ចេញនូវខ្ទង់ផ្សេងៗ ដូចជាភាគលាភបានទទួលដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៨ នៃផ្នែកទី ១០.២ នៃប្រកាសនេះ ... ។

២- ក្រោយពីបានធ្វើការកែតម្រូវដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ១ នៃផ្នែកនេះ សហគ្រាសត្រូវគណនាវិភាគទានសប្បុរសធម៌ អតិបរមាដែលអាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ។ ក្នុងនេះ សហគ្រាសត្រូវ :

ក- កំណត់លទ្ធផលមុនការកាត់កងវិភាគទានសប្បុរសធម៌សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ដោយយកលទ្ធផលនៃការគិតគូរ តាមកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃផ្នែកនេះ ទៅបូកនឹងទឹកប្រាក់សរុបនៃវិភាគទានសប្បុរសធម៌ដែលបានចំណាយ នៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ

ខ- គណនាវិភាគទានសប្បុរសធម៌អតិបរមាអាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ដោយយកលទ្ធផលដែលត្រូវ បានគណនាឡើងនៅក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ទៅគុណនឹង ៥ ភាគរយ ។

៣- សហគ្រាសត្រូវគណនាវិភាគទានសប្បុរសធម៌អាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ :

ក- ប្រសិនបើទឹកប្រាក់សរុបនៃវិភាគទានសប្បុរសធម៌ក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធតូចជាង ឬស្មើនឹងវិភាគទានសប្បុរសធម៌ អតិបរមាអាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ក្នុងករណីនេះ ទឹកប្រាក់សរុបនៃវិភាគទានសប្បុរសធម៌នៅក្នុង ឆ្នាំជាប់ពន្ធ គឺជាវិភាគទានសប្បុរសធម៌អាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ

ខ- ប្រសិនបើទឹកប្រាក់សរុបនៃវិភាគទានសប្បុរសធម៌ក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ធំជាងវិភាគទានសប្បុរសធម៌អតិបរមា អាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ក្នុងករណីនេះ វិភាគទានសប្បុរសធម៌អតិបរមាអាចកាត់កងបានសំរាប់ ឆ្នាំជាប់ពន្ធ គឺជាវិភាគទានសប្បុរសធម៌អាចកាត់កងបានសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ហើយសហគ្រាសត្រូវមាន វិភាគទានសប្បុរសធម៌នៅសល់កាត់កងមិនអស់ ដែលត្រូវក្លាយជាចំណាយមិនអាចកាត់កងបានសំរាប់ ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ។ ក្នុងករណីនេះ :

ខ១- សហគ្រាសត្រូវគណនាឡើងនូវលទ្ធផលជាប់ពន្ធ ក្រោយការកាត់កងវិភាគទានសប្បុរសធម៌ ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កង ។

៤- បន្ទាប់មកសហគ្រាសត្រូវ :

ក- គណនាប្រាក់ចំណេញសុទ្ធក្រៅពីការប្រាក់ ដោយយកលទ្ធផលជាប់ពន្ធក្រោយការកាត់កងវិភាគទាន សប្បុរសធម៌ដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កង ទៅបូកនឹងចំណាយការប្រាក់សរុបក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ រួចដក នឹងចំណូលការប្រាក់សរុបក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ

- ខ- គណនាចំណាយការប្រាក់អតិបរមាអាចកាត់កងបានក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ដោយយកចំណូលការប្រាក់សរុប ក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ទៅបូកនឹង ៥០ ភាគរយ នៃប្រាក់ចំណេញសុទ្ធក្រៅពីការប្រាក់ដូចបានគណនាក្នុង វាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ
- គ- គណនាចំណាយការប្រាក់ក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធអាចកាត់កងបាន ដោយប្រៀបធៀបចំណាយការប្រាក់សរុបក្នុង ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ទៅនឹងចំណាយការប្រាក់អតិបរមាអាចកាត់កងបានក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ :
 - គ១- ប្រសិនបើចំណាយការប្រាក់សរុបក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធធ្វើជាង ឬស្មើនឹងចំណាយការប្រាក់អតិបរមា អាចកាត់កងបានក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ចំណាយការប្រាក់ក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធអាចកាត់កងបានគឺត្រូវស្មើ នឹងចំណាយការប្រាក់អតិបរមាអាចកាត់កងបានក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ
 - គ២- ប្រសិនបើចំណាយការប្រាក់សរុបក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ តូចជាងចំណាយការប្រាក់អតិបរមាអាច កាត់កងបានក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ចំណាយការប្រាក់សរុបក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធនេះគឺអាចកាត់កងបានទាំង អស់សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ។ ក្នុងករណីនេះ ត្រូវពិនិត្យមើលសមតុល្យចំណាយការប្រាក់នៅសល់ កាត់កងមិនអស់ពីឆ្នាំមុន ។ ប្រសិនបើសមតុល្យនេះវិជ្ជមាន ត្រូវយោងចំណាយការប្រាក់ នៅសល់កាត់កងមិនអស់ពីឆ្នាំមុននេះមកកាត់ចេញថែមទៀត គឺកាត់ចេញក្នុងចំនួនមួយដែល គោរពលក្ខខ័ណ្ឌថា ផលបូកនៃចំណាយការប្រាក់សរុបក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធនិងទឹកប្រាក់យោងមក កាត់ចេញនៃចំណាយការប្រាក់នៅសល់កាត់កងមិនអស់ពីឆ្នាំមុន មិនត្រូវធ្វើជាចំណាយការ ប្រាក់អតិបរមាអាចកាត់កងបានក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធទេ ។
- ឃ- គណនាប្រាក់ចំណេញសុទ្ធក្រោយការកាត់កងការប្រាក់ (ឬលទ្ធផលជាប់ពន្ធនៃការិយបរិច្ឆេទ) ដោយ យកប្រាក់ចំណេញសុទ្ធក្រៅពីការប្រាក់ ទៅបូកនឹងចំណូលការប្រាក់សរុបក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ រួចដកនឹង ចំណាយការប្រាក់អាចកាត់កងបានក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ។ ចំពោះចំណាយការប្រាក់ដែលនៅសល់ពីការ កាត់កងនេះ គឺត្រូវបានចាត់ទុកជាចំណាយការប្រាក់សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធបន្ទាប់ ហើយការដាក់ចេញត្រូវ អនុវត្តទៅតាមខ្លឹមសារនៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ។
- ង- ប្រសិនបើលទ្ធផលជាប់ពន្ធនៃការិយបរិច្ឆេទដែលបានគណនាឡើងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៤ នៃផ្នែកនេះ គឺជាប្រាក់ចំណេញ សហគ្រាសត្រូវគណនាលទ្ធផលសារពើពន្ធសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធនោះ ដោយយកមកគិតស្ទូនការខាតបង់ពីឆ្នាំមុនៗ ដែលត្រូវយោងមក ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៩.៥ នៃប្រកាសនេះ ។

ផ្នែកទី ៩.២ : ការគណនាបំណុលពន្ធនៃពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ

- ១- បំណុលពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ត្រូវបានគណនាដូចតទៅ :
 - ក- គណនាបំណុលពន្ធលើប្រាក់ចំណេញនៃឆ្នាំជាប់ពន្ធ (ដែលតទៅនេះហៅថាបំណុលពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ តាមមាត្រា ២០ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសក) ដោយយកលទ្ធផលសារពើពន្ធនៃឆ្នាំជាប់ពន្ធ ដូចបានកំណត់ក្នុងផ្នែកទី ៩.១ នៃប្រកាសនេះ ទៅគុណនឹងអត្រាពន្ធលើប្រាក់ ចំណេញប្រចាំឆ្នាំនៃ មាត្រា ២០ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសក (ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៩.៦ នៃប្រកាសនេះ) ។
 - ខ- ដកសំណុំពន្ធបរទេសតាមមាត្រា ៣៦ នៃចសក (ដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៩.៧ នៃប្រកាសនេះ ចំពោះសហគ្រាសនិវាសនជនដែលមានប្រាក់ចំណូលប្រកបរបរទេស) ប៉ុន្តែមិនឱ្យលើសបំណុលពន្ធក្នុង វាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះទេ ។

គ- ដកពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមលើការបែងចែកភាគលាភ ដែលបានបង់ដោយអ្នកជាប់ពន្ធតាម វាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ២៣ថ្មី ច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ទៅតាមចំនួនដូច ខាងក្រោម :

គ១- ១០០ ភាគរយ នៃប្រាក់ពន្ធបង់ សំរាប់សហគ្រាសដែលជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាម មាត្រា ២០ ភាគរយ ឬ ៣០ ភាគរយ

គ២- ៧ ភាគ ៩១ នៃប្រាក់ពន្ធបង់ សំរាប់សហគ្រាសដែលជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាម មាត្រា ៩ ភាគរយ

គ៣- ០ ភាគរយ នៃប្រាក់ពន្ធបង់ សំរាប់សហគ្រាសដែលជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមមាត្រា ០ ភាគរយ

ចំនួនខាងលើនេះមិនត្រូវឱ្យលើសពីបំណុលពន្ធបន្ទាប់ពីកាត់កងឥណទានពន្ធបរទេស ក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះទេ ។

ផ្នែកទី ៩.៣ : ការគណនាប្រាក់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញត្រូវបង់ ឬឥណទានពន្ធសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ

១- ប្រាក់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញត្រូវបង់ ឬឥណទានពន្ធសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ត្រូវបានកំណត់ដូចតទៅ :

ក- ក្នុងករណីដែលលទ្ធផលគណនាតាមផ្នែកទី ៩.២ នៃប្រកាសនេះ មានចំនួនច្រើនជាងផលបូកនៃចំនួន ប្រាក់ពន្ធដែលបានកាត់ទុកក្នុងនាមអ្នកជាប់ពន្ធតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងជំពូក ៨ នៃប្រកាសនេះ និងចំនួនប្រាក់រំដោះពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ដែលអ្នកជាប់ពន្ធបង់សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធតាមមាត្រា ២៨ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវបង់បន្ថែមនូវចំនួនដែលលំអៀងនោះជូនរដ្ឋបាល សារពើពន្ធ

ខ- ប្រសិនបើលទ្ធផលគណនាតាមផ្នែកទី ៩.២ នៃប្រកាសនេះ មានចំនួនតិចជាងផលបូកនៃចំនួនប្រាក់ ពន្ធដែលបានកាត់ទុកក្នុងនាមអ្នកជាប់ពន្ធតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងជំពូក ៨ នៃប្រកាសនេះ និង ចំនួនប្រាក់រំដោះពន្ធលើប្រាក់ចំណេញដែលអ្នកជាប់ពន្ធបង់សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធតាមមាត្រា ២៨ថ្មី នៃច្បាប់ ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព អ្នកជាប់ពន្ធអាចសុំបង្វិលសងវិញនូវចំនួនដែលលំអៀង ឬយោងទៅលើប្រាក់ ប្រាក់រំដោះសំរាប់ឆ្នាំបន្ទាប់

គ- មុននឹងធ្វើការទូទាត់ប្រាក់ពន្ធតាមវាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ឬក៏សុំបង្វិលសង ឬយោងទៅលើប្រាក់ ប្រាក់រំដោះតាមវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវតែកំណត់ជាមុននូវបំណុលពន្ធអប្បបរមា តាមនីតិវិធីដូចមានចែងក្នុងផ្នែកទី ៩.៤ នៃប្រកាសនេះ ។

ផ្នែកទី ៩.៤ : ការគណនាប្រាក់ពន្ធអប្បបរមា ប្រាក់ពន្ធត្រូវបង់ ឬឥណទានពន្ធសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ

១- ប្រាក់ពន្ធអប្បបរមា ប្រាក់ពន្ធត្រូវបង់ ឬឥណទានពន្ធសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ ត្រូវបានកំណត់ដូចតទៅ :

ក- អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវបង់ពន្ធអប្បបរមាដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២៤ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព នៅពេលធ្វើការទូទាត់ប្រាក់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ។ ពន្ធអប្បបរមាត្រូវបង់ អាចត្រូវបានកាត់បន្ថយ ដោយបំណុលពន្ធលើប្រាក់ចំណេញក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធជាមួយគ្នាតាមមាត្រា ២០ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្ម នៃចសព

ខ- បើសិនបំណុលពន្ធលើប្រាក់ចំណេញលើសពីបំណុលពន្ធអប្បបរមា :

១១- អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃ កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃផ្នែកទី ៩.៣ នៃប្រកាសនេះ នៅពេលដាក់លិខិតប្រកាសបង់ពន្ធលើប្រាក់ ចំណេញប្រចាំឆ្នាំ

១២- ក្នុងករណីនេះ អ្នកជាប់ពន្ធមិនត្រូវជាប់ពន្ធអប្បបរមាទេ

គ- បើសិនបំណុលពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ គឺជាបំណុលពន្ធអប្បបរមា :

គ១- ឥណទានពន្ធរបស់អ្នកជាប់ពន្ធ តាមកថាខ័ណ្ឌ១ នៃផ្នែកទី ៩.៣ នៃប្រកាសនេះ (គឺផល បូកនៃចំនួនប្រាក់ពន្ធដែលបានកាត់ទុកក្នុងនាមអ្នកជាប់ពន្ធតាមបទប្បញ្ញត្តិ ដូចមានចែងក្នុង ជំពូក ៨ នៃប្រកាសនេះ និងចំនួនប្រាក់រំដោះពន្ធលើប្រាក់ចំណេញដែលអ្នកជាប់ពន្ធបានបង់ សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធតាមមាត្រា ២៨ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសណ) ត្រូវបានកាត់បន្ថយ ដោយទឹកប្រាក់លំអៀងរវាងបំណុលពន្ធអប្បបរមា និងបំណុលពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ

គ២- ការកាត់បន្ថយចុះនូវឥណទានពន្ធ តាមការអនុវត្តនៃវាក្យខ័ណ្ឌ គ១ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ត្រូវបានទាត់ទុកជាការទូទាត់ប្រាក់ពន្ធអប្បបរមាសំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធ

គ៣- អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃ កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃផ្នែកទី ៩.៣ នៃប្រកាសនេះ នៅពេលដាក់លិខិតប្រកាសបង់ពន្ធលើប្រាក់ ចំណេញប្រចាំឆ្នាំ ដោយក្នុងនេះផលបូកនៃចំនួនប្រាក់ពន្ធដែលបានកាត់ទុកក្នុងនាមអ្នកជាប់ពន្ធ តាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងជំពូក ៨ នៃប្រកាសនេះ និងចំនួនប្រាក់រំដោះពន្ធលើប្រាក់ ចំណេញដែលអ្នកជាប់ពន្ធបានបង់សំរាប់ឆ្នាំជាប់ពន្ធតាមមាត្រា ២៨ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្ម នៃចសណ ត្រូវបានជំនួសដោយទឹកប្រាក់នៃឥណទានពន្ធគ្រោយការកាត់បន្ថយដូចមានចែង ក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ គ១ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ។

ផ្នែកទី ៩.៥ : វិធានស្តីពីការយោងការខាតបង់

១- មាត្រា ១៧ នៃចសណ បានចែងថា :

ក- ក្នុងករណីដែលមានការខាតបង់នៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយ ការខាតបង់នោះត្រូវចាត់ជាបន្តកសំរាប់ឆ្នាំ ជាប់ពន្ធបន្ទាប់ (ដែលហៅថាឆ្នាំជាប់ពន្ធទី ១ នៃការយោងការខាតបង់) ហើយត្រូវកាត់ចេញពីប្រាក់ ចំណេញសំរេចបាននៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធបន្ទាប់នោះ ។ បើប្រាក់ចំណេញនេះមិនគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ទូទាត់ ជាស្ថាពរទេ ចំណែកនៃការខាតបង់ដែលនៅសេសសល់ ត្រូវយោងទៅឆ្នាំជាប់ពន្ធបន្តបន្ទាប់រហូតដល់ ឆ្នាំជាប់ពន្ធទី ៥ ។

ខ- នៅពេលណាដែលការខាតបង់មានលើសពីមួយឆ្នាំ បទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃ កថាខ័ណ្ឌនេះ ត្រូវអនុវត្តចំពោះការខាតបង់ទាំងឡាយ តាមលំដាប់ដែលការខាតបង់បានកើតឡើង ។

២- លក្ខខ័ណ្ឌនៃការយោងការខាតបង់មកកាត់ចេញ :

- ក- ភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីការមានការខាតបង់ :
 - ក១- ដើម្បីអាចកាត់ចេញបាន ការខាតបង់ត្រូវមានចុះក្នុងលិខិតប្រកាសដែលបានដាក់ជូនរដ្ឋបាល សារពើពន្ធក្នុងរយៈពេលដែលបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារបានកំណត់ឱ្យដាក់លិខិតប្រកាសនេះ
 - ក២- អ្នកជាប់ពន្ធដែលត្រូវទទួលរងការកំណត់ពន្ធដាងកកោតាគឺរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ មិនត្រូវ បានអនុញ្ញាតឱ្យយោងការខាតបង់ពីមុនមកកាត់ចេញទេ

ក៣- ការខាតបង់ដែលយោងមកកាត់ចេញ ត្រូវតែមានការបញ្ជាក់អះអាងដោយបញ្ជីឯកសារគណនេយ្យ ដែលត្រូវបានកាន់កាប់ថែរក្សាយ៉ាងល្អ ស្របតាមវិធានដូចមានចែងក្នុងបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ និងក្នុងស្តង់ដារខាងគណនេយ្យ

ខ- អត្តសញ្ញាណនៃសហគ្រាស :

ខ១- ការខាតបង់អាចអនុញ្ញាតឱ្យយោងមកសំរាប់កាត់ចេញពីប្រាក់ចំណេញ ដែលសំរេចបានតែ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃសហគ្រាសតែមួយដែលប៉ុណ្ណោះ ។ តាមនេះ :

- ក្នុងករណីនៃការផ្លាស់ប្តូរម្ចាស់សហគ្រាស ការខាតបង់របស់ម្ចាស់សហគ្រាសមុន មិនត្រូវបាន អនុញ្ញាតឱ្យយោងមកកាត់ចេញពីប្រាក់ចំណេញរបស់ម្ចាស់សហគ្រាសក្រោយឡើយ ។ ការ ផ្លាស់ប្តូរម្ចាស់សហគ្រាស មានជាអាទិ៍ ក្នុងករណីនៃការលក់សហគ្រាស ករណីម្ចាស់ សហគ្រាសស្លាប់ ហើយអ្នកទទួលមរតកធ្វើអាជីវកម្មបន្តពីអ្នកស្លាប់ ...
- ក្នុងករណីនៃការផ្លាស់ប្តូរសកម្មភាពអាជីវកម្ម ដែលត្រូវបានចាត់ទុកជាការបញ្ឈប់សកម្មភាព សហគ្រាសចាស់នឹងការបង្កើតឡើងនូវសហគ្រាសមួយថ្មីទៀត (ឧទាហរណ៍ : សហគ្រាស ឈប់ធ្វើសកម្មភាពខាងលក់ដូរ មកធ្វើសកម្មភាពខាងការងារសំណង់...) ការខាតបង់ដែល សហគ្រាសបានទទួលរងក្នុងសកម្មភាពចាស់របស់ខ្លួន មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យយកមកកាត់ចេញ ទេពីប្រាក់ចំណេញដែលសហគ្រាសសំរេចបានក្នុងសកម្មភាពថ្មីរបស់ខ្លួន ។

គ- ការិយបរិច្ឆេទត្រូវយោងការខាតបង់មកកាត់ចេញ :

គ១- ការខាតបង់ត្រូវយោងមកកាត់ចេញជាដាច់ខាតពីលទ្ធផលនៃការិយបរិច្ឆេទ(ក្រោយ)ទី១ ដែល មានចំណេញ ។ សហគ្រាសមិនអាចកំណត់បានដោយសេរីទេនូវឆ្នាំជាប់ពន្ធនានាដែល សហគ្រាសត្រូវធ្វើការយោងមកកាត់ចេញនូវការខាតបង់របស់ខ្លួន ។

គ២- ប្រសិនបើដោយមូលហេតុណាមួយ សហគ្រាសមិនបានយោងការខាតបង់ទៅកាត់ចេញនឹង ប្រាក់ចំណេញនៃឆ្នាំជាប់ពន្ធណាមួយដែលច្បាប់បានអនុញ្ញាតឱ្យកាត់ចេញ (កាត់ចេញនូវការ ខាតបង់ទាំងអស់ឬក្នុងចំណែកណាមួយ) ការខាតបង់នេះមិនអាចយោងទៅកាត់ចេញពីប្រាក់ ចំណេញនៃឆ្នាំជាប់ពន្ធបន្ទាប់ទៀតបានទេ ។

គ៣- ការខាតបង់ដែលសហគ្រាសទទួលរងក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ១៩៩៧ និងក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធបន្តបន្ទាប់ អាចយោងទៅមុខបាន ៥ ឆ្នាំ សំរាប់ធ្វើការកាត់ចេញ ។ ការខាតបង់ដែលសហគ្រាស ទទួលរងមុនឆ្នាំជាប់ពន្ធ ១៩៩៧ អាចយោងទៅមុខបាន ៣ ឆ្នាំ សំរាប់ធ្វើការកាត់ចេញ ។

ផ្នែកទី ៩.៦ : អត្រាពន្ធលើប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំ (មាត្រា ២០ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្ម នៃចសជ)

អត្រាពន្ធលើប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំមានដូចតទៅ :

- ១- ២០ ភាគរយ ចំពោះប្រាក់ចំណេញដែលសម្រេចបានដោយនីតិបុគ្គល ។
- ២- ៣០ ភាគរយ ចំពោះប្រាក់ចំណេញដែលសម្រេចបានក្រោមកិច្ចសន្យាបែងចែកផលិតផលប្រេងកាត និងឧស្ម័នធម្មជាតិ ឬសម្រេចបានពីការធ្វើអាជីវកម្មលើធនធានធម្មជាតិ រួមទាំងព្រៃឈើ រ៉ែ មាស ឬក្បួង ចូលមានតម្លៃនានា ។

- ៣- ៩ ភាគរយ ចំពោះប្រាក់ចំណេញរបស់គម្រោងវិនិយោគមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ដែលទទួលស្គាល់ដោយ ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជាសម្រាប់រយៈពេលអន្តរកាល ៥ ឆ្នាំ ដោយគិតចាប់ផ្តើមពីថ្ងៃប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់ស្តីពី វិសោធនកម្មនៃច្បាប់ស្តីពីវិនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។
- ៤- ០ ភាគរយ ចំពោះប្រាក់ចំណេញរបស់គម្រោងវិនិយោគមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ ដែលស្ថិតនៅក្នុងរយៈ ពេលលើកលែងធន ដែលកំណត់ដោយក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា ។
- ៥- តាមតារាងអត្រាពន្ធកំណើនតាមថ្នាក់ខាងក្រោម ចំពោះប្រាក់ចំណេញដែលសម្រេចបានដោយរូបវន្តបុគ្គល និងចំណែកដែលត្រូវបែងចែកឱ្យសមាជិកម្នាក់ៗរបស់ក្រុមហ៊ុន ដែលមិនត្រូវបានចាត់ទុកជានីតិបុគ្គល ៖

ភាគនៃប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំដែលត្រូវជាប់ពន្ធ		អត្រាពន្ធ	
ពី	០ រ ដល់	៦.០០០.០០០ រ	០ ភាគរយ
ពី	៦.០០០.០០១ រ ដល់	១៥.០០០.០០០ រ	៥ ភាគរយ
ពី	១៥.០០០.០០១ រ ដល់	១០២.០០០.០០០ រ	១០ ភាគរយ
ពី	១០២.០០០.០០១ រ ដល់	១៥០.០០០.០០០ រ	១៥ ភាគរយ
លើសពី		១៥០.០០០.០០០ រ	២០ ភាគរយ

៦- សិទ្ធិ បុព្វសិទ្ធិ និងសិទ្ធិដទៃទៀត ដែលគម្រោងវិនិយោគមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់បានទទួលក្រោមច្បាប់ ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃច្បាប់ស្តីពីវិនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មិនអាចផ្ទេរ ឬប្រគល់ជូនទៅភកិយជនណា មួយឡើយ លើកលែងតែក្នុងករណីទិញ ឬរំលាយបញ្ចូលគ្នា ។

ផ្នែកទី ៩.៧ : ឥណទានពន្ធបរទេស (មាត្រា ៣៦ នៃចសវ)

- ១- អ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជនដែលបានទទួលប្រាក់ចំណូលប្រភពបរទេស និងបានបង់ពន្ធតាមច្បាប់ពន្ធដារបរទេស ត្រូវ បានទទួលនូវឥណទានពន្ធសំរាប់កាត់កងពីប្រាក់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ដែលត្រូវបង់នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ប៉ុន្តែលុះណាតែមានការបង្ហាញឯកសារបញ្ជាក់ពីការបង់ពន្ធនៅបរទេសនោះ ។
- ២- ដើម្បីគណនាប្រាក់ពន្ធដែលត្រូវបង់នៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា មុនពេលកាត់ឥណទានពន្ធនេះ ត្រូវយកចំនួន សរុបនៃប្រាក់ចំណូលដែលបានទទួលអំពីប្រភពកម្ពុជា និងប្រភពបរទេសមកគិត ។
- ៣ ឥណទានពន្ធត្រូវបានកំណត់ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា សំរាប់ប្រាក់ពន្ធដែលបានបង់ដោយនិវាសនជនកម្ពុជានៅ ប្រទេសក្រៅនីមួយៗ ។ ប៉ុន្តែឥណទានពន្ធដែលអនុញ្ញាតឱ្យកាត់កងសំរាប់ប្រាក់ចំណេញ និងសំរាប់ប្រាក់ពន្ធដែល បានបង់នៅប្រទេសក្រៅណាមួយ គឺចំនួនដែលទាបជាងគេក្នុងចំណោម ៖
 - ក- ប្រាក់ពន្ធដែលបានបង់ជាក់ស្តែងនៅប្រទេសក្រៅណាមួយនោះ
 - ខ- ចំនួនដែលបានមកពីការយកប្រាក់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញសរុបពីគ្រប់ប្រភពសំរាប់រយៈពេលជាមួយគ្នា ដែលគណនាតាមអត្រាពន្ធក្នុងមាត្រា ២០៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសវ ទៅគណនីផ្តល់ចែក រវាងប្រាក់ចំណូលដែលបានទទួលនៅប្រទេសក្រៅនោះ និងប្រាក់ចំណូលសរុបពីគ្រប់ប្រភព ។
- ៤- ឥណទានពន្ធបរទេសអាចផ្តល់ឱ្យបាន លុះណាតែអ្នកជាប់ពន្ធនិវាសនជនបានបំពេញបែបបទ ព្រមទាំងផ្តល់ ឯកសារនានាដែលត្រូវបានរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ជាពិសេសសេចក្តីបញ្ជាក់របស់អ្នកទូទាត់ប្រាក់ពន្ធនៅបរទេស និង រដ្ឋបាលសារពើពន្ធបរទេសនោះ ។

៥- ក្នុងករណីឥណទានពន្ធមានចំនួនលើសពីបំណុលពន្ធ ចំនួនលើសនោះអាចយកមកប្រើប្រាស់សំរាប់ទូទាត់ពន្ធ អប្បបរមា និងអាចយោងទៅប្រើនៅឆ្នាំបន្តបន្ទាប់រហូតដល់ឆ្នាំទី ៥ គិតពីឆ្នាំបន្ទាប់នៃឆ្នាំដែលឥណទានពន្ធនោះ បានកើតឡើង ។ ប្រសិនបើមានឥណទានពន្ធច្រើនឆ្នាំ ត្រូវយកឥណទានពន្ធទាំងនោះមកប្រើតាមលំដាប់ឆ្នាំ ដែលឥណទានពន្ធទាំងនោះបានកើតឡើង ។

ជំពូកទី ១០

របបពន្ធលើនីតិបុគ្គល

ផ្នែកទី ១០.១ : គោលការណ៍

- ១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព និយមន័យនីតិបុគ្គលត្រូវបានកំណត់យ៉ាង ទូលាយដោយរួមបញ្ចូលទាំងសហគ្រាស ឬអង្គការនានាដែលប្រកបអាជីវកម្ម ទោះបីបានឬមិនទាន់បានការទទួល ស្គាល់ជាផ្លូវការនៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។ នីតិបុគ្គល គឺជាអង្គការមួយដែលមានចរិតលក្ខណៈជា ក្រុមហ៊ុន ស្ថាប័នរដ្ឋ អង្គការសហប្រតិបត្តិ ឬសាសនា អង្គការមិនស្វែងរកចំណេញ ក្រុមហ៊ុនសហកម្មសិទ្ធិ (ដែលមិនមែនជាក្រុមអាជីវកម្ម) ឬគ្រឹះស្ថានអចិន្ត្រៃយ៍នៅក្នុងព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។
- ២- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព អ្នកចូលហ៊ុន គឺជាបុគ្គលដែលមានចំណែក ភាគកម្ម ឬដែលអាចបានទទួលប្រាក់ចំណូល ឬប្រាក់ចំណេញក្នុងឋានៈជាអ្នកបានចូលរួមក្នុងនីតិបុគ្គល ដូចមានបញ្ជាក់ ក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃផ្នែកនេះ ។
- ៣- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ភាគលាភ គឺជាចំណែកជាសាច់ប្រាក់ឬជាទ្រព្យ ដែលនីតិបុគ្គលបានបែងចែកឱ្យអ្នកចូលហ៊ុនទៅតាមកិច្ចភាគកម្មរបស់អ្នកចូលហ៊ុន លើកលែងតែភាគលាភជា បំណុលភាគហ៊ុន និងការបែងចែកនានាក្នុងពេលជំរះបញ្ជីវិលាយក្រុមហ៊ុន ។

ផ្នែកទី ១០.២ : ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមលើការបែងចែកភាគលាភ

ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមលើការបែងចែកភាគលាភ ត្រូវបានកំណត់ដូចតទៅ :

- ១- ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមត្រូវបង់ក្នុងចំនួនស្មើនឹង ២០ ភាគរយ នៃទឹកប្រាក់ត្រូវបែងចែក ចំពោះ :
 - ក. ការបែងចែកប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំ ក្រោយការបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ប្រសិនបើសហគ្រាសធ្វើការបែងចែកប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំដែលបានបង់ពន្ធ លើប្រាក់ចំណេញតាមអត្រា ០ ភាគរយ ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៤ នៃមាត្រា ២០៥ នៃច្បាប់ ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព និង
 - ខ. ការបែងចែកដទៃទៀត រៀបរយលើការបែងចែកដែលបានកំណត់ក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ២ និងកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃផ្នែកនេះ និងការបង់សងវិញនូវមូលធន ។
- ២- ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមត្រូវបង់ក្នុងចំនួនស្មើនឹង ១១ ភាគ ៩១ នៃទឹកប្រាក់ត្រូវបែងចែក ចំពោះការបែង ចែកប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំក្រោយការបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ប្រសិនបើសហគ្រាស ធ្វើការបែងចែកប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំ ដែលបានបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមអត្រា ៩ ភាគរយ តាមកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃមាត្រា ២០៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ។
- ៣- ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមមិនត្រូវអនុវត្តទេ ចំពោះការបែងចែកប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំ ឆ្នាំក្រោយការបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ប្រសិនបើសហគ្រាសធ្វើការបែងចែកប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់

ចំណេញប្រចាំឆ្នាំដែលបានបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមអត្រា ២០ ភាគរយ តាមកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ២០ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ឬអត្រា ៣០ ភាគរយ តាមកថាខ័ណ្ឌ ២ នៃមាត្រា ២០ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ។

៤- ប្រសិនបើសហគ្រាសណាមួយបានទទួលភាគលាភបានបង់ពន្ធតាមកថាខ័ណ្ឌ ១ កថាខ័ណ្ឌ ២ និងកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃផ្នែកនេះ ពីសហគ្រាសមួយទៀត ត្រូវកត់ត្រាចំនួនប្រាក់ភាគលាភនោះទៅក្នុងគណនីភាគលាភរបស់ខ្លួន ។ ពេលសហគ្រាសនោះបែងចែកភាគលាភជាបន្តទៀតទៅអ្នកចូលហ៊ុនរបស់ខ្លួន ទឹកប្រាក់បែងចែកដែលត្រូវដកចេញពីគណនីភាគលាភ មិនត្រូវជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមដូចក្នុង កថាខ័ណ្ឌ ១ កថាខ័ណ្ឌ ២ និងកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃផ្នែកនេះទេ ។

៥- សម្រាប់គោលដៅនៃផ្នែកនេះ ការបែងចែកណាមួយនៃប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំក្រោយ ការបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ត្រូវអនុវត្តតាមលំដាប់ដូចខាងក្រោម :

ក- ដំបូង យកចេញពីប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំក្រោយការបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ដែលបានបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមអត្រា ២០ ភាគរយ តាមកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃ មាត្រា ២០ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ឬអត្រា ៣០ ភាគរយ តាមកថាខ័ណ្ឌ ២ នៃមាត្រា ២០ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព

ខ- បន្ទាប់មក យកចេញពីប្រាក់ចំណេញរក្សាទុកឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំក្រោយការបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ ដែលបានបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមអត្រា ៩ ភាគរយ តាមកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃមាត្រា ២០ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព

គ- បន្ទាប់មកទៀត យកចេញពីប្រាក់ចំណេញរក្សាទុក ឬប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំក្រោយការបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញដែលបានបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមអត្រា ០ ភាគរយ តាមកថាខ័ណ្ឌ ៤ នៃ មាត្រា ២០ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ។

៦- សហគ្រាស ត្រូវដាក់លិខិតប្រកាសពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមលើការបែងចែកភាគលាភ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព និងបង់ពន្ធជូនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធនៅតាមទម្រង់ដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធបានកំណត់ យ៉ាងយឺតបំផុតត្រឹមថ្ងៃទី ១៥ នៃខែបន្ទាប់ពីខែដែលការបែងចែកត្រូវបានទូទាត់ ។

៧- សហគ្រាសដែលបែងចែកភាគលាភ ត្រូវជូនដំណឹងដល់អ្នកទទួលភាគលាភតាមទម្រង់ដែលនាយកដ្ឋានពន្ធដារបានកំណត់ ដើម្បីបញ្ជាក់ថាពន្ធលើប្រាក់ចំណេញបន្ថែមលើការបែងចែកភាគលាភត្រូវបានបង់រួចហើយនៅពេលមានការបែងចែកភាគលាភនេះ ។

៨- សំរាប់គោលដៅនៃពបច បុគ្គលណាមួយដែលបានទទួលភាគលាភ និងដែលអាចបង្ហាញជាកស្ថានភាពលិខិតជូនដំណឹងដូចបានកំរិតឡើងនៅក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៧ នៃផ្នែកនេះ បុគ្គលនោះមិនត្រូវកត់ត្រាភាគលាភនេះនៅក្នុងប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធរបស់ខ្លួនទេ ។

ជំពូកទី ១១

របបពន្ធលើសហគ្រាសប្រភេទដោយផ្សេងៗ

ផ្នែកទី ១១.១ : របបពន្ធលើសហគ្រាសធានារ៉ាប់រង

១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២១ នៃចសព សហគ្រាសធានារ៉ាប់រងតាមធម្មតាមិនត្រូវជាប់ពន្ធតាមអត្រាដែលត្រូវអនុវត្តជាទូទៅនៃមាត្រា ២០ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសពទេ ។ ប៉ុន្តែសហគ្រាសធានារ៉ាប់រងត្រូវបង់ពន្ធលើ

ប្រាក់ចំណេញដែលមានចំនួនស្មើនឹង ៥ ភាគរយ នៃបុព្វលាភដុលដែលទទួលបាននៅក្នុងឆ្នាំជាប់ពន្ធ ចំពោះការ
ធានារ៉ាប់រងឬការធានារ៉ាប់រងបន្តនូវហានិភ័យកម្ពុជា ។

២- ប្រសិនបើដោយមូលហេតុណាមួយ សហគ្រាសធានារ៉ាប់រងមានធ្វើសកម្មភាពដែលមិនមែនជាការធានារ៉ាប់រង ឬ
ការធានារ៉ាប់រងបន្ត ប្រាក់ចំណូលដែលទទួលបានពីសកម្មភាពទាំងនេះត្រូវជាប់ ពន្ធ តាមអត្រាដូចមានចែងក្នុង
មាត្រា ២០ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព ។ ក្នុងករណីនេះ ប្រាក់ចំណេញជាប់ពន្ធត្រូវគណនាឡើង
តាមបែបបទដូចគ្នានឹងប្រាក់ចំណេញក្នុងសកម្មភាពរបស់សហគ្រាសផ្សេងទៀតដែរ ។

៣- សហគ្រាសធានារ៉ាប់រងក៏ត្រូវបង់ផងដែរនូវពន្ធលើអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែមដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៤៨ នៃចសព ។
ដោយហេតុថា ពន្ធនេះមិនត្រូវបានកំណត់លើប្រាក់ចំណូលជាប់ពន្ធសុទ្ធរបស់សហគ្រាសទេនោះ សហគ្រាស
ធានារ៉ាប់រងមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យយកកំលៃនៃអត្ថប្រយោជន៍បន្ថែម ដែលសហគ្រាសបានផ្តល់ឱ្យនិយោជិតខ្លួន
ទៅកាត់កងនឹងចំណូលបុព្វលាភដុលរបស់ខ្លួនទេ ។

**ជំពូកទី ១២
របបកំណត់ពន្ធ**

ផ្នែកទី ១២.១ : ប្រភេទនៃរបបកំណត់ពន្ធ

១- មាត្រា ៤ នៃចសព បានកំណត់ឡើងនូវរបបកំណត់ពន្ធ ៣ ប្រភេទ គឺរបបពិត របបបំព្រួញ និងរបបម៉ៅការ ។
បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីរបបពិតមានចែងនៅក្នុងជំពូក ១៣ នៃប្រកាសនេះ និងរបបម៉ៅការមានចែងក្នុងជំពូក ១៤
នៃប្រកាសនេះ ។ បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីរបបបំព្រួញមានចែងក្នុងប្រកាសដាច់ដោយឡែក ។

ផ្នែកទី ១២.២ : ដែនអនុវត្តនៃរបបពិត

- ១- សហគ្រាសណាមួយត្រូវជាប់ពន្ធតាមរបបពិត គឺអាស្រ័យដោយ :
 - ក- ទ្រង់ទ្រាយគតិយុត្តិ នៃសហគ្រាស ឬ
 - ខ- កំរិតផលរយ ឬ
 - គ- ប្រភេទសកម្មភាពអាជីវកម្ម ។
- ២- ទ្រង់ទ្រាយគតិយុត្តិ : រាល់សហគ្រាសដែលមិនមែនជាសហគ្រាសឯកបុគ្គល គឺត្រូវជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ទោះបី
សហគ្រាសនោះមានសកម្មភាពអាជីវកម្មប្រភេទអ្វី ឬកំរិតផលរយប៉ុន្មានក៏ដោយ ។ សហគ្រាសទាំងនេះមាន
ជាអាទិ៍ សហគ្រាសរដ្ឋ ក្រុមហ៊ុនចំរុះ ក្រុមហ៊ុនឯកជន សមូហភាពសាធារណៈ ឬអង្គការឯកជន ដែលធ្វើ
សកម្មភាពស្វែងរកចំណេញ ឬដែលទទួលបានប្រាក់ចំណូលពីបេតិកភ័ណ្ឌខ្លួន... ។
- ៣- កំរិតផលរយ ឬប្រភេទសកម្មភាពអាជីវកម្មនៃសហគ្រាសឯកបុគ្គល : សហគ្រាសឯកបុគ្គលណាមួយត្រូវចុះបញ្ជី
ជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ប្រសិនបើសហគ្រាសនោះបំពេញលក្ខខណ្ឌក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក ឬវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃ
កថាខ័ណ្ឌនេះ :
 - ក- កំរិតផលរយ :
 - ក១- សហគ្រាសមានផលរយរយៈពេល ៣ ខែប្រតិទិនជាប់គ្នាណាមួយ ចាប់ពី ១២៥ លានរៀល
ឡើងទៅសំរាប់ការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញឬការផ្គត់ផ្គង់ចំរុះ ឬចាប់ពី ៦០ លានរៀលឡើងទៅសំរាប់
ការផ្គត់ផ្គង់សេវា ឬចាប់ពី ៣០ លានរៀលឡើងទៅសំរាប់ការធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយរដ្ឋ ។

ការផ្គត់ផ្គង់ចម្រុះ គឺការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញ ឬកន្លែងការផ្គត់ផ្គង់សេវា (ក្នុងករណីដែលសហគ្រាស ធ្វើការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញផងនិងផ្គត់ផ្គង់សេវាផង)

- ក២- សហគ្រាសដែលក្នុងពេលចាប់ផ្តើមរយៈពេល ៣ ខែជាប់គ្នាណាមួយ មានមូលដ្ឋានជឿជាក់ថា ក្នុងរយៈពេល ៣ ខែប្រតិទិនជាប់គ្នានោះ សហគ្រាសនឹងមានផលរបរចាប់ពី ១២៥ លានរៀល ឡើងទៅសំរាប់ការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញឬការផ្គត់ផ្គង់ចម្រុះ ឬចាប់ពី ៦០ លានរៀលឡើងទៅ សំរាប់ ការផ្គត់ផ្គង់សេវា ឬនឹងមានផលរបរចាប់ពី ៣០ លានរៀលឡើងទៅសំរាប់ការធ្វើកិច្ចសន្យា ជាមួយរដ្ឋ
- ក៣- សហគ្រាសមានផលរបរប្រចាំឆ្នាំចាប់ពី ៥០០ លានរៀលឡើងទៅសំរាប់ការផ្គត់ផ្គង់ទំនិញ ឬការផ្គត់ផ្គង់ចម្រុះ ឬមានផលរបរប្រចាំឆ្នាំបានពីការផ្គត់ផ្គង់សេវាចាប់ពី ២៥០ លានរៀល ឡើងទៅ ឬមានផលរបរប្រចាំឆ្នាំសំរាប់ការធ្វើកិច្ចសន្យាជាមួយរដ្ឋចាប់ពី ១២៥ លានរៀល ឡើងទៅ
- ក៤- សំរាប់គោលដៅនៃវាក្យខ័ណ្ឌ ក នេះ ផលរបរ គឺជាផលរបរគិតរួមបញ្ចូលទាំងពន្ធអាករគ្រប់ ប្រភេទ ។

- ខ- ប្រភេទសកម្មភាពអាជីវកម្ម : សហគ្រាសឯកបុគ្គល ជាសហគ្រាសនិហវ័ណអាហវ័ណ ឬជាគំរោង វិនិយោគមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់
- គ- សហគ្រាសបើកថ្មី : ប្រសិនបើកិច្ចសន្យារបរបានស្ថាន ឬប្រភេទសកម្មភាពអាជីវកម្មរបស់សហគ្រាស (ផ្នែកលើព័ត៌មានដែលមានចុះនៅក្នុងពាក្យសុំធ្វើអាជីវកម្ម) បំពេញនូវលក្ខខណ្ឌត្រូវជាប់ពន្ធតាម របបពិតដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ។

ផ្នែកទី ១២.៣ : ដំណោះស្រាយវិវាទ

- ១- របបម៉ៅការ គឺសំរាប់តែសហគ្រាសឯកបុគ្គលដែលមិនបំពេញលក្ខខណ្ឌជាប់ពន្ធតាមរបបពិត ដូចមានចែងក្នុង កថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃផ្នែកទី ១២.២ នៃប្រកាសនេះ ។

**ជំពូកទី ១៣
បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីរបបពិត**

ផ្នែកទី ១៣.១ : កាតព្វកិច្ចឆ្លើយប្រកាសរបស់សហគ្រាស

- ១- ការប្រកាសអំពីអត្ថិភាព :
 - ក- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១០១ នៃ ចសព :
 - ក១- បុគ្គលទាំងឡាយត្រូវទៅចុះបញ្ជីនៅរដ្ឋបាលសារពើពន្ធក្នុងអំឡុង ១៥ ថ្ងៃ ក្រោយពីបុគ្គលនោះ ធ្វើសកម្មភាពសេដ្ឋកិច្ច
 - ក២- បុគ្គលទាំងឡាយត្រូវជូនដំណឹងទៅរដ្ឋបាលសារពើពន្ធក្នុងរយៈពេល ១៥ ថ្ងៃ ក្រោយពីមានការ ផ្លាស់ប្តូរអាស័យដ្ឋាន ទ្រង់ទ្រាយ នាមករណ៍ កម្មវត្ថុអាជីវកម្ម សមាសភាពអ្នកគ្រប់គ្រង សមាសភាពអ្នកទទួលបន្ទុកកិច្ចការពន្ធដារ ឬក្រោយពីមានការផ្ទេរ ឬការបញ្ឈប់អាជីវកម្ម ។

ខ- មាត្រា ១០៣ នៃចសព-បានចែងថា រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសិទ្ធិចុះបញ្ជីចំពោះបុគ្គលទាំងឡាយដែល ច្បាប់បានកំណត់ឱ្យចុះបញ្ជី តែពុំបានមកចុះបញ្ជី ហើយក្នុងករណីនេះរដ្ឋបាលសារពើពន្ធអាចកំណត់ កាលបរិច្ឆេទមានប្រសិទ្ធិភាពនៃការចុះបញ្ជី ។

គ- មាត្រា ១២៨ នៃចសព បានចែងថា ត្រូវបានចាត់ទុកជាអំពើរាំងស្ទះការអនុវត្តន៍បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ (ដែលត្រូវទទួលរងទោសទណ្ឌដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៣៣ និងមាត្រា ១៣៦ នៃចសព) ក្នុងករណី ដែលបុគ្គល :

- គ១- មិនបានចុះបញ្ជីនៅរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ឬ
- គ២- មិនបានជូនដំណឹងទៅរដ្ឋបាលសារពើពន្ធពីការផ្លាស់ប្តូរផ្សេងៗដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក២ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ

ឃ- ការចុះបញ្ជី និងការជូនដំណឹង ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ត្រូវអនុវត្តតាមទម្រង់ បែបបទកំណត់ដោយរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ។ ដោយឡែកចំពោះពាក្យសុំចុះបញ្ជី ត្រូវមានភ្ជាប់ឯកសារ ដូចតទៅ :

- ឃ១- ចំពោះសហគ្រាសនីតិបុគ្គល :
 - លិខិតអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើអាជីវកម្មដែលចេញដោយស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច ដែលបានបង់ពន្ធ ប្រចាំប្រតិបត្តិ
 - វិញ្ញាបនប័ត្រចុះបញ្ជីរបស់ក្រុមប្រឹក្សាអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (សំរាប់គម្រោងវិនិយោគមាន លក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់)
 - លក្ខន្តិកៈ
 - អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណរបស់អ្នកដឹកនាំ (ជាមួយនឹងរូបថត)
 - លិខិតបញ្ជាក់អំពីអាសយដ្ឋានអាជីវកម្ម និងជាយថាហេតុ កិច្ចសន្យាជួលទីតាំង

- ឃ២- ចំពោះសហគ្រាសឯកបុគ្គល :
 - លិខិតអនុញ្ញាតឱ្យធ្វើអាជីវកម្មដែលចេញដោយស្ថាប័នមានសមត្ថកិច្ច
 - អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណរបស់ម្ចាស់សហគ្រាស (ជាមួយនឹងរូបថត)
 - លិខិតបញ្ជាក់ទីលំនៅ
 - សៀវភៅគ្រួសារ
 - លិខិតបញ្ជាក់អំពីអាសយដ្ឋានរបស់អាជីវកម្ម និងជាយថាហេតុ កិច្ចសន្យាជួលទីតាំង

២- ការដាក់លិខិតប្រកាស :

- ក- ប្រាក់ចំណេញប្រចាំឆ្នាំ :
 - ក១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២៩ នៃចសព អ្នកជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញដែលត្រូវបង់ពន្ធតាម របបពិត ត្រូវធ្វើជូនជារៀងរាល់ឆ្នាំទៅរដ្ឋបាលសារពើពន្ធនូវលិខិតប្រកាសប្រាក់ចំណេញដែល ខ្លួនសំរេចបានក្នុងឆ្នាំសារពើពន្ធមុន ។ លិខិតប្រកាសនេះត្រូវចុះបញ្ជីជាដាច់ខាតក្នុងរយៈពេល ៣ ខែ ក្រោយពីដំណាច់ឆ្នាំសារពើពន្ធ ។ លិខិតប្រកាសនេះត្រូវធ្វើតាមទម្រង់ បែបបទកំណត់ ដោយរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ពិសេសត្រូវមានភ្ជាប់មកជាមួយនូវតារាងគុណស្រុក គណនីលទ្ធផល និងតារាងព័ត៌មានបន្ថែម ។

- ក២- ចំពោះសហគ្រាសដែលគ្មានចំណេញ ឬមានការខាតបង់ ក៏ត្រូវដាក់លិខិតប្រកាសសារពើពន្ធ តាមបែបបទ និងក្នុងរយៈពេលដូចគ្នានឹងសហគ្រាសដែលមានចំណេញដែរ ។ មាត្រា ១២៨ នៃចសព បានចែងថា ត្រូវបានចាត់ទុកជាអំពើរាំងស្ទះការអនុវត្តន៍ បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ ក្នុងករណីដែលអ្នកជាប់ពន្ធមិនបានដាក់លិខិតប្រកាសសារពើពន្ធដែលគ្មានប្រាក់ពន្ធត្រូវបង់ក្នុង រយៈពេល ៣០ ថ្ងៃ ក្រោយកាលបរិច្ឆេទដែលច្បាប់បានកំណត់ ។
- ក៣- អ្នកវិនិយោគទាំងអស់ ត្រូវភ្ជាប់នូវវិញ្ញាបនបត្ររបស់ក្រុមប្រឹក្សារក្សន៍កម្ពុជា បញ្ជាក់ពីការ គោរពប្រតិបត្តិជាមួយលិខិតប្រកាសសារពើពន្ធប្រចាំឆ្នាំសម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធនោះ ។
- ខ- ប្រាក់រំដោះពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ :
 - ខ១- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ២៨៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព សហគ្រាសដែលជាប់ពន្ធ លើប្រាក់ចំណេញតាមរបបពិក រួមទាំងគម្រោងវិនិយោគមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ដែល ជាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមមាត្រា ៩ ភាគរយ មានភាគកិច្ចបង់ប្រាក់រំដោះប្រចាំខែ សម្រាប់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមមាត្រា ១ ភាគរយ នៃផលរបរ គិតតាមបញ្ជូនទាំងពន្ធអាករ ទាំងអស់រៀបរយតាមការលើកលែងប្រចាំខែ ដែលសម្រេចបានក្នុងខែមុន ។ ផលរបរបស់ គម្រោងវិនិយោគមានលក្ខណៈសម្បត្តិគ្រប់គ្រាន់ក្នុងរយៈពេលលើកលែងពន្ធ ដែលកំណត់ ដោយច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃច្បាប់ស្តីពីវិនិយោគនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ត្រូវបានលើក លែងពីការបង់ប្រាក់រំដោះនេះ ។ ប្រាក់រំដោះនឹងត្រូវបានយកមកកាត់កងពីពន្ធលើប្រាក់ ចំណេញនៅពេលធ្វើការទូទាត់ប្រចាំឆ្នាំ ។
 - ខ២- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣២ នៃចសព សហគ្រាសត្រូវធ្វើលិខិតប្រកាសបង់ប្រាក់រំដោះតាម ទម្រង់បែបបទកំណត់ដោយរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ និងត្រូវដាក់លិខិតប្រកាស និងបង់ប្រាក់រំដោះនេះ ជូនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធយ៉ាងយឺតបំផុតត្រឹមថ្ងៃទី ១៥ នៃខែបន្ទាប់ពីខែដែលបំណុលពន្ធបាន កើតឡើង ។
- គ- អ្នកវិនិយោគទាំងអស់ត្រូវដាក់លិខិតប្រកាសសារពើពន្ធប្រចាំខែសម្រាប់ខែនីមួយៗ និងលិខិតប្រកាស សារពើពន្ធប្រចាំឆ្នាំសម្រាប់ឆ្នាំសារពើពន្ធនោះ និងបង់ពន្ធអាករទាំងអស់ទៅតាមបទប្បញ្ញត្តិនៃពន្ធ នីមួយៗ
- ឃ- ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃមាត្រា ១១៦ នៃចសព ចំពោះអ្នកជាប់ពន្ធដែលមិនបានដាក់លិខិតប្រកាស ក្នុងរយៈពេលដែលច្បាប់បានកំណត់ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធនឹងធ្វើការកំណត់ពន្ធជាឯកតាគឺលើអ្នកជាប់ ពន្ធនោះ ។

ផ្នែកទី ១៣.២ : ការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ

- ១- ការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ :
 - ក- កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ៩៨ នៃចសព បានចែងថា អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវកាន់កាប់ កត់ត្រា និងរក្សាទុក បញ្ជី លិខិតយុត្តិការ និងឯកសារហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងៗ ដូចដែលបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារបានកំណត់ និង ត្រូវដាក់បញ្ជីនិងឯកសារទាំងនោះតាមការតម្រូវ ជូនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធដើម្បីពិនិត្យ
 - ខ- មាត្រា ៩៨ នៃចសព និងអនុក្រឹត្យលេខ ០៥/អនក្រ ចុះថ្ងៃទី ០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៣ ស្តីពី កាតព្វកិច្ចកាន់បញ្ជី បានកំណត់ឡើងនូវវិធានសំខាន់ៗលើការកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ ជាអាទិ៍ :

- ១១- សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យនូវគ្រប់ចំណងការដែលបានធ្វើ
- ១២- នៅពេលបិទការិយបរិច្ឆេទ សហគ្រាសត្រូវធ្វើសារពើភ័ណ្ឌដើម្បីត្រួតពិនិត្យនូវអត្ថិភាព និងតំលៃនៃទ្រព្យសកម្ម និងទ្រព្យអកម្ម និងត្រូវបង្កើតបញ្ជីសំយោគ
- ១៣- គណនេយ្យត្រូវកាន់ជាភាសាខ្មែរ ដោយប្រើលេខខ្មែរ ឬលេខឡាតាំង ។ ប៉ុន្តែសហគ្រាសអាចកាន់បញ្ជីគណនេយ្យជំនួយជាភាសាផ្សេងបាន
- ១៤- រាល់កិច្ចការជំនួយត្រូវកត់ត្រាជាប្រាក់រៀល ។ ក្នុងករណីចាំបាច់ សហគ្រាសអាចដាក់ពាក្យសុំទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ដើម្បីសុំការអនុញ្ញាតឱ្យសហគ្រាសកាន់បញ្ជីគណនេយ្យជាប្រាក់រៀល
- ១៥- សហគ្រាសត្រូវប្រើប្រាស់ ប្រព័ន្ធគណនេយ្យទ្វេភាគ និងផ្អែកលើមូលដ្ឋានគណនេយ្យបង្ក (double entry and accrual basis accounting system.)
- ១៦- វិក្កយបត្រត្រូវតែចេញឱ្យលើរាល់កិច្ចការជំនួយរវាងអ្នកជាប់ពន្ធ និងបុគ្គលដទៃទៀត
- ១៧- លិខិតយុត្តិការត្រូវមានចុះថ្ងៃខែឆ្នាំ និងរៀបចំទុកដាក់តាមលំដាប់ច្បាស់លាស់
- ១៨- សហគ្រាសត្រូវកត់ត្រាចូលបញ្ជីគណនេយ្យនូវកិច្ចការជំនួយនានា តាមលំដាប់លេខរៀងដែលកិច្ចការជំនួយទាំងនេះបានកើតឡើង
- ១៩- ការកត់ត្រាគណនេយ្យនីមួយៗ អាចឱ្យដឹងបានចំពោះកិច្ចការជំនួយជាប់ទាក់ទិននូវ ប្រភពខ្លឹមសារ ការកំណត់ខ្លាំងគណនី និងលក្ខណៈសង្ខេបនៃកិច្ចការជំនួយនោះ ព្រមទាំងការយោងទៅរកលិខិតយុត្តិការដែលជាសំអាងផង ។ ដោយឡែក អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវកត់ត្រាសេចក្តីរាយលំអិតនៃវិក្កយបត្រឱ្យបានត្រឹមត្រូវចូលក្នុងទិន្នន័យវត្តិ
- ១១០- គ្រប់ការកែតម្រូវ ត្រូវទុកឱ្យឃើញដានចាស់ដែលខុស ។ គណនេយ្យត្រូវរៀបចំយ៉ាងណាឱ្យអាចរកឃើញឡើងវិញបាននូវទឹកប្រាក់ពិតប្រាកដនៃចលនាទុននៅក្នុងគណនី ។

២- ការបង្ហាញឯកសារគណនេយ្យ : អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវមានតម្លៃតាងសំរាប់ខ្ទង់ចំណូលចំណាយនានាដែលខ្លួនបានប្រកាស ។ នៅពេលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសំណើឱ្យបង្ហាញតម្លៃតាង អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវបង្ហាញនូវរាល់ឯកសារគណនេយ្យ បញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ ប័ណ្ណចំណូល ប័ណ្ណចំណាយ.. ដើម្បីបញ្ជាក់អះអាងនូវភាពពិតប្រាកដនៃព័ត៌មានដែលបានចុះនៅក្នុងលិខិតប្រកាស ។ មាត្រា ១២៨ នៃចសព បានចែងថា ត្រូវបានចាត់ទុកជាអំពើរាំងស្ទះការអនុវត្តន៍បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ ក្នុងករណីដែលអ្នកជាប់ពន្ធមិនអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋបាលសារពើពន្ធពិនិត្យបញ្ជីគណនេយ្យ ឬឯកសារផ្សេងៗ ។

៣- ការរក្សាទុកឯកសារគណនេយ្យ : ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃមាត្រា ៩៨ នៃចសព បុគ្គលដែលត្រូវកាន់កាប់ កត់ត្រា ឬរក្សាទុកបញ្ជី ឯកសារនានា ឬទិន្នន័យវត្តិ ដែលបានកំណត់ដោយបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ ឬបទប្បញ្ញត្តិដទៃ ត្រូវរក្សាទុកបញ្ជីឬឯកសារទាំងនេះ ក្នុងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ គិតពីដំណាច់ឆ្នាំជាប់ពន្ធដែលបញ្ជីឬឯកសារទាំងនេះបានកត់ត្រានូវព័ត៌មានផ្សេងៗលើចំណងការរបស់សហគ្រាស ។

៤- ទោសបញ្ញត្តិនៃកាកព្វកិច្ចកាន់បញ្ជីគណនេយ្យ :
 ក- មាត្រា ១២៨ នៃចសព បានចែងថា ត្រូវបានចាត់ទុកជាអំពើរាំងស្ទះការអនុវត្តន៍បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ (ដែលត្រូវទទួលរងទោសទណ្ឌដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៣៣ និងមាត្រា ១៣៦ នៃចសព) ក្នុងករណីដែលបុគ្គល :

- ក១- មិនបានរក្សាទុកបញ្ជីគណនេយ្យ និងឯកសារផ្សេងទៀត ឬមិនបានចេញវិក្កយបត្រលើចំណងការ
- ក២- បានកសាង ឬផ្តល់នូវកំណត់ត្រា ឯកសារ របាយការណ៍ ឬព័ត៌មានក្លែងបន្លំផ្សេងៗ
- ក៣- បានលាក់ទុក ឬបំផ្លាញចោលដោយចេតនានូវបញ្ជីគណនេយ្យ កំណត់ត្រា ឯកសារ របាយការណ៍ ឬព័ត៌មានផ្សេងៗ ។

ផ្នែកទី ១៣.៣ : ការពិនិត្យបញ្ជាក់ (សវនកម្ម) និងការដាក់ទុនវិនិយោគប្រកាស

- ១- ការត្រួតពិនិត្យ (សវនកម្ម) របស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ : របបកំណត់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញតាមប្រាក់ចំណេញពិតប្រាកដ (ឬរបបពិត) គឺផ្អែកលើការឆ្លើយប្រកាសរបស់អ្នកជាប់ពន្ធ ដោយក្នុងនេះត្រូវមានដំណាក់កាលនៃការត្រួតពិនិត្យជាក្រោយមួយ ។
 - ក- បើសិនបញ្ជីគណនេយ្យណាមួយមានភាពមិនប្រក្រតី ពេលគឺមិនអាចផ្តល់ភស្តុតាងបញ្ជាក់បានថា លទ្ធផលដែលអ្នកជាប់ពន្ធឆ្លើយប្រកាសមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវស្មោះត្រង់នោះ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធអាចធ្វើការត្រួតពិនិត្យលើការឆ្លើយប្រកាសនេះបាន ដោយអនុវត្តតាមវិធាន និងនីតិវិធីដូចមានចែងក្នុងប្រកាសស្តីពីការកំណត់ពន្ធ ការកំណត់ពន្ធឡើងវិញ និងការប្រមូលពន្ធលេខ ០៧៣ ប្រក.សហវ.៧៥ ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែមីនា ឆ្នាំ១៩៩៨ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
 - ខ- ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ៨ នៃមាត្រា ៩២ នៃចសព រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសិទ្ធិអំណាចកំណត់ឡើងវិញនូវកិច្ចការជំនួញនានារវាងអ្នកជាប់ពន្ធទាំងឡាយដែលមានជាប់ទាក់ទង ។ សំរាប់គោលដៅនៃវាក្យខ័ណ្ឌ ខ នេះ ពាក្យ "រវាងអ្នកជាប់ពន្ធទាំងឡាយដែលជាប់ទាក់ទង" មានន័យថា រវាងអ្នកជាប់ពន្ធនិងបុគ្គលទាក់ទង (ដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ១១ នៃមាត្រា ៣៥ នៃច្បាប់ស្តីពីវិសោធនកម្មនៃចសព និងកថាខ័ណ្ឌ ៦ នៃមាត្រា ៥៦ នៃចសព) ឬរវាងអ្នកជាប់ពន្ធដែលស្ថិតក្រោមកម្មសិទ្ធិមគ្គា (ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៨ នៃចសព) ។
 - គ- រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសមត្ថកិច្ច ត្រូវត្រួតពិនិត្យពីលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ និងស្មោះត្រង់នៃការឆ្លើយប្រកាសរបស់អ្នកជាប់ពន្ធ ។ ការត្រួតពិនិត្យនេះមានពីរប្រភេទដូចមានចែងក្នុងកថាខ័ណ្ឌ ២ និងកថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃផ្នែកនេះ ។
- ២- ការពិនិត្យបញ្ជាក់ (សវនកម្ម) លើលិខិតស្នាម : ការត្រួតពិនិត្យនេះ សំដៅបញ្ជាក់នូវភាពត្រឹមត្រូវស្មោះត្រង់នៃទិន្នន័យដែលត្រូវបានឆ្លើយប្រកាស ដោយគ្រាន់តែពិនិត្យធៀងផ្ទាក់ និងផ្តល់ផ្តល់ភស្តុតាងព័ត៌មានផ្សេងៗដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធបានទទួលបានតាមការឆ្លើយប្រកាស (លិខិតប្រកាសបង់ពន្ធ) ឬតាមការបញ្ជាក់ប័ណ្ណ (តាមសំណើពីរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ) របស់អ្នកជាប់ពន្ធ ឬព័ត៌មានដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធបានមកពីការអនុវត្តន៍សិទ្ធិស្រាវជ្រាវប្រមូលព័ត៌មាន ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៩២ និងមាត្រា ១០០ នៃចសព (ពិសេសការអង្កេតនិងការប្រមូលផ្តុំព័ត៌មានពីប្រភពខាងក្រៅ) ។
- ៣- ការពិនិត្យបញ្ជាក់ដល់ទឹកផ្លែឈូក : ការត្រួតពិនិត្យនេះ មានគោលដៅដើម្បីក្តាប់ស្ថានភាពពិតប្រាកដនៃការធ្វើសកម្មភាពអាជីវកម្ម (កំរិតចំណេញដុលដែលបានអនុវត្តលើផលិតផលមួយមុខឬសកម្មភាពមួយផ្នែកៗ ការត្រួតពិនិត្យកំរិតទិញចូល ចំនួននិយោជិត និងកម្មករ អចលកម្មផ្សេងៗ ...) ដើម្បីធ្វើការផ្តល់ជាមួយនិងទិន្នន័យដែលបានបង្ហាញក្នុងបញ្ជីគណនេយ្យ ជាមួយនឹងរបៀបរបស់នោះរបស់អ្នកដឹកនាំសហគ្រាសដែលត្រូវត្រួតពិនិត្យ.. ។
 - ក- នីតិវិធីនៃការពិនិត្យបញ្ជាក់ :

ក១- កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ១០០ នៃចសព បានចែងថា សំរាប់ការស៊ើបអង្កេតនីមួយៗ ភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសារពើពន្ធដែលមានលិខិតបញ្ជាបេសកកម្ម មានសិទ្ធិចូលទៅក្នុងគ្រឹះស្ថាន អាជីវកម្មទឹកកន្លែងដែលត្រូវបានចាត់ទុកថាជាគ្រឹះស្ថានអាជីវកម្ម ជាកន្លែងដែលបើកជា សាធារណៈ ឬទឹកកន្លែងដទៃទៀត ដើម្បីធ្វើការកំណត់ប្រាក់ពន្ធត្រូវបង់របស់បុគ្គលណាម្នាក់ ឬដើម្បីប្រមូលពន្ធ ។ ភ្នាក់ងារអាចប្រើសិទ្ធិនេះនៅក្នុងពេលម៉ោងអាជីវកម្ម ឬនៅគ្រប់ពេល ទាំងអស់ស្របតាមលក្ខខណ្ឌ និងហេតុផលដែលមានបញ្ជាក់នៅក្នុងដីកាដែលចេញក្រុមបាន ចេញឱ្យ ។

ក២- ក្នុងការអនុវត្តន៍ជាក់ស្តែង ចំពោះករណីធម្មតា ដើម្បីផ្តល់ការងាយស្រួលដល់អ្នកជាប់ពន្ធ នៅក្នុងការងារត្រៀមរៀបចំផ្សេងៗ (ត្រៀមបញ្ជីឯកសាររកទីប្រឹក្សា) រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ តែងអនុវត្តធ្វើលិខិតជូនដំណឹងដល់សាមីសហគ្រាសពីការចុះធ្វើការពិនិត្យបញ្ជាក់ដល់ទឹកកន្លែង នេះយ៉ាងតិច ១០ ថ្ងៃជាមុន ។

ក៣- បើសិនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធយល់ឃើញថា ការជូនដំណឹងជាមុនដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ២២ នៃ កថាខ័ណ្ឌនេះអាចនាំឱ្យខូចខាតដល់លទ្ធផលនៃការត្រួតពិនិត្យ ពិសេសក្នុងករណីដែលរដ្ឋបាល សារពើពន្ធមានមូលដ្ឋានជឿជាក់ថាមានការបន្លំប្រាក់ពន្ធក្នុងចំនួនច្រើន រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ មានសិទ្ធិចុះធ្វើការពិនិត្យបញ្ជាក់ដោយមិនប្រាប់មុន ។ ក្នុងករណីនេះ លិខិតជូនដំណឹងត្រូវ បានប្រគល់ឱ្យសហគ្រាស នាពេលចាប់ផ្តើមធ្វើការពិនិត្យបញ្ជាក់(សវនកម្ម)តែម្តង ។

ខ- កាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកជាប់ពន្ធដែលត្រូវត្រួតពិនិត្យ :

ខ១- កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ៩៨ នៃចសព បានចែងថា អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវកាន់កាប់ កត់ត្រា និង រក្សាទុកនូវបញ្ជី លិខិតយុត្តិការ និងឯកសារហិរញ្ញវត្ថុផ្សេងៗ ដូចដែលបទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ បានកំណត់ និងត្រូវដាក់បញ្ជីនិងឯកសារទាំងនោះតាមការតម្រូវ ជូនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធដើម្បី ពិនិត្យ ។

ខ២- កថាខ័ណ្ឌ ២ នៃមាត្រា ១០០ នៃចសព បានចែងថា ភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសារពើពន្ធដែលបាន ចូលដោយស្របច្បាប់ទៅក្នុងទឹកកន្លែងរបស់បុគ្គលណាម្នាក់អាច :

- ត្រួតពិនិត្យ ធ្វើសំរង់ ឬចំលងឯកសារនានាដែលស្ថិតនៅក្នុងកន្លែងនោះ
- រឹបអូសឯកសារនានា ឬវត្ថុតាងដទៃទៀត ដែលអាចក្លាយជាភស្តុតាងសំរាប់កំណត់ ប្រាក់ពន្ធត្រូវបង់របស់បុគ្គលណាម្នាក់
- ដាក់ឧបករណ៍សំរាប់ត្រួតពិនិត្យផ្សេងៗ ឬបោះត្រាបិទសំគាល់ឃាត់ទុកទំនិញ ប្រសិន បើមានជាប់ទាក់ទងដល់ការអនុវត្តន៍ពន្ធណាមួយ
- ធ្វើសារពើកំណត់ព្យាបាលកម្ម វត្ថុធាតុដើម ផលិតផលកំពុងផលិត ផលិតផលសំរេច និង ស្តុកដទៃទៀត ។

ខ៣- អ្នកជាប់ពន្ធត្រូវរួមសហការ និងផ្តល់ការងាយស្រួលសព្វបែបយ៉ាងដល់ការងារពិនិត្យបញ្ជាក់ ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ១ និងវាក្យខ័ណ្ឌ ខ២ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ។ កថាខ័ណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ១២៨ នៃចសព បានចែងថា គឺជាអំពើរាំងស្ទះការអនុវត្តន៍បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ ក្នុងករណីដែលបុគ្គលណាមួយព្យាយាមធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់ការកំណត់និងការប្រមូលពន្ធ ។

៤- សិទ្ធិទទួលព័ត៌មាន :

ក- វិសាលភាពនៃសិទ្ធិទទួលព័ត៌មាន :

- ក១- មាត្រា ៩៩ នៃចសព បានចែងថា ក្នុងគោលដៅកំណត់ប្រាក់ពន្ធត្រូវបង់របស់បុគ្គលណាម្នាក់ ឬដើម្បីប្រមូលពន្ធ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធអាចធ្វើលិខិតជូនដំណឹងដល់អ្នកជាប់ពន្ធបូកតិយជនឱ្យ:
 - ផ្តល់ព័ត៌មានដែលទាក់ទងនឹងអ្នកជាប់ពន្ធ ដូចមានចែងក្នុងលិខិតជូនដំណឹង ដូចជា ព័ត៌មានស្តីពីអ្នកផ្គត់ផ្គង់ អតិថិជន គណនីនៃធនាគារ ...
 - បង្ហាញខ្លួនតាមពេលវេលា និងទីកន្លែងដែលមានបញ្ជាក់ក្នុងលិខិតជូនដំណឹង ដើម្បីផ្តល់ព័ត៌មាន និងដើម្បីបង្ហាញ ឬផ្តល់ឯកសារ ឬទិន្នន័យដែលបុគ្គលនោះគ្រប់គ្រង ដូចមានបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់លាស់នៅក្នុងលិខិតជូនដំណឹង។
- ក២- កថាខ័ណ្ឌ ៥ នៃមាត្រា ៩២ នៃចសព បានចែងថា រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសិទ្ធិអំណាចចូលលំនៅដ្ឋាន ឬគ្រឹះស្ថានអាជីវកម្មរបស់អ្នកជាប់ពន្ធ ភ្នាក់ងារកាត់ទុក ឬតិយជន ដើម្បីទទួលបាននូវព័ត៌មានទាក់ទងនឹងអ្នកជាប់ពន្ធ ឬភ្នាក់ងារកាត់ទុក (ដោយត្រូវអនុវត្តតាមបទប្បញ្ញត្តិដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ១២ នៃ កថាខ័ណ្ឌ ៣ នៃផ្នែកនេះ ។
- ក៣- វាក្យខ័ណ្ឌ ៦ នៃកថាខ័ណ្ឌ ១ នៃមាត្រា ៩២ នៃចសព បានចែងថា រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសិទ្ធិអំណាចទទួលព័ត៌មានស្តីពីប្រាក់ទិននឹងអ្នកជាប់ពន្ធ ឬភ្នាក់ងារកាត់ទុក ។

ខ- បែបបទអនុវត្តសិទ្ធិទទួលព័ត៌មាន:

- ខ១- កថាខ័ណ្ឌ ២ នៃមាត្រា ៩៩ នៃចសព បានចែងថា លិខិតជូនដំណឹងឱ្យផ្តល់ព័ត៌មាន (ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក១ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ) ត្រូវមានចុះឈ្មោះ និងលេខអត្តសញ្ញាណកម្មនៃអ្នកជាប់ពន្ធ (ប្រសិនបើមាន) ហើយនិងហត្ថលេខារបស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលសារពើពន្ធដែលជាអ្នកទទួលបន្ទុកចេញលិខិតជូនដំណឹង។
- ខ២- សិទ្ធិទទួលព័ត៌មាន មានអនុភាពអនុវត្តបាននៅក្នុងរយៈពេលដែលច្បាប់បានកំណត់សំរាប់ការរក្សាទុកបញ្ជី និងឯកសារគណនេយ្យ និងឯកសារផ្សេងៗ (១០ឆ្នាំ គិតពីដំណាច់ឆ្នាំជាប់ពន្ធដែលបានធ្វើកិច្ចការជំនួញ)។
- ខ៣- ភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសារពើពន្ធដែលអនុវត្តសិទ្ធិអំណាច ដូចមានចែងក្នុងវាក្យខ័ណ្ឌ ក២ នៃកថាខ័ណ្ឌនេះ ត្រូវមានលិខិតបញ្ជាបេសកកម្ម ។ កថាខ័ណ្ឌ៤ នៃមាត្រា ១០០ នៃចសព បានចែងថា នៅពេលចូលទៅធ្វើការស៊ើបអង្កេត ភ្នាក់ងាររដ្ឋបាលសារពើពន្ធត្រូវមានអាកប្បកិរិយាសមរម្យ ចៀសវាងប្រការដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយស និងអាជីវកម្មរបស់អ្នកជាប់ពន្ធ ភ្នាក់ងារកាត់ទុក ឬតិយជន ។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ការស៊ើបអង្កេតដល់ទីកន្លែងនេះពុំត្រូវអនុវត្តឱ្យហួសកំរិតនៃការចាំបាច់ឡើយ ។
- ខ៤- ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៩៤ នៃចសព រដ្ឋបាលសារពើពន្ធហើយនិងបុគ្គលគ្រប់រូបដែលជាប្តីឆ្នាំជាមន្ត្រី ឬភ្នាក់ងារនៃរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ត្រូវរក្សាសម្ងាត់នូវព័ត៌មានទាក់ទងនឹងអ្នកជាប់ពន្ធ។
- ខ៥- មាត្រា ១៤០ នៃចសព បានចែងថា បើសិនអ្នកជាប់ពន្ធយល់ឃើញថា ខ្លួនបានទទួលរងនូវការខូចខាតខាងហិរញ្ញវត្ថុ ឬការរងគ្រោះផ្ទាល់ខ្លួន អំពីសកម្មភាពខុសឆ្គង ឬខុសច្បាប់

ពីសំណាក់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ អ្នកជាប់ពន្ធអាចប្តឹងទាមទារសំណងនៃការខូចខាត ឬការរង គ្រោះនោះទៅតុលាការក្នុងរយៈពេលបីឆ្នាំ ក្រោយកាលបរិច្ឆេទនៃការខូចខាតខាងហិរញ្ញវត្ថុ ឬការរងគ្រោះផ្ទាល់ខ្លួនចុងក្រោយបំផុត ។

គ- ឧបសគ្គចំពោះការអនុវត្តន៍សិទ្ធិទទួលព័ត៌មាន:

គ១- បុគ្គលណាមួយដែលមិនរួមសហការ បង្កការលំបាក ឬប្រឆាំងចំពោះការអនុវត្តន៍ស្របច្បាប់ នូវសិទ្ធិអំណាចក្នុងការទទួលព័ត៌មានរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ បុគ្គលនោះត្រូវបានចាត់ទុកថា បានរក្សាយាមធ្វើឱ្យរាំងស្ទះដល់ការកំណត់ និងការប្រមូលពន្ធ ។ នេះគឺជាអំពើរាំងស្ទះការ អនុវត្តន៍បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីពន្ធដារ ដែលត្រូវទទួលរងទោសទណ្ឌដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១៣៣ និងមាត្រា ១៣៦ នៃចសណ។

គ២- ចំពោះសាមីអ្នកជាប់ពន្ធ ការមិនរួមសហការ បង្កការលំបាកឬប្រឆាំងចំពោះការអនុវត្តន៍ស្រប ច្បាប់នូវសិទ្ធិអំណាចក្នុងការទទួលព័ត៌មានរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ មិនបានធ្វើឱ្យបុគ្គលនេះ បានរួចផុតពីសិទ្ធិអំណាចក្នុងការកំណត់ពន្ធ ឬកំណត់ពន្ធឡើងវិញរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ឡើយ ប្រកាសស្តីពីការកំណត់ពន្ធ ការកំណត់ពន្ធឡើងវិញ និងការប្រមូលពន្ធលេខ ០៧៣ ប្រក.សហវ.០៥ ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៨ របស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។

ផ្នែកទី ១៣.៤ : សិទ្ធិតាមទារប្រមូលបំណុលពន្ធរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ

- ១- សិទ្ធិអំណាចរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធក្នុងការតាមទារប្រមូលបំណុលពន្ធ មានចែងនៅក្នុងប្រកាសលេខ ០៧៣ ប្រក.សហវ.០៥ ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ស្តីពីការកំណត់ពន្ធការកំណត់ពន្ធឡើងវិញ និងការ ប្រមូលពន្ធ និងលេខ ០៧៤ ប្រក.សហវ.០៥ ចុះថ្ងៃទី ០៣ ខែមិថុនា ឆ្នាំ ១៩៩៨ ស្តីពីការអនុវត្តន៍វិធានការ តឹងទារបំណុលពន្ធរបស់ក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ ។
- ២- ចំពោះសហគ្រាសដែលមានកិច្ចសន្យាជាមួយរដ្ឋ គណនេយ្យករសាធារណៈអាចធ្វើការទូទាត់សងនូវការផ្គត់ផ្គង់ ទំនិញឬសេវាក្នុងកិច្ចសន្យាបាន លុះណាតែសហគ្រាសបានបង្ហាញលិខិតរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធដែលបញ្ជាក់ថា សហគ្រាសបានបំពេញកាតព្វកិច្ចបង់ពន្ធអាករបានត្រឹមត្រូវ និងរួចរាល់ហើយ ។
- ៣- ចំពោះការមិនបានបង់ពន្ធ ឬការបង់ពន្ធមិនបានគ្រប់គ្រាន់ដែលបានរកឃើញតាមការដោះស្រាយបណ្តឹងតាមផ្លូវ តុលាការ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធមានសិទ្ធិតាមទារប្រមូលនូវបំណុលពន្ធនេះ រហូតដល់ដំណាច់ឆ្នាំនៃឆ្នាំបន្ទាប់ពីឆ្នាំ កាត់ក្តី ។

ផ្នែកទី ១៣.៥ : បុគ្គលជាប់ពន្ធ និងទិសដៅនៃការកំណត់ពន្ធ

- ១- សហគ្រាសនីតិបុគ្គល : ពន្ធត្រូវបានកំណត់យកនៅទីស្នាក់ការរបស់សហគ្រាស ប៉ុន្តែរដ្ឋបាលសារពើពន្ធអាច កំណត់យកពន្ធនៅកន្លែងផ្សេងទៀត ដូចជាទីចាត់ការជាក់ស្តែងរបស់សហគ្រាសជាដើម ។
- ២- សហគ្រាសឯកបុគ្គល : ដូចសហគ្រាសនីតិបុគ្គលដែរ ចំពោះសហគ្រាសឯកបុគ្គលដែលជាប់ពន្ធតាមរយៈពិត ពន្ធត្រូវបានកំណត់យកនៅគ្រឹះស្ថានរបស់សហគ្រាសនោះប្រសិនបើមានគ្រឹះស្ថានមួយ ឬនៅគ្រឹះស្ថានជាគោលដើម ប្រសិនបើមានគ្រឹះស្ថានច្រើន ។
- ៣- ករណីពិសេសនៃសហគ្រាសធ្វើអាជីវកម្មតាមរយៈគ្រឹះស្ថានជាច្រើនដែលកាំងនៅតំបន់ផ្សេងៗគ្នា :
 - ក- ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញត្រូវកំណត់នៅគ្រឹះស្ថានជាគោលដើម និងក្រោមលេខសំគាល់តែមួយ សំរាប់គ្រប់ គ្រឹះស្ថានទាំងអស់ដែលធ្វើអាជីវកម្មនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជារបស់សហគ្រាស ។

- ខ- សហគ្រាសត្រូវបង្កើតនូវគណនីលទ្ធផលដាច់ដោយឡែកសំរាប់គ្រឹះស្ថាននីមួយៗ ដោយមានការគំរូរដ្ឋប្បវេណី :
 - ខ១- សូតរបស់គ្រឹះស្ថាននីមួយៗ ត្រូវតែធ្វើសារពើកំណត់ និងធ្វើគណនេយ្យកម្មដាច់ដោយឡែក
 - ខ២- បញ្ជីបើកប្រាក់ ត្រូវតែកាន់សំរាប់កត់ត្រានៅទីកន្លែងធ្វើការជាមធ្យមនៃស្រុករបស់និយោជិត
 - ខ៣- បេឡារបស់គ្រឹះស្ថាននីមួយៗ ត្រូវដាច់ដោយឡែកពីគ្នា
 - ខ៤- ការលក់ ពិសេសការលក់យកប្រាក់ដល់ដៃ គឺត្រូវកត់ត្រាប្រចាំថ្ងៃ ។
- គ- សហគ្រាសត្រូវបង្កើតគណនីលទ្ធផលដាច់ដោយឡែកសំរាប់សកម្មភាពអាជីវកម្មនីមួយៗ បើសកម្មភាពអាជីវកម្មនីមួយៗនោះត្រូវជាប់ពន្ធតាមអត្រាខុសៗគ្នា
- ឃ- ការប្រកាសបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញ: សហគ្រាសត្រូវ :
 - ឃ១- ដាក់លិខិតប្រកាសប្រចាំឆ្នាំស្តីពីលទ្ធផលសរុបបញ្ចូលរួមគ្នា ដោយមានអមភ្ជាប់ជាមួយនូវគណនីលទ្ធផលរបស់គ្រឹះស្ថាននីមួយៗ ជូនអង្គការរដ្ឋបាលសារពើពន្ធនៅក្នុងកន្លែងនៃគ្រឹះស្ថានជាគោលដៅម សំរាប់ការបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញសរុបបញ្ចូលរួមគ្នារបស់សហគ្រាស
 - ឃ២- ដាក់ជូនអង្គការរដ្ឋបាលសារពើពន្ធនៅកន្លែងដែលគ្រឹះស្ថានបន្ទាប់បន្សំនីមួយៗតាំងនៅ នូវ :
 - ច្បាប់ចំលងនៃលិខិតប្រកាសប្រចាំឆ្នាំស្តីពីលទ្ធផលសរុបបញ្ចូលរួមគ្នា ដែលបានដាក់ជូនអង្គការរដ្ឋបាលសារពើពន្ធនៅក្នុងកន្លែងនៃគ្រឹះស្ថានជាគោលដៅម
 - គណនីលទ្ធផលរបស់គ្រឹះស្ថានបន្ទាប់បន្សំដែលជាប់ទាក់ទិន ។

ជំពូកទី ១៤

បទប្បញ្ញត្តិស្តីពីរបបម៉ៅការ

ផ្នែកទី ១៤.១ : កាតព្វកិច្ចរបស់អ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបម៉ៅការ

- ១- ស្របតាមមាត្រា ៣០ នៃចក្ខុវិស័យ ជារៀងរាល់ឆ្នាំអ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបម៉ៅការត្រូវដាក់លិខិតប្រកាសជូនរដ្ឋបាលសារពើពន្ធក្នុងមូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានសកម្មភាពអាជីវកម្ម យ៉ាងយឺតបំផុតត្រឹមថ្ងៃទី ៣១ ខែតុលា តាមគំរូដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធបានផ្តល់ជូន ។
- ២- អ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបម៉ៅការ ត្រូវបង់ពន្ធលើប្រាក់ចំណេញម៉ៅការជារៀងរាល់ខែតាមពេលវេលាដែលកំណត់ដោយរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ។

ផ្នែកទី ១៤.២ : ការកំណត់ពន្ធក្នុងរបបម៉ៅការ

- ១- ស្របតាមមាត្រា ៤ និងមាត្រា ៩៨ នៃចក្ខុវិស័យ សំរាប់គោលដៅខាងពន្ធដារ អ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបម៉ៅការពុំមានកាតព្វកិច្ចកាន់បញ្ជីគណនេយ្យតាមប្រព័ន្ធពេញលេញទេ ។ ដូច្នេះហើយ កំណត់ត្រាគណនេយ្យ និងឯកសារផ្សេងទៀតរបស់អ្នកជាប់ពន្ធតាមរបបម៉ៅការ ទោះបីត្រូវបានយកមកប្រើប្រាស់ជាប្រភពព័ត៌មានមួយដ៏សំខាន់ក៏ដោយ ក៏ពុំមានកំលែងដាច់ណាត់ទេសំរាប់ការកំណត់ចំនួនប្រាក់ចំណេញម៉ៅការត្រូវជាប់ពន្ធ ។ ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ៣០ នៃចក្ខុវិស័យ ចំនួនប្រាក់ចំណេញម៉ៅការត្រូវកំណត់ដោយរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ បន្ទាប់ពីបានត្រួតពិនិត្យនិងពិភាក្សាជាមួយអ្នកជាប់ពន្ធ ឬអ្នកតំណាង ។
- ២- ថ្វីបើប្រាក់ចំណេញម៉ៅការនេះ គឺជាកម្មវត្ថុនៃកិច្ចសន្យាដែលអ្នកជាប់ពន្ធ និងរដ្ឋបាលសារពើពន្ធបានចុះហត្ថលេខាជាមួយគ្នាក៏ដោយ ក៏ប្រាក់ចំណេញម៉ៅការនេះមិនមែនបានមកពីការចេញជាមួយអ្នកជាប់ពន្ធទេ ប៉ុន្តែ

គឺបានមកពីការវាយតម្លៃប៉ាន់ស្មានរបស់រដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ដោយផ្អែកលើកត្តាផ្សេងៗដែលរដ្ឋបាលសារពើពន្ធ ក្តាប់បាន (ការទិញ សោហ៊ុយចំណាយទូទៅ បៀវត្ស ប្រាក់ប្រវត្តិ ដែលម្ចាស់សហគ្រាសបានកាត់យកមុន ឬក៏វិក ជីវភាពរស់នៅរបស់ម្ចាស់សហគ្រាសនិងក្រុមគ្រួសារ...) ។ ផ្អែកតាមលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យអាចកត់សំគាល់បាននៃ សកម្មភាពអាជីវកម្មណាមួយ រដ្ឋបាលសារពើពន្ធអាចធ្វើការវាយតម្លៃនូវកំរិតផលរបរ ហើយក្នុងករណីនេះ ស្របតាមមាត្រា ៣០ នៃចសព ប្រាក់ចំណេញម៉ោងការ ត្រូវគិតតាមអត្រាចំណេញទៅតាមប្រភេទ និងទៅ តាមមុខរបរអាជីវកម្ម ។

៣- កំរិតពន្ធលើប្រាក់ចំណេញម៉ោងការត្រូវកំណត់ជាស្មើរវាងរយៈពេលមួយមានកំណត់ ៣ខែ ៦ខែ ឬ ១ឆ្នាំ ។

ជំពូកទី ១៥

អវសានប្បញ្ញត្តិ

ផ្នែកទី ១៥.១ : ការទុកជាជំនាញ

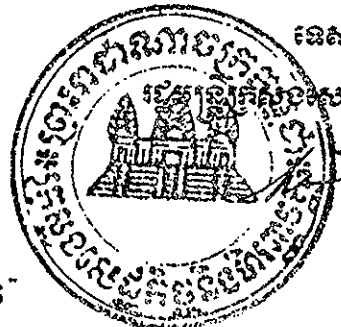
១- បទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលផ្ទុយពីប្រកាសនេះ ត្រូវទុកជាជំនាញ ។

ផ្នែកទី ១៥.២ : ការបដិសេធនៃអនុវត្ត

១- ប្រកាសនេះមានប្រសិទ្ធិភាពអនុវត្តចាប់ពីថ្ងៃទី០១ ខែមករា ឆ្នាំ២០០៤ តទៅ ។ *the*

កន្លែងទទួល:

- អគ្គលេខាធិការដ្ឋានព្រឹទ្ធសភា
- អគ្គលេខាធិការដ្ឋានរដ្ឋសភា
- ទីស្តីការគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
- គ្រប់ក្រសួង-រដ្ឋលេខាធិការដ្ឋាន
- គ្រប់សាលាខេត្ត-ក្រុង "ដើម្បីជូនប្រជាពលរដ្ឋមាន"
- គ្រប់អង្គការក្រោមឱវាទក្រសួងសេដ្ឋកិច្ចនិងហិរញ្ញវត្ថុ "ដើម្បីមុខការ"
- គ្រប់អង្គការពន្ធដារ "ដើម្បីអនុវត្ត"
- ឯកសារ-កាលប្បវត្តិ ។

នេសះជ័យត្រី

នាយកដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុ

គាត ឈន់